



De Europese insecten, nauwkeurig onderzocht, na't leven geschildert, en in print gebragt

<https://hdl.handle.net/1874/433443>

DE
EUROPISCHE
INSECTEN.

INSECTEN
EUROPISCHE

D. E.

DE
EUROPISCHE
INSECTEN,

Naauwkeurig onderzocht, na 't leven geschildert, en in
print gebragt door

MARIA SIBILLA MERIAN:

Met een korte Beschryving, waar in door haar gehandelt word van der
Rupfen begin, Voedzel en wonderbare Verandering,

EN OOK VERTOONT WORD

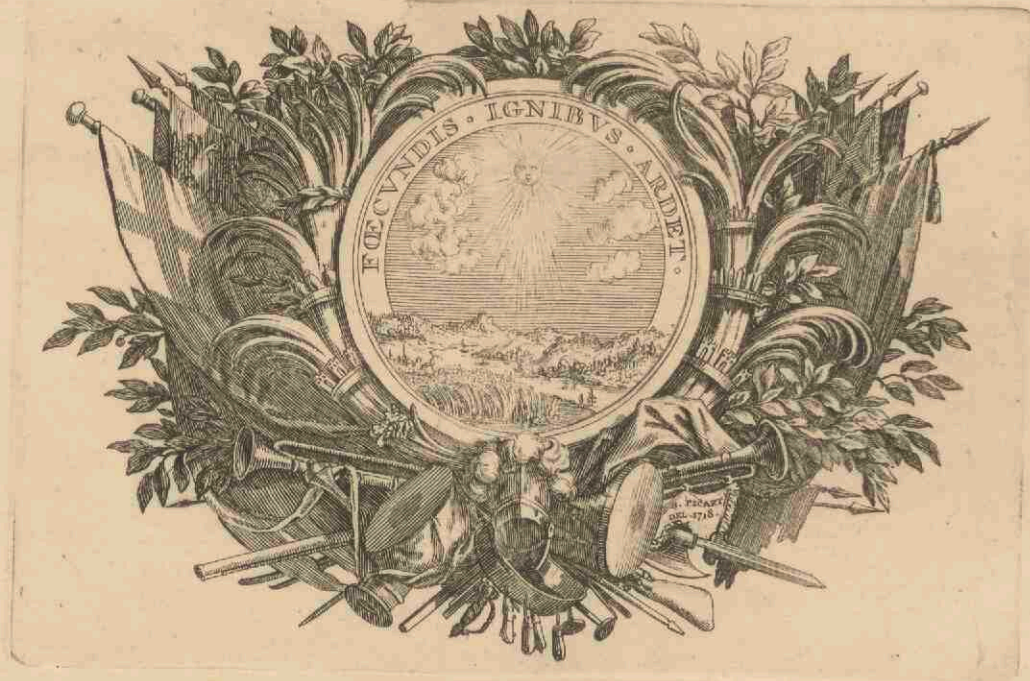
De Oorspronk, Spys en Gestalt-verwiffeling, de Tyd, Plaats en
Eigenschappen der Rupzen, Uiltjes, Vliegen en andere diergelyke
bloedeloofse Beesjes.

HIER IS NOG BYGEVOEGT

Een naauwkeurige Beschryving van de Planten, in dit Werk voorkomende; en de Uitlegging van
agtien nieuwe Platen, door dezelve MARIA SIBILLA MERIAN geteekent,
en die men na haar dood gevonden heeft.

In 't Frans beschreeven door J. MARRET, Medicinæ Doctor,

En door een voornaam Liefhebber in 't Nederduits vertaalt.



Tot AMSTERDAM,

By J. F. BERNARD,

M D CC XXX.

D. E.

EUROPISCHE INSEKTEN.

Nachweisung der in Europa vorkommenden Insekten, von
Johann Christian Fabricius.

MARIA SIBILLA MERIAN.

Mit einer Vorrede von Maria Sibilla Merian, und einer
Vorrede von Johann Christian Fabricius.

IN DER VERLAGSSTELLE

DES VERLAGS, bey dem Buchhändler, in
Hamburg, bey Johann Christian Fabricius.
Königliche Hof- und Universitäts-Buchhändler.

MDCCCLXXIII.

Die Kupfer sind von Maria Sibilla Merian gezeichnet,
und von Johann Christian Fabricius gestochen.

Die Kupfer sind von Maria Sibilla Merian gezeichnet,
und von Johann Christian Fabricius gestochen.

In der Vorrede von Maria Sibilla Merian.



M. D. CC. LXXIII.







EUROPISCHE INSECTEN,

Handelende van der RUPSEN begin, voedzel en wonderbaare verandering.

I.

Moerbessen.

Morus cum fructu.



Eze Figuur verbeeld een Lauwerkrans van Moerbessenranken met Bladeren, Bloeizel en Vrugten, welkers bladeren het regte voedzel is der Zydewormen. Deze Wormen komen voort uit eiertjes die by de Liefhebbers den geheelen Winter over zorgvuldig bewaart worden, ze worden in 't voorjaar door de warmte der Zon uitgebroeit, als dan geeft men hun de Moerbessenbladeren tot haar spys, wel zorg dragende dat de bladeren geen vogtigheit op zig hebben, want dit is hun doodelyk. Wanneer deze Wormtjes ontrent agt of tien dagen out zyn, dan word haar koleur uit den donker graauwen, 't welk een voorteken is datze in korten tyd vervellen zullen, dit gebeurt tot drie of vier maalen: haar koleur is byna geheel wit, maar als zy tot haar volkomen wasdom gekomen zyn, als dan worden zy klaar en eenigzins doorzigtig of transparant, geduurig heen en weer waggelende met haar hoofd, en beginnen uit haar mond de zyde te spinnen, de Liefhebbers dan deeze voortekenen ziende, zetten ze ordinair in een peperhuisje, daar in spinnen zy zig zelf in een Ovaal van vorm als een ei, als dit gespin wit is zo zyn de Wormspootjes ook wit geweest, zo ook als 't geel bevonden wort zyn de voeten ook geel geweest, dit volbragt zynde dan veranderd de Worm in een Popje, in deze gestalte blyft hy een en twintig dagen, dan komt daar een witagtig Uiltjen uit, 't welk dit vel doorknaagt en van zig stroopt, latende een bruin vogt van zig, zy bestaan uit tweederlei sexe, het Manneke is dunder van lyf als het Wyfje, gepaart hebbende, leggen zy haar eiertjes vast op een papier daar zy tot dien einde op gezet zyn, aldus leven zy negen of tien dagen zonder eeten of drinken en sterven. De eiertjes zyn eerst geel van koleur, in groote gelyk de gierst, in weinig tyd worden zy graauw, en worden dan bewaard tot in 't voorjaar gelyk boven gezegt is.

Daar zyn tweederley soorten van deze boom, waar van dat de eene witte en d'andere twarte Moerbezen voortbrengt, dewelke Casparus Bauhinus, *Morus fructu albo*, en *Morus fructu nigro* noemt. Haar blad is byna rond, en een weynig ruuw of hard in 't aanraken, zynde rondom gekarteld. Haar bloeisel is zamen gesteld uyt vier blaadjes, uyt het midden van dewelke voortkomen eenige vezeltjes. Haar Vrugten worden voortgebracht op plaatsen die afgescheyden zyn door knobbeljes; zy zyn te zamen gesteld uyt een langagtig draadje, aan dewelke van alle kanten korreltjes groeyen, gelykende na verscheide kleine kluwentjes aan malkanderen te zamen gevoegt, brengen-

de yder in 't byzonder voort een bezie vol zap, in zig bevattende een gedraayd pypje, 't welk omringd is met vier blaadjes; verscheide van deze kluwentjes stellen te zamen de Vrugt, die in zig bevat eenige byna ronde zaadjes. Het geheele onderscheid, dat 'er tusschen deze twee boomen bespeurd word, is de koleur en de groote van de Vrugt der witte Moerbezen, als zynde veel kleinder als de swarte Moerbezen. De bladen van de witte Moerbezen-boom zyn beter voor de Zydewormen, als die van de swarte Moerbezen-boom; dewyl dat de zyde daar van veel fynder is.

A

I I.

Purpere Tulp.

Tulipa Purpurea.

DEze Tulp, ook wel genaamt Marbre Jaspis, is het voedzel van de daar op zittende Rups tot in 't laatst van May, als dan veranderd zy in een bruine Pop, na verloop van vyftien dagen komt daar een Uiltjen uit, zynde de bovenste vleugels roodagtig, en de onderste met het lyf graauw.

Onder aan de steel zit een Worm de welke de kleine dierkens, die men Luizen noemt, tot haar spys gebruikt, in 't laatst van May verandert deze in een blaas, na veertien dagen komt daar een Vlieg uit, zynde geel en swart gestreep, en de oogen root.

Casparus Bauhinus en verscheide andere hebben deze verscheide soorten van Tulpen willen onderscheiden wegens de Tyden van het Jaar, als zy bloeyen. Maar ik geloove dat het beter zoude zyn dat men deze op dezelve wyze onderscheide even als men d'Anemiasfen doet door de ses voornamste koleuren, dewelke zyn roode, geele, groene, blaauwe, purpere en witte. Hier staat aan te merken dat de allerbequaamste Schilder zig verlegen vind, als hy genoodzaakt is de groote verscheidenheid der koleuren van de verschillende Tulpen op het natuurlykste te

vertoonen. Het blad van deze Plant is redelyk breed, omringende de steel, gaande vaasgewys aan de kant op. De Blom heeft ses blaaderen vaasgewys formrende dikwils de buyk breeder als de opening. Deze Blom begrypt in zig een Zaadnesje, het welk een langwerpige en driehoekige Vrugt word, vol van plat zaad en bolrond: haar wortel is een bol te zamen gestelt uyt verscheide vliezen die in malkander schieten, aan de beneden kant voorzien met vezelen.

I I I.

Blaauwe Seringa.

Syringa Caerulea.

DIergelyke groene Rupsen, gelyk onder op een blad zit, heb ik op deze Boom gevonden en met die bladeren gevoed tot den twaalfde May, doe maakte zy een wit gespin en veranderde in een bruine Pop, in 't laatst van May kwam daar een ligt bruin Uiltje uit, gelyk boven op de Blom verbeeld is.

Deze op de Blom zittende groene Rups veranderde den tweede May in een bruine Pop, en den seven en twintigsten October kwam daar een bruin en wit gespikkeld Uiltjen uit, gelyk boven op de Blom verbeeld is.

Deze Plant is dezelve dewelke *Matthiolus*, *Rai*, *Tournefort*, *Dodoneus* en *Boerhaaven* Lilac, dat is: Seringa, genocmt hebben. De Blom is een pypje aan de bovenkant vaasgewys uytgestrekt en de meeste tyd in vier deelen gekartelt, en ze is geschikt als een lange tros, zynde de koleur in 't gemeen

blauw, somtyds wit of asgrauw, en als verzilvert; na dat de bloeizem afgevallen is, komt daar uyt voort een langwerpige Vrugt, gelykende na een tong, dewelke zig verdeelt in twee holligheden, die in zig bevatten eenige kleine platte zaatjes, gelyk als gevleugelde.





I V.

Krieken Bloeizel.

Cerasus nigra dulcis Florens.

DEze soort van Wormen by de Landluiden genaamt Koornworm, om dat hy de wortelen van het Koorn afeet, het lyf is witagtig en naakt gelyk de Kaas-Maaden, het hooft is Ooker-veel, ik heb dezelve in October in de Aarde gevonden nog klein zynde en bewaart tot het ander Jaar, in April doe was hy zo groot gelyk hier onder verbeeld is, zyn verandering brengt een Torvoort die men Moolenaars noemt, zyn gestalte is boven op een blad verbeeld, zy eeten de jonge spruiten der Vrugtboomen, daarom heb ik ze op deze Boom geplaatst.

Deze Boom is soo bekend en soo wel door al de Krytkenders beschreven, dat ik niet onderstaan zal daar van een nader beschryvinge te doen.

V.

Hyacinth.

Hyacinthus Orientalis.

DEze ruige swarte Rups, gelyk onder verbeeld is, eet veerderlei Bloemen en Kruiden, zy zyn zeer vaardig in 't loopen, als men ze aanraakt dan rollen zy zig in malkander gelyk een klootje en blyven een tyd lang zo leggen, haar volkoomen wasdom hebbende maaken ze een spin, en veranderen in een swarte Pop, na veertien dagen komt daar een Uiltjen uit gelyk op de Blom zit; haar bovenste vleugels zyn bruin en wit, en de onderste bleekroot en swart geplekt, zy leggen graauwgroene eiertjes.

Ik heb zulk een Rupsje gehad, gelyk op een Blomtje zit, die maakte zig vast aan een hout, en wierd hart en kort, gelyk boven de groote Rups te zien is, na tien dagen kwam daar een swarte Vlieg uit, daar komen ook wel Vliegen uit die haar agterlyf geel is, gelyk hier mede twee derzelve verbeeld zyn.

De Blom van deze Plant is tweeslagtig, of Man-Wyf of zonder kelkje (Monopetale) geformeert aan een langwerpige pyp, die zig vaasgewys na boven uytstrekt, en zig verdeelt als in ses gesnede deeltjes: de koleur is in 't gemeen blaauw, somtyts wit, somtyts lyfkoleur, somtyts nabykomende het

purper. Haar Vrugt is byna rond, opgeheven aan de drie hoeken en verdeeld in drie holletjes of kamertjes, vervult met eenige byna ronde en platte zaden. Haar stam is rond, glad, van een groene koleur, wat bleeker na beneden, en uyt den bruyngroenen na boven: hare bladen zyn lang en smal.

V I.

Boterbloem.

Ranunculus dulcis.

Zulke soort van Rupsen heb ik op deze Bloemen gevonden, en daar mede den geheelen Maant van April gevoet, zy zyn boven op den rug Oranjenkleur, en van onderen ligt geel, vorders zyn ze swart en een weinig hairig, als men ze aanraakt dan rollen zy zig in malkander en blyven zeer lang leggen, in May maaken ze een gespin en veranderen in een bruine Pop, gelyk aan een blad hangende, verbeelt is, na veertien dagen komt daar een schoon Uiltjen uit, welkers hoofd, lyf, en bovenste vleugels swavel geel, en swart geplekt, en de onderste vleugels swart, en root gevlaakt zyn: deze Uiltjes zitten over dag stil by malkander, des avonts beginnen zy te vliegen, des morgens zoeken zy weêr een donkere plaats om te rusten, na eenige dagen leggen ze geele eiertjes en sterven.

Deze is dezelve Plant als de *Ranunculus Pratenfis* van Casparus Bauhinus: men bevind dezelve ook beschreven in de *Hortus Eystetenfis*, onder de naam van *Ranunculus Oleraceus, erectus, flore simplici*. Deze Plant groeit van zig zelfs in de Weyden sonder aanqueeking, haar blad is diep gekarteld in verscheide gedeel-

tens, zy is van een schoone groene koleur. Uit het midden van haar komen eenige kleine stammetjes, dewelke aan haar topenden voortbrengen eenige bloempjes geschikt als Roosjes met verscheide blaadjes van een geele koleur. Daar uit volgen eenige ronde Vrugten, dewelke in zig bevatten enig zaad.

V I I.

Pruimenbloeizel.

Prunus florens.

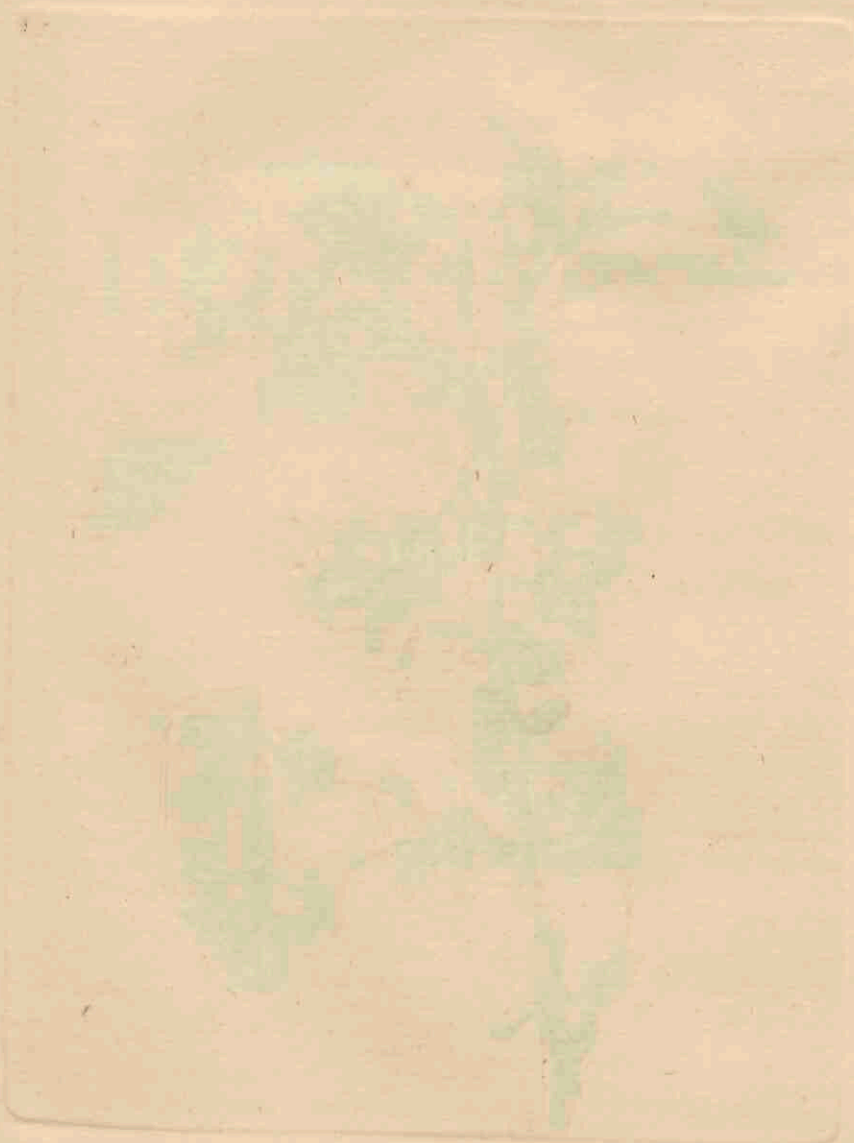
Deze groene Rupsen met swarte stippen en een swart hoofd heb ik in 't begin van May op deze Boom gevonden, als men ze aanraakt dan laten zy zig aan een draatje uit haar mont nederzakken, waar aan zy zig ook weêr na boven weten te begeven, zy zitten de meeste tyd in een blad dat ze toegerolt hebben, wanneer ze daar uit gaan en haar genoeg gegeten hebben, dan lopen zy met groote spoet weêr in haar blad, waar in zy ook een gespin maken, en in een Popje veranderen, ik heb bevonden dat daar Uiltjes uit kwamen, welker voorlyf ligt bruin, en het agterste gedeelte en bovenste vleugels wit zyn.

Onder leit een ligt geele Maede die ik in de drek der Wormen gevonden heb, welke in drie dagen veranderde in een bruin Tonnetje, na veertien dagen kwam daar zulk een Vlieg uit, als onder vertoont wort.

Aan het bovenste van een groen blad vertoont zig een groen Rupsje, als men ze stoort dan laat ze zig aan een draatje neêr, en begeeft zig daar aan ook weêr na boven, ik heb ze met deze bladeren gevoet tot den twaalfde Juni, doe veranderde ze zig in een geele Pop, den ses en twintigste Juli quam daar zulk een swarte Vlieg uit, gelyk mede op een blad verbeelt wort.

De bladen van deze Boom zyn langwerpig rond, aan haar kanten ligjes gekarteld. Zyn bloeiêl is geschikt na de wyze van een Roos met vyf bladen, hebbende dertig of meer vezelen. Het Zaadnesje, dat op de grond van het kelkje is, word een ronde of langwerpige Vrugt, bedekt door een glad en effen

vel, waar van het vleesagtige gedeelte zegt is, in 't midden van het welk een langwerpige steen is, plat, spits aan beyde de zyden, dewelke in zig besluit een klein Amandeltje. Deze Vrugt is vast aan een redelyke lange staart.





VIII.

Paardebloem.

Taraxacon.

OP deze wilde Bloem vint men in April een Rups, bruin van lyf; ze heeft aan 't hoofd gelyk twee hoorntjes van swart hair, en op de rug nog vyf diergelyke overentstaande bōsjes, en is vorders over 't lyf met geel hair bezet, zy maken in 't begin van May van haar eigen hair een Ovaal gespin, en veranderen in een bruine Pop met geel hair bezet, gelyk onder verthoont wort, in 't laatst van May kwam daar een graauw Uiltjen uit, gelyk boven op een blad verbeeld is.

Deze Plant dewelke men ook noemt *Dens Leonis*, *Hedypnois*, *Aphaca* en *Corona*, of *Caput Monachi*, dewyl na het afvallen van de bloemen, hy dan verschynt als met een kaal hoofd, brengende van zyn wortel voort eenige lange bladeren, middelmatig breed, nederbuigende tot op de grond, zynde aan d'eene en d'andere zyde diep ingekartelt, op het einde spits gelyk als een

pyl; tusschen haar verheffen zig eenige ronde, holle, teedere staarten zonder takken, roodagtigh, vervuld met melk gtig zap, dragende yder op zyn top een schoone ronde bloem an een geele koleur; als deze bloem vergaan is, zoo volgt daar op een soort van een hoofd vol van Zaad.

I X.

Dubbel Moerellebloezel.

Cerasa acida, rubra, flore pleno.

DEze Rups vint men op alderlei Vrugtboomen, dog besonder op de Karffe en Moerelleboomen, wanneer ze veranderen willen dan spinnen ze een Ovaal, 't welk als zilver glanzig is, en wat bordig gelyk Parkement, daar in verwisselen ze haar gedaante in een bruine Pop, gelyk op twee verscheide bladeren verbeeld is, na veertien dagen komt daar zulk een graauwkolcurig Uiltjen uit, gelyk boven op dit takje vliegende verthoont wort.

Deze Boom is dezelve als de *Cerasus Hortensis, flore pleno* van *Casparus Bauhinus*, en de *Cerasus multiflora* van *Tabernemontanus*, of de *Cerasus vulgaris, duplex flore* van *Lobel*. Hare bladeren zyn groot, spits, aan hare kanten gekarteld, haar kelkje is een bloempot, gesneden in vyf deelen, haar bloem is

geschikt als een Roos, hebbende vyf steeltjes en dertig vezeltjes, zyn Zaadnesje is een lang pypje 't welk een vleesagtige en ronde vrugt word, die in zig besluit een rondagtige en beenagtige steen, bevattende in zig een pitje na de wyze van een Amandeltje.

B

X.

Kruisbessenbloeizel.

Flos Grossularia, sativa, spinosa.

IN de Maant April vint men op dit Boomtje een soort van Rupsen, bruin van lyf, swart gestreept, met witte plekjes, ze zyn zeer traag in 't gaan, in de Maant Juni spinnen ze zig in een donker geel Ovaal en veranderen in een bruine Pop, in Juli komt daar een donker geel Uiltjen uit, wiens bovenste vleugels eider een wit vlakje heeft, gelyk in de figuur verbeeld is.

Dit Boompje is het zelve 't geen *Clusius* beschryft onder de naam van *Grossularia majore fructu*, het is zeer getakt, van alle kanten met doornen bezet. Haar bladeren zyn klein, byna rond als gesneden, haar bloemen zyn klein, yder te samen gesteld van vyf bladeren in de rondte geformeert, vastgehegt aan de buytenste kanten van haar kelkje, dewelke in vyf deelen is be-

sneden of gekartelt: na deese bloeisel komt 'er een ronde Vrucht voort, vleesagtig, dik, als een Druyf, gestreept, in den beginne groen, en vol van een zuur sap, t'samentrekkende, dog nemende een geele koleur en een soete smaak aan, na mate dat ze ryp worden: deze vrucht bevat in zig verscheide zaadjes.

X I.

Karsfenbloeizel.

Cerasus austera, florens.

DIergelyke ligtbruine Rupsen heb ik veelyds op deze Boomen gevonden, zy krullen de bladeren in malkander daar ze zig verbergen, ze zyn zeer rat, en lopen zo wel agter als voorwaarts, als men ze aanraakt dan laten ze zig met een draatje uit haar mont nederwaarts, ik heb ze gevoet tot den sesde May, doe maakten ze een wit gespin en veranderden in bruine Popjes, den seven en twintigste October kwamen daar zulke ligtbruine Kappelletjes uit, gelyk ter zyden verbeeld is.

Zulke geelagtige Rupsen heb ik veel gevonden aan de Karsfeboomen, ze rollen de groene bladeren in malkander, en zyn zeer rat, ze lopen zo wel agter uit als voorwaarts, aangeraakt zynde laten ze zig aan een draat nederwaarts, waar aan ze zig ook weder na boven weten te voegen, ik heb ze gevoet tot den sesde May, doe maakten ze een wit gespin, den seven en twintigste October kwamen daar zulke ligtbruine Uiltjes uit, gelyk boven op een groen blad verbeeld is.





X I I.

Geele Violier.

Viola lutea.

OP deze Muurbloem vint men zulke dunne groene Rupsen, ze zyn na proportie langer als andere Rupsen, ze hebben onder 't lyf geen voeten, wanneer ze voortgaan dan brengen ze het agterlyf by het voorste, maaken alzoo een hooge bogt, en spoeden zo haar weg, ik heb bevonden dat ze zig in Juni op een blad vast spinnen en veranderen in een bruine Pop, in Juli komt daar een schoon bruin Kapelletje uit, gelyk hier naast de Bloem verbeelt is.

Op die geele Bloem legt een wit Wormtje, 't welk ik in een Raap heb gevonden, dit veranderde in een Tonnetje, na tien dagen kwam daar een kleine Vlieg uit, gelyk boven op de Bloem verbeelt is.

Deze Plant is dezelve, dewelke Casparus Bauhinus *Viola Montana, Lutea, grandiflora* noemt. Hare bladeren sijn lang en spits, vastgehegt aan lange staarten, tusschen haar klimmen op klyne Zuyltjes, dewelke ondersteunen een groote geellagte bloem, samengesfeld uyt vyf bladeren, en een foort

van een tepeltje of van een spoor, die ondersteunt worden door een kelkje, tot op de grond toe verdeeld in vyf deelen. Wanneer de bloem verwelkt is, komt een driehoekige Vrugt te voorschyn, dewelke zig aan drie zyden opent als se ryp word, in zig bevattende verscheide ronde zaadjes.

X I I I.

Pruimen van Damast.

Flos Pruna Damascena.

Zulk een schoone groene Rups met swarte streepen en geele koraaltjes, heb ik met deze bladeren gevoet tot in 't laatste van Juni, als wanneer ze zig in een Ovaal, blinkende als zilver en bordig als Parkement heeft ingesponnen, en veranderde in een bruine Pop, in 't begin van Augustus kwam daar zulk een schoon Uiltjen uit, welkers onderste vleugels geel, bruin gestreept, en schoon gevlaakt zyn.

Aan het onderste groene blad hangt een Beesje met een bruine harde schors omvat, dit gaat langzaam met zyn huisje voort gelyk de slakken, ik heb het gevoet met deze bladeren tot den twintigste Juni, doe bleef het stil leggen, den elfde kwam een zulk wit Uiltjen daar uit, gelyk boven het bruine Rupsje verbeelt is, het ander Beesjen daar tegen over is ook van dien aart.

De bladeren van dese Plant zyn langwerpig en redelyk breed, een weinigje aan haar kant gekartelt. Haar Blom heeft vyf bladeren.

X I V.

Roode Aalbeffebloezel.

Grossularia hortensis, non spinosa, florens.

MEn vint een soort van Rupsen op deze Boomtjes, welkers voorlyf uit den geelen, en het agterlyf boven wit en onder geel is, ik heb ze gevoet tot dat ze veranderden in een Pop, gelykende wel een gebakert kint, als met gout en zilver verziert, in 't laatst van Juni kwam daar een Kapelle uit, welkers bovenzyde hooggeel en bruin gevlaakt, en van onderen bruin met swarte plekken verziert was.

Het is het zelve Boompje als de *Ribesum, fructu rubro*, van Dodonæus, en de *Grossularia, multiplici acino* of *non spinosa, Hortensis rubra*, of *Ribes Officinatum*, of Winkelkruid-bezieboom van de Pinax van Casparus Bauhinus. Dit Boompje brengt voort een meenigte van looten of spruitjes, ontrent anderhalf ellen hoog. Zyn bladen gelyken na een Wyngaard blad, dog kleinder, zagter en bogtiger, van een donker groen, glad, en rondom gekarteld. De bloemen van dit Boompje zyn tros-

gewyse te samen gevoegt, waar van de zuiltjes uit de holligheden van de bladeren voortkomen: yder van deze bloemen is te samen gesteld van vyf purperagtige bladeren, geformeert als een Roos, en voortkomende uit de kerven van een kelk, gegroeit op de wyse als een bekke, waar van het agterdeel verandert word in een ronde en roode kern, blinkend, sagt, vol van een suur sap, en breed twee diametrale streepen, hebbende in zig verscheide korreltjes die de gedaante hebben van een niertje.

X V.

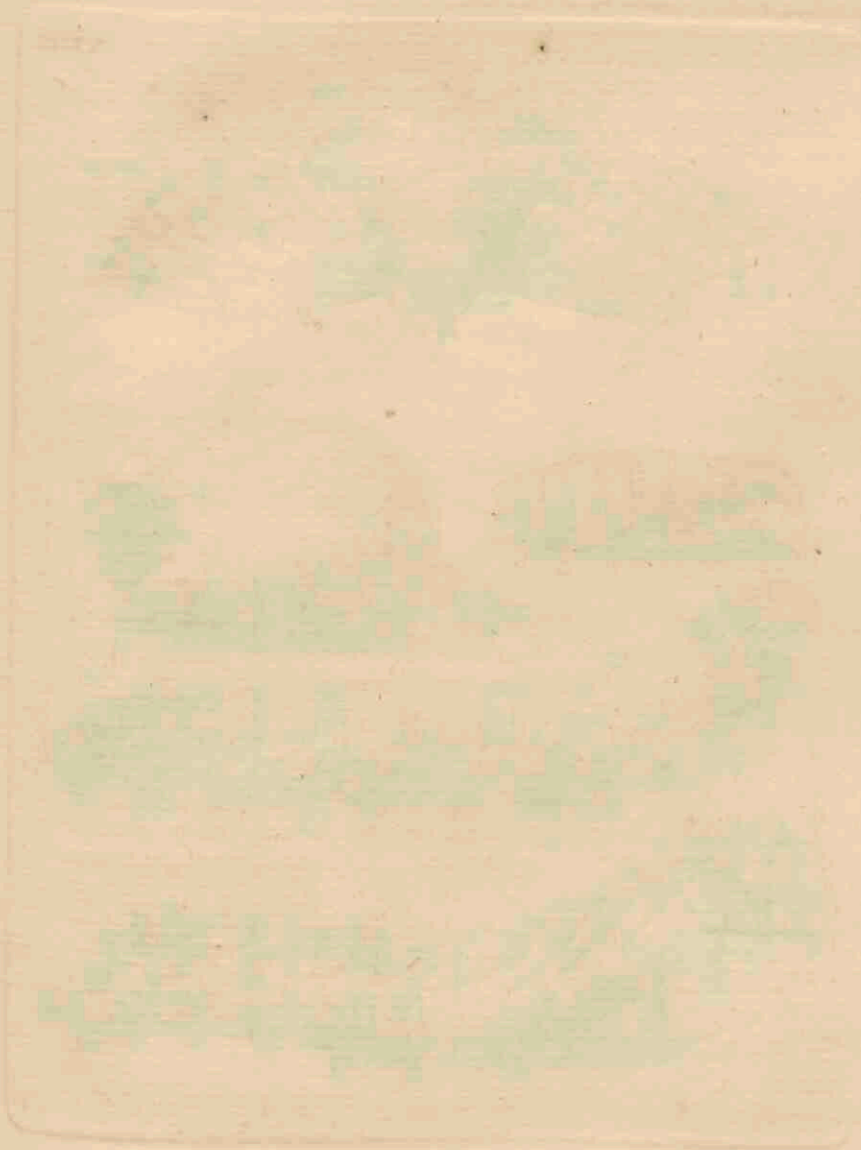
Boterbloemen.

Ranunculus pratensis.

Zulke bonte Rupsen heb ik met deze groente gevoet tot in de Maand Juni, doe veranderde ze in een swarte Pop, waar uit een schoone Kapelle kwam, welkers bovenste vleugels ligtgeel met swarte stippels, en de onderste vleugels Oranjenkleur met swarte streepjes verziert waren.

Casparus Bauhinus noemt deze Plant *Ranunculus Pratensis, erectus, acris*, en Johannes Bauhinus *Ranunculus erectus non repens flore simplici luteo*, en Lobel *Ranunculus Pratensis surrectis cauliculis*. Tot deze soort moet men niet overbrengen de *Ranunculus Sylvestris* van Tabernemontanus, gelyk de Bauhini gedaan hebben. Die van Tabernemontanus is deselve als de *Ranunculus polyanthemus* van Lobel, waar van de Wyfjes veel fynder gekartelt zyn, en die van de *Ranunculus Hortensis erectus flore pleno* niet verschilt van Casparus Bauhinus, als door deze bloemen die enkel zyn: over fulks heeft de Heer Rai zig daar in bedrogen gevonden, zeggende dat de dubbelde was eene verandering van de *Ranunculus Pratensis, erectus, acris* van Caspa-

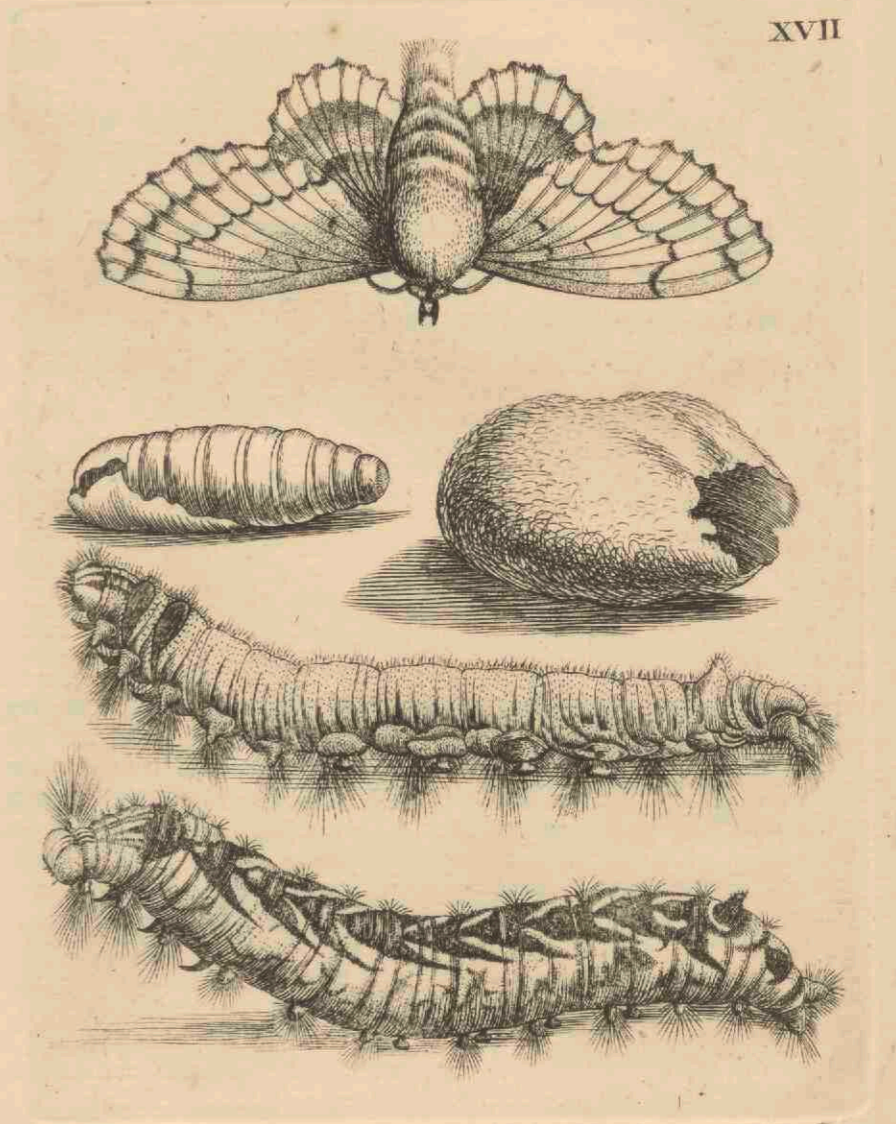
rus Bauhinus, dewelke met reden daar van de *Polyanthemos* van Lobel onderscheiden heeft. De Wyfjes van deze plant zyn in verscheide deelen zeer diep ingesneden, hare bloemen zyn op verscheide plaatsen geschikt als een Roos, in zig bevattende veel vezelen: na dat hare bloemen zyn afgevallen of verwelkt, soo volgen daar op ronde Vrugten of rols wys rond; Cefalpinus heeft van de *Ranunculus* soo verwardelyk gesproken, dat het byna onmogelyk is te bepalen onder wat voor een naam hy van deze gesproken heeft. Casparus Bauhinus heeft geloofd dat het was onder die van de *Ranunculus levi ac molli folio*, alhoewel deze naam hem weinig voegt.



XVI



XVII



XVIII



XIX



X V I.

Kervel.

Cerefolium.

Dit Kruit is het voedzel van een groene witte gestreepte gladde Rups, ik heb ze gevoet tot in 't laatste van May, doe maakte ze een dun gespin, en veranderde in een Kastanjebruine Pop, na veertien dagen kwam daar een bruin Uiltjen uit, gelyk in de figuur verbeeld is.

Deze moeskruidige Plant groeit byna een voet hoog, en leverd uit van hare wortel veel teedre en takagtige, gladde, lange, en van buiten geronde steeltjes, maar van onderen hol, na de wyse van kleine gootjes, zynde bleekgroen: voornamentlyk na de beneden kant, somtyds roodagrig na de boven kant, wanneer zy haar zaad schieten, opgevult met veel sap: haare bladeren zyn zeer gelykende met die van de Scheerling, maar ze zyn veel kleinder, dunder en een weinig dieper ingesneden, en sagter in het aanraken, van een gemengeld groen, van de bovenkant omzet met zeer fyne hairtjes, somtyds roodagrig, doordrongen met sap. De smaak en de reuk van deze bladeren is lieflyk en geurig, haare bloemen komen aan de top van de takken te voorschyn als een Zonnescerm, wit, klein, samengesteld uit vyf ongelyke blaadjes geschaart als Rosen, en met

even soo veel vezelen en een kelkje, dewelke, als de bloem is afgevallen, een langwerpige Vrucht word, vol van twee langwerpige zaden, dun, spits en zeer gelykende na de bek van een Vogeltje, van een donker graauwe koleur, waar van d'een glad en d'andere hard is in het aanraken. Haar wortel is enkeld en strekt zig uit in de lengte langer als een halve voet, effen, regt en dik na de boven kant, allengkens dunder afflopende als een Rotte staart, tot aan het uiterste einde, 't geen byna is als een punt, aan de buitenste bovenkant voorzien met zeer na by elkander staande vezeltjes: zy is wit, teeder, vleesagtig, en wegens de smaak wat scherpagtig: zy heeft van binnen een soort van een zenuw, gelykende na een dun touwetje, zeer teeder en ligt om te breeken. Het grootste gedeelte van de Kruid-kenders noemen deze plant *Cberophyllum*.

X V I I.

Wonderbare Rupsen.

Vermes miraculosi.

DEze twee grootte, dog malkander in gedaante en koleur verschillende Rupsen, heb ik in 't Gras gevonden, het welk haar voedzel is; zy veranderen op de ordinaire manier, zig zelf inspinnende verwisselen ze haare gestalte in een graauwe Pop, waar na uit elk een grootte donker Oranjekoleurde Uil te voorschyn kwam, die malkander byna in alles gelyk waren.

C

X V I I I.

Appelbloezel.

Malus mellea florens.

Dit slag van Rupsen is alle Vruchtboomen zeer schadelijk, dog voornamelyk de Appelboom, ze verspreiden zig des daags over den geheelen Boom, en des nagts komen ze alle by mal-kander in een bondel of het spinneweb was, deze Rups is uit den bruine, heeft op elk lit op haar rug gelyk blaauwe en roode koraalen, wanneer ze een dun gespin om zig gemaakt hebben, dan veranderen ze in een bruine Pop, waar uit na veertien dagen een witte bruin gestreepte Uil voortkomt, wanneer die haar eiertjes geleit hebben, dan dekken ze dezelve met een geelagtige dons, dat men de eiertjes niet zien kan, waar door ze des Winters voor de koude wel beschermt zyn.

Nog heb ik op de Appelboomen een klein geelagtig Rupsje gevonden, welk in 't laatst van May een gespin om zig maakte, daar ze in overwinterde, en in 't Voorjaar kwam daar een kleine Vlieg uit, gelyk boven vertoont wort op de groene bladeren.

Daar zyn tweederlei soorten van Appelboomen, d'eene Tamme en d'andere Wilde: de aangequackte kan onderscheiden worden door groot en klein stamde. De bladeren van deze Boom zyn langwerpig of byna rond, d'eene stomp en d'andere spits, aan haare zoomen en weinigje gekartelt, van ondere een weinig ruigagtig als zy nog jong zyn. Haar Bloeisels zyn gemeenlyk geschikt als de Roosen met vyf bladeren, wit, trekkende na een purpere koleur, gehegt aan korte steeltjes: na dat haare bloeisels zyn afgevallen, zoo volgen daar op vleesagtige Vruchten, byna rond, hol, en diepagtig als een navel in de plaats daar het steeltje aan vast gehegt is, en van voren ook

gehold door een andere kleine diepte; daar zyn in het midden van deze vleesagtige Vrucht vyf huisjes, vervult met langwerpige korreltjes, bedekt met een bruin of roodagtig schiltje, vervult met een wit pitje. Het onderscheid dat men bespeurt tusschen de Vrucht van deze Boom, bestaat in de dikte, koleur, en in de smaak. Men ziet 'er ook selfs die de smaak en koleur van een Peer deelagtig zyn. De onderscheidtheden komen voort van de lootjes, die men ent op de Appelboomen. Alde Appelen zyn bedekt met een dun schilletje, sagt in 't aanraken, effen en glinsterende, het vleesch van de meeste is wit, of wat trekkende na den geele, en van eenige rood.

X I X.

Roode Roosen.

Rosa incarnata.

Boven op de Roozeknop zit een kleine groene Rups, die niet alleen de groene bladeren op eeten, maar ze hollen ook de knoppen van binnen uit, zo dat ze de Roosen haar volkomen wasdom beletten, zy veranderen in 't laatst van May in een Okerverve Pop, in Juni komen daar zulke Kapelletjes uit, gelyk op de Roos verbeelt is.

Onder aan de steel van de Roos kruipt een kleine bruine Rups, die mede de knoppen uit eet gelyk de andere, ze veranderen in May, in Juni komen daar zulke Kapelletjes uit gelyk ter zyden een vliegende verbeelt is, welkers bovenste vleugels Okervervig en de onderste graauw zyn.

Van onderen op een groen blad zit een groene Rups, welkers aart is altyt onder de bladeren ruglins te gaan eeten, ik heb ze gevoet tot den tienden Juni, wanneer ze een dun wit gespin maakte, en in een houtervige Pop veranderde, den zes en twintigste dito kwam daar een bruin Uiltjen uit, gelyk op de afgevallen Roos verbeelt is.



XX



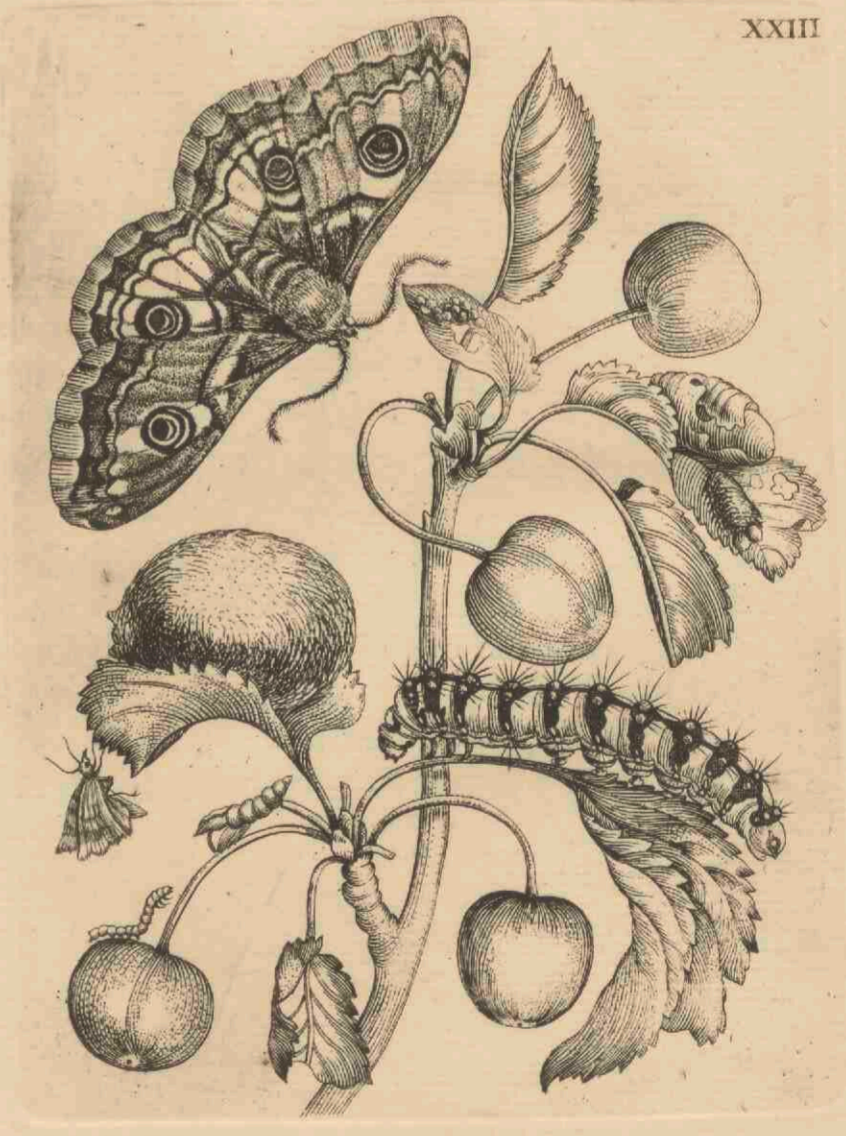
XXI



XXII



XXIII



X X.

Hagedoornbloeizel.

Oxyacantha florens.

DEze bontgekoleurde Rupsen vint men veel op de Hagedoorn, dog ze zyn ook niet vies van de bladeren der Vrughtbomen, na dat ik ze eenige tyd gevoed had, maakte ze een graauw gespin, en veranderde in een bruine Pop, die zo levendig was, dat als men ze aanraakte, ze zig rontom rolde, na twaalf dagen kwam daar een wit Uiltjen uit, 't lei geele eiertjes en stierf.

Deze vuile Wormen vint men in stinkende geuten, ze veranderen in Tonnetjes met starten, daarom ook wel genaamt Muisjes, ik heb bevonden dat daar na zeventien dagen een trage geelagtige Vlieg uit komt.

Dit is het zelve Boompje, 't welk Casparus Bauhinus en Pit. Tournefort *Mespilus Apii folio sylvestris spinosa* noemen, en 't welk Joannes Bauhinus *Spinus albus* noemt. Dit is een voltakkig Boompje, bezet met stekelagtige en styve doornen, bedekt met een bruin swartagtige of roodagtige schorfe. Haare bladeren gelyken na die van de Eppe, van een lymagtige smaak; haare Bloeisels wassen als in een gedrongen by meenigte of als Ruikertjes, vast gehegt aan witte steeltjes, van een soete en aangename reuk,

een yder van dezelve is als een Roos, te samengefeld van vyf kleine blaadjes, en van roodagtige vezelen. Haar Vrughten zyn van de groote van de Bessen van een Myrteboom, rond, roodagtig, wanneer ze ryp zyn, gelyk als Zonneshermpjes, hangende van hare steeltjes, een yder van haar hebbende een kleine kroon of zonnescherm van een swarte koleur. Deze Vrught is een vleesch of sagte en lymagtige bol, die in zig bevat twee harde en witte steentjes.

X X I.

Queebloeizel.

Cotonea flos.

ZUlke groote Rupsen heb ik op deze Boomen gevonden, ze zyn Okergeel en swart gestreept met witte stippelen, de kop en start is Oranjekoleur, wanneer men ze aanraakt zo maaken ze met de kop een groote beweging, ik heb ze met deze bladeren gevoet, tot dat ze een geelagtig bordig gespin maakte, en veranderde in een Pop, na drie weeken kwam daar een Okerverwige Uil uit die den geheelen dag stil zat, als men ze aanraakte dan vloog ze heel onbezuift overal tegen aan, dezelve leit geele eieren.

Dit is een klein Boompje, waar van het hout hard is, krom, witagtig, bedekt met een bast een weinig effen en hobbelig, en van buiten aschverwig, en roodagtig van binnen. Haar Bladeren zyn van de groote van den Appelboom, heel, witagtig, van onder wolagtig: haar bloeisels zyn geschaart als een

Roos met vyf bladeren, gelykende na Hondstroosen, zynde lyfverwig van koleur: na dat het bloeisel is afgevallen komt 'er voort een Vrught van buiten wolagtig, vleesagtig, en wit van binnen, dewelke heeft vyf kamertjes met langwerpige korreltjes of zaden, aan het eene einde spitsler als aan het andere.

X X I I.

Roos.

Rosa multiplex, media.

Onder op het steeltje van de Roozenknop zit een klein geel Rupsje, dit veranderde in Juli in een groen en root Popje, na veertien dagen kwam daar zulk een aardig graauw Beesje uit, gelyk ligt Okerkoleur, en wit gestreept zynde.

Diergelyk een Rups leide zig neêr of ze dood was, na eenige dagen kroopen daar vyf Maaden uit, die in witte Tonnetjes veranderden, welke Tonnetjes de voorschreve Rups aan malkander spon, en stierf, na veertien dagen kwam uit elk Tonnetje een klein Vliegje.

Dit is het zelve Boompje, het welk Joannes Bauhinus en Clusius *Centifolia Batavica* genoemd hebben; de takken van dit Boompje zyn hard, omzet met styve doornen: zyn bladeren zyn langwerpig, hard in 't aanraken, rondom gekarteld: zyn

bloesfel bestaat uit verscheide groote bladeren, ondersteunt door een kelk die in 't vervolg een eyronde Vrucht word, na de wyze van een Olyf: zyn bast is wat vleesagtig, zy bevat in zig eenige zaden, dewelke ruig en hoekig zyn.

X X I I I.

Krieken.

Cerasus major, fructu subdulci.

D Eze schoone Rups heeft dwars over den rug gelyk swarte banden met Paarlen geborduurd, ik heb ze met deze bladeren gevoet, eens by gebrek van spys aten ze malkander op, ze sponnen in Juli een Ovaal blinkende als zilver, en veranderden in Popjes, in Augusti kwamen daar schoone Uiltjes uit, zynde swart, wit, graauw, oranje- en rooseroot gekoleurt.

Op de Kriek vertoont zig een schoon Zeegroen Rupsje heel gaauw in 't lopen, dit veranderde in 't begin van Augusti in een bruin Popje, in 't laatst van deze Maant kwam daar zulk een Kappelleke uit, gelyk in de figuur verbeelt is.



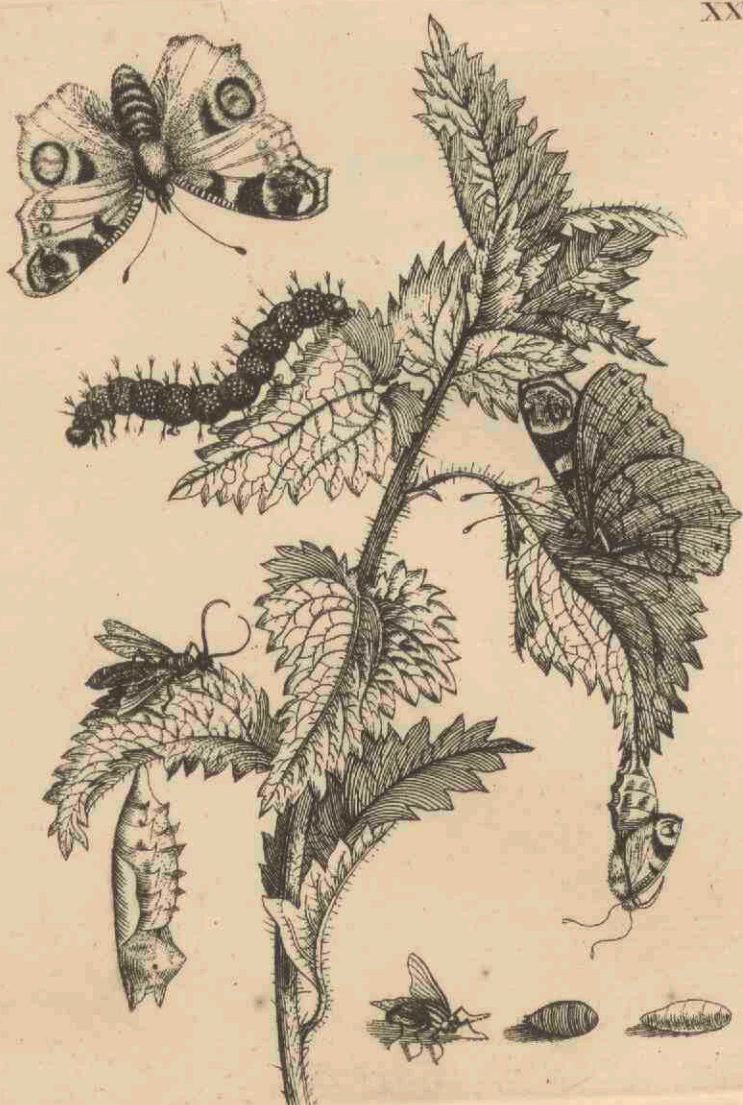
XXIV



XXV



XXVI



XXVII



X X I V.

Goote Roos.

Rosa maxima, multiplex.

Dit soort van kleine Rupsen zyn groen met swarte hoofjes, eten van binnen de steelen en knopjes uit, op dezelve wyze, gelyk aan het onderste knopje te zien is, als men ze aanraakt, dan laten ze zig aan een draat neêr, en aan de zelfde draat werken ze zig ook weêr na boven, in 't laatst van May veranderen ze in bruine Popjes, na veertien dagen komen daar zulke als goutblinkende Kapelletjes uit, die zeer vaardig zyn in 't vliegen, en gestoort zynde, zig heel aardig onder de bladeren weten te verbergen.

X X V.

Groote Kruisbeffen.

Fructus Grossularia, spinosa.

An een blad vertoont zig een groene Rups die byna over ent staat, als men ze aanraakt dan slingeren ze met het bovenlyf heen en weêr, ze houden zig met de agterfte pooten zo vast, dat men ze naauwlyks zonder te beschadigen los kan trekken, ik heb ze gevoet tot in 't laatst van May, doe veranderde ze in bruine Poppen, na veertien dagen kwamen daar witte, bruine, geplekte Kapellen uit, gelyk onder op de figuur verbeeld word.

Op een Bes zit een Rupsje, 't welk in 't midden groen, en het voor en agterlyf geel en swart gestippelt is, ze zyn deze Vrucht zeer schadelyk, ze vervellen tot verscheide maalen, en worden elke reis schoonder, in 't laatst van May veranderen ze in Popjes, na drie weken komen daar geele Vliegen uit, gelyk mede op deze zyde verbeeld word.

X X V I.

Groote Brandenetelen.

Urtica urens, major.

DEze groente is het voedsel van een soort swarte Rupsen, ik heb daar van eenige in een doos bewaart, die zig den veertienden Juni alle boven aan het dekzel vast gemaakt hadden en verandert waren in bleekgeele Poppen, myne nieuwsgierigheid dreef my om een daar van te openen, die ik aldus bevont, gelyk onder aan een blad afhangende verbeelt is, den agtentwintigsten dito kwamen daar Kapellen uit, welkers buitenste zyde bruin, en de binnenste donker oranje, met swart en purper zeer schoon gekoleurt is.

Uit een derzelve Popjes, die wel de grootste was, kwam een swarte stinkende Vlieg uit, gelyk boven de Pop op een blad zittende verbeelt is.

Ik heb ook in den drek van deze Rupsen, Maaden gevonden, die veranderden in swarte Tonnetsjes, na twaalf dagen kwamen daar zulke Vliegen uit, gelyk onder vertoont word

Deze Plant, die dezelve is, als de *Urtica urens maxima* van Casparus Bauhinus en van Pit. Tournefort, doet uitspruiten eenige takagtige, ronde, vierkantige en holle steeltjes, bezet met een stekelig hair, bekleed met tegen elkander overgestelde bladeren, breede, driehoekige, spitse, gekarteld aan hare kanten, voorzien met een stekelagtig en brandend hair, gehegt aan hare steeltjes. Hare bloempjes komen voort uit het bovenste van de stammen: en eenige takjes uit de holligheden van de

bladeren, zynde vier aan vier kruiswys geschikt aan yder paar bladeren: yder heeft verscheide vezeltjes, ondersteund dooreen kelk met vier bladeren: op deze Bloemen volgen ronde Vrugten, die als hair te zamen gesteld van verscheide kapjes of doosjes die zig openen in twee deelen, en in zig bevatten een eyronde en puntagtig zaad. De Heer Boerhaaven stelt dat 'er zyn mannelijke, vrouwelyke en man-wyvige Brandenetels.

X X V I I.

Roode Willige.

Salix acuto folio.

OP het lange afhangende blad vertoont zig een Beesje, zynde geheel met swarte stipjes. Den veertienden Juni maakte het zig aan een blad vast en veranderde in een Popje, na vyftien dagen kwam daar zulk een Tor uit, gelyk boven op een blad zit, die haar zaat weér op deze bladeren leggen, waar uit dan gevolgelyk weér jonge Beesjes uitkomen.

Op het onderste blad vertoont zig een bruin Rupsje. Ik heb ze met deze bladeren gevoed; den zesden Juny maakte ze een gespin, en bleef daar in tot des anderen Jaars in May, doe kwam daar zulk een Vliegje uit, gelyk onder verbeelt is.

Deze Boom doet uitspruiten dunne takjes, overtrokken met een roode of donker purpere koleur. Hare bladeren zyn smal, lang, en aan hare kanten gekorven, zonder hair, van onderen een weinig wit. Hare groene schiltjes zyn als lange Koorn-aaren, te samen gesteld uit eenige bladeren, uit welkers grond voortkomen eenige vezelen. De Vrugten beginnen voort te komen als Koorn-aaren, overladen met eyertjes, die daar na

worden als kleine vleesagtige, langwerpige doosjes, in zig bevattende zeer dunne zaadjes. Dodoneus en Johannes Bauhinus hebben gemeent, dat de Bloeizels van deze Boom als hairagtige korreltjes wierden; maar Cefalpinus heeft zeer wel aangemerkt, dat de Wilgeboom, die bloeizels voortbrengt, geen Zaad uitlevert, en dewelke Zaaden doen voortkomen, niet en bloeyen.



XXVIII



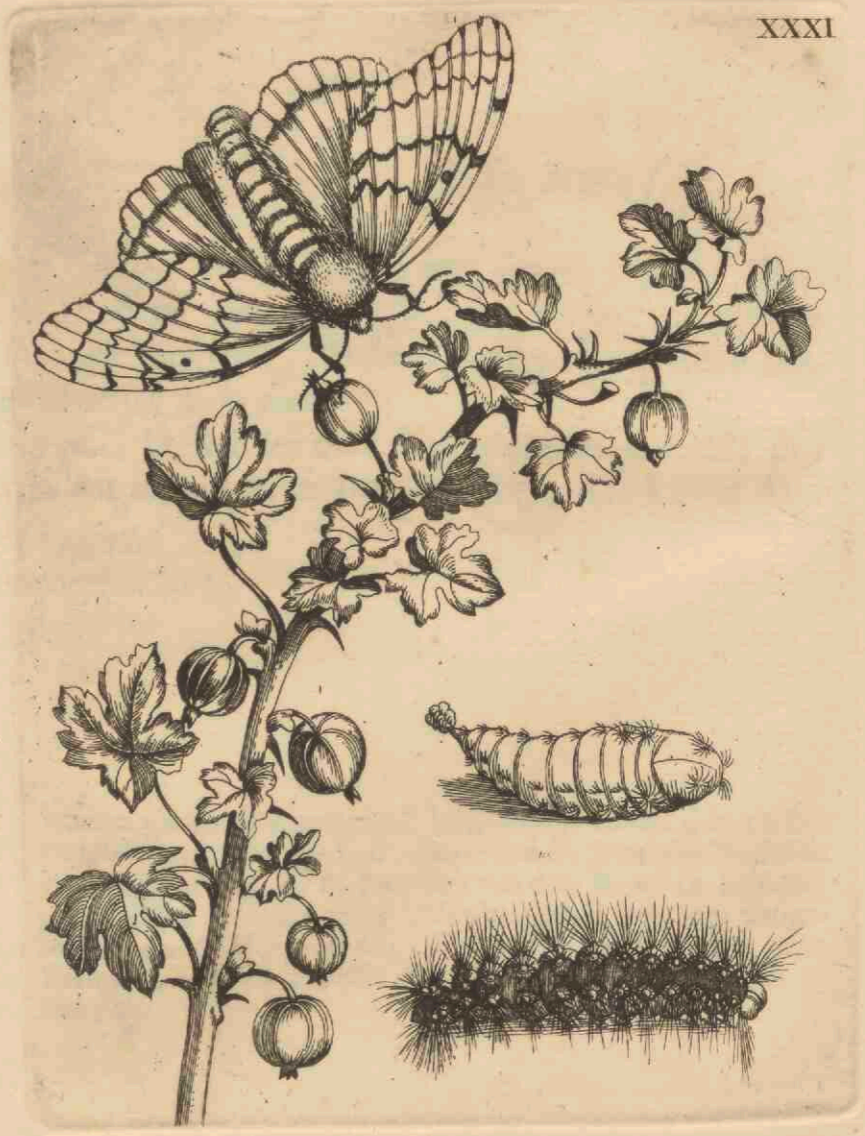
XXIX



XXX



XXXI



X X V I I I.

Gevlamde Roos.

Rosa versicolor.

DEze op de Roos zittende Kastanje-bruine Rups kruipt op haar buik, om dat ze maar voort drie pooten heeft, ik heb ze met deze Roozen gevoed tot in 't laatst van Juni, doe wond ze zig in een Roozenblad, en veranderde in een bruine Pop, gelyk op de Roos te zien is, na veertien dagen kwam daar een swart en wit gevlaakt Kapelletje uit, mede op de Roos zittende verbeelt.

Aan de steel zit een groen Rupsje, die heb ik ook met Roozenbladeren gevoed. In 't begin van Juli veranderde het in een Popje, na veertien dagen kwam daar een Okergeel Kapelletje uit, gelyk onder verbeeld word.

Diergelyk een Rups leide zig neêr of ze dood was, uit welke een witte Maade kroop, die na een korten tyd veranderde in een Tonnetje, na veertien dagen kwam daar zulk een Vlieg uit, gelyk op het middelste blad verbeeld staat.

X X I X.

Witte Aalbeffen.

Grossularia hortensis.

EEn schoone wit en swartgevlakte Rups geneert zig op deze Boompjes, wanneer deze Rups voort wil dan zet ze haar agterlyf by het voorste, maakt met haar lyf een hooge bogt, en gaat zo haar gang. Ik heb ze met dit groen gevoed tot den dertienden Juli, doe veranderde ze in een ligt bruine Pop, in 't laatst van deze Maand kwam daar een schoon wit, geel en swartgevlakt Kapelletje uit, 't welk zeer rat in 't vliëgen was.

X X X.

Palmwillige.

Salix caprea, latifolia.

DEze schoone Rups heb ik met deze bladeren gevoed, den agtsten Juni veranderde ze in een swarte Pop met witte plekken en met wit hair bezet, na veertien dagen kwam daar uit een wit Uiltjen, zo glanzig als Paarlemoer, en leide witte eiertjes.

De onderste witte Worm heb ik in de Aarde gevonden, en in een doos met Aarde bewaart, en met verscheide wortels gevoed tot in May: grooter geworden zynde, doe wierd hy op de rug bruin gevlakt, ten laatsten veranderde hy in een Oorworm.

Daar zyn twee afbeeldzels van deze Plant in de Beschryving van de Planten van Lion. De *Salix aquatica* Lobel. schynt verschillende van die gene die men hier ziet, maar de bladeren daar van zyn zoo lang, dat het te verwonderen is dat Casparus

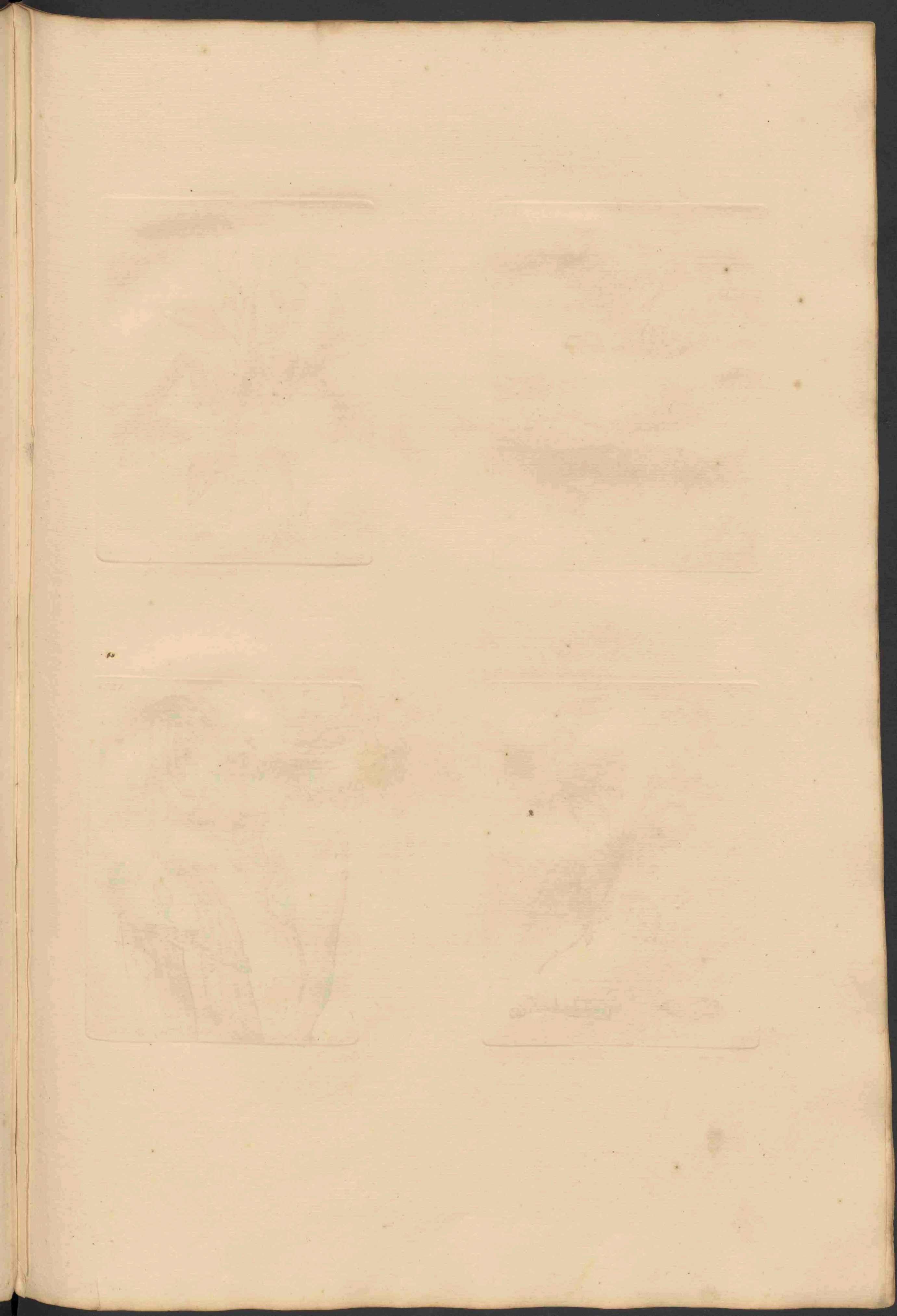
Bauhinus ze brengt onder een soort van een *Salix folio ex rotunditate acuminato*. Men moest deze dan ten minste onderscheiden als iets dat daar van veel verscheelt.

X X X I.

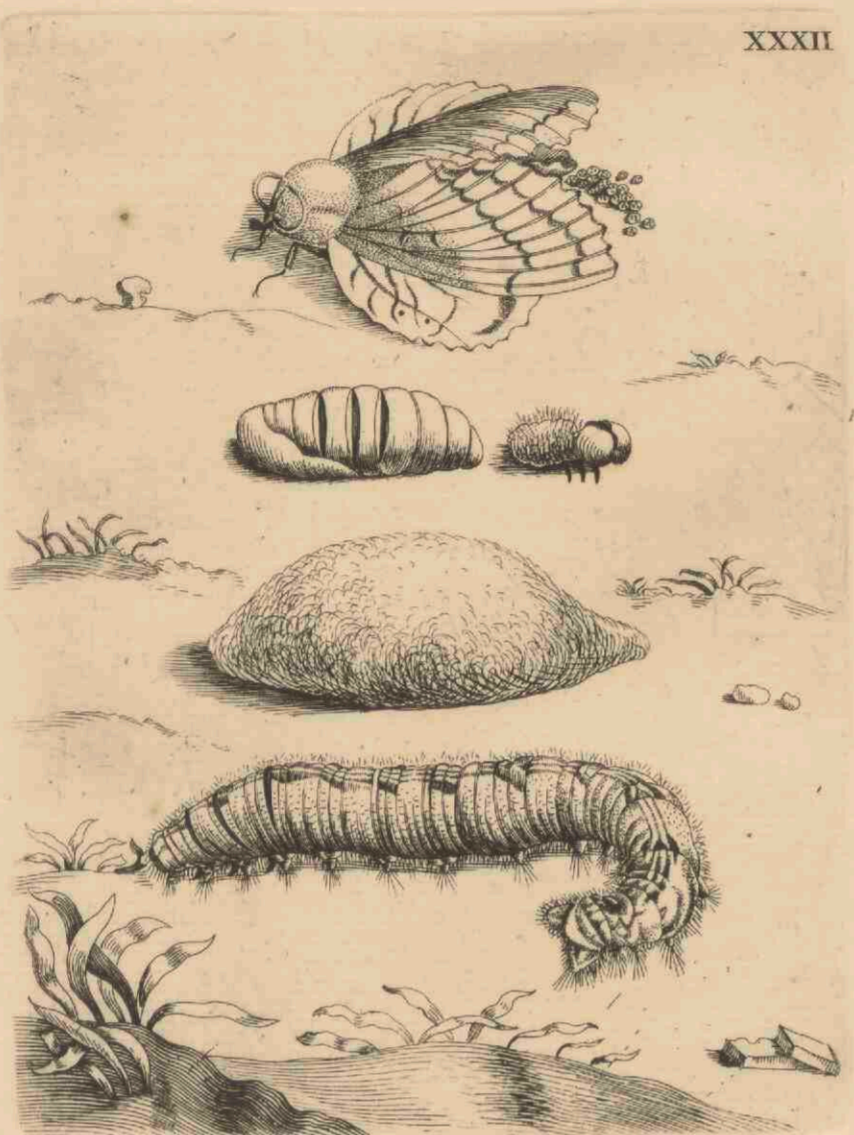
Kleine Kruisbeffen.

Grosularia alba vulgaris.

DIt soort van Rupsen geneert zig op alderlei Vrughtbomen, dog voornamelyk op de Kruisbeffen; het lyf is graauw, langs de rug loopt een swarte streep, ze zyn heel ruig van hair, het hoofd is geel, agter het hoofd hebben ze aan elke zyde vyf blaauwe, en langs het lyf roode koraaltjes. Zy veranderen in Augusti in ligtbruine Popjes, die, als men ze aanraakt, zig omwentelen. In September komen daar zulke Uilen uit, die wit, geel en swart gestreept zyn.



XXXII



XXXIII



XXXIV



XXXV



X X X I I.

Gemeen Gras.

Gramen pratense, vulgare.

DEze graauwe Rups heb ik met Gras gevoed tot in Juli, doe maakte ze een graauw gespin en veranderde in een graauwe Pop. In Augusti kwam daar een donker Oranjekoleurde Uil uit, die groene eiertjes leide.

De bladeren van deze Plant zyn lang, dun, teeder, groen, spits: daar schieten tusschen haar op eenige pypjes of ronde steeltjes, omkleed met eenige bladeren, en dragende aan hare toppen roodagtige aaren, daar vezelagtige bloemen aan gehegt zyn, waar van de kelk schubagtig is. Na deze bloemen komen daar langwerpige en roodagtige korrels te voorschyn. Het gemeene Gras of het regte Gras van Clusius en verschilt niet van het goude Gras omtrent zyn wortels, dewelke is lang, hart, langs de aarde voortkruipende, de een

den andere omvleggende, maar wegens zyn pypje dat korter is, en wegens zyn aaren die kleinder zyn als die van het Hondsgas, en zyn geschikt als een Waayer, of gelyk de Vingers van een Hand: Johannes Bauhinus noemt dit Kruid *Gramen pratense vulgare, spicâ ferè arundinacea magna*. Men vind somtyds dit Hondsgas met een Rietpluim, negen of tien duim lang; men moet ze niet onderscheiden van het *Gramen Pratense, paniculatum, majus, latiore folio, πῶν Theophrasti*, als weinig daar van verschillende.

X X X I I I.

Slee Pruimen.

Acacia Germanica.

DEze Rupsen zyn blaauw, geel en wit gestreept, ze beminnen het vogt zeer, des avonds voegen ze zig alle by malkander in een gespin, gelyk een spinneweb. Ik heb ze met deze bladeren gevoed tot den tienden Juli, zy sponnen elk een Ovaal gelyk de Zydewormen, en ze veranderde in swarte Poppen: in 't laatst van Juli kwamen daar lichtbruine Uiltjes uit. Ze leggen haar eiertjes rontom de takjes, als een ring, daarom zyn ze beswaarlyk om uit te roeijen.

Ik heb in haar drek Maaden gevonden, die veranderden in Tonnetjes, na veertien dagen kwamen daar zulke Vliegen uit, gelyk boven verbeelt is.

De onder aan de steel zittende geelagtige Rups was zeer gaauw in 't loopen, ze maken haar woning in een groen blad tot malkander gerolt, ze geneerde zig met deze bladeren tot 't laatst van May, doe veranderde ze in een bruine Pop, na veertien dagen kwam daar een lichtbruin Uiltjen uit.

Dit is een doornagtig Boompje, hare bladeren zyn langwerpig, redelyk breed, afgerond, en aan haar kanten ligtelyk gekartelt: hare bloeifels schieten eerder uit als hare bladeren, dewelke zyn klein, bitter, wit, teeder, yder van haar te samen gesteld uit vyf bladeren, en eenige vezeltjes in 't midden. Wanneer haar bloeizel is afgevallen, zo volgen daar op eenige

kleine Pruimen, als een dikke Razyne korrel, byna rond of ey-rond, van een swarte koleur een weinig na den blaauw-trekkende. Deze Vrucht bevat in zig een dikke steen, als die van een Kers, ey-rond of een weinig langwerpig. Men heeft in de figuur van Tabernemontanus vergeten te vertoonen de Doornen van deze Plant.

X X X I V.

Hondsdrif.

Hædera terrestris, *florens*.

Dit Kruid is het voedzel van deze groene Rups, als men ze aanraakt dan rollen ze zig in malkander, en blyven in deze gestalte een langen tyd leggen, ze veranderen in 't laatste van Juli, in Augusti komen daar Uiltjes uit, welker vleugels houtvervig, en de bovenste met groene streepen geziert zyn.

De gemeene aardagtrige Klimop van de *Pinax* van Casparus Bauhinus strekt zig uit in de lengte door middel van veele of verscheide vierhoekige teenen, vol vezelen, dewelke van alle kanten te seffens langs de riviertjes als voortkruipende voortkomen, gelyk ook in de Doornheggen en in de Velden, doende uitschieten, die men vierkante roodagtige stammetjes, waar uit voortkomen eenige tegen elkander overstaande bladeren, by paaren, te samen gehegt door lange steelen, dewelke oorsge

wyze rond, gekorven en een duim breed zyn, een weinig wolkagtig, en gesneden door eenige gelyke kerfjes. Haar bloeizels komen voort als ruikers uit de holligheden van de baderen, ze zyn gemaakt als een mond, of een pypje, van boven gesneden als twee lippen, blaauw van koleur: op dit bloeizel volgen vier langwerpige zaden, te samen gevoegt en besloten in een doosje, 't geen de bloem verstrekt heeft tot een kelkje.

X X X V.

Irias.

Iris hortensis, *latifolia*.

Op deze harde groene bladeren vond ik zulke groene Rupsen, waar mede ik ze ook een tyd lang gevoed heb; ik had ze eens verzuimt om eeten te geven, doe aaten ze malkander op, dog haare gewoonlyke spyze weêr krygende, lieten ze 't woeden vaaren. Ze waren zeer gaauw in 't loopen, ze veranderden in October, en des volgende Jaars in Maart kwamen daar bruine Uiltjes uit, die op yder vleugel een witte vlak hadden.

De gemeene Irias van Duitschland, of de Wilde van de *Pinax* van Casparus Bauhinus (Lisch, welriekende Lisch alias Kulmus) verspyd zyn wortel schuins en krom langs de oppervlakte van de grond: zy is dik, van elkander gescheiden door knobbels, gevende van zig een goede reuk, na dat haar overtollige en scherpe humeur vervlogen is. Zy brengt voort eenige bladeren van een duim breed, ronde, een halt el lang, gelykende na een zwaart: in 't midden van haar doet zig op een regte stam, takagtig, glad en hart, gepocyert als of het met meel of afsch bedekt was, dewelke zig zeer ligtelyk los maakt,

hebbende vier of vyf knobbels of knotten, dewelke ieder een blad voortbrengen, dog kleinder als die van beneden, nog ook zoo groot niet, na mate dat ze na boven naderen, omvattende haar stam zonder steel. In het begin van de Lente komen de bloeizels als zekere opgerolde vliezen, zy zyn als van een enkeld stuk, en verdeeld in zes deelen, met een zuiltje, voorzien met drie bladeren. Haar kelk verandert in een Vrugt, die langwerpig rond en driehoekig is, onderscheide door drie kamertjes, waar in opgesloten zyn eenige platte zaatjes, leggende d'eene boven op de andere.



XXXVI



XXXVII



XXXVIII



XXXIX



X X X V I.

Breëwegbladen.

Plantago major.

DEze Bladeren zyn het voedzel van een groene Rups die zeer traag in 't gaan is, ik heb ze met dit Kruit gevoed tot in Augusti, wanneer ze veranderde in een bruine Pop, in December kwam daar zulk een bruine Uil uit gelyk onder verbeelt is.

Die bladeren van deze Plant zyn lang, breed en hairagtig, zynde yder van dezelve gemerkt als met zeven zenuwtjes, die langs de bladeren heen loopen, alwaar uit onstaat, dat eenige Kruidkenner haar noemen *Septinervia*. Hare bladeren zyn gehegt aan eenige steeltjes en op de grond nederleggende. Tusschen haar schieten op eenige stammetjes ter hoogte van een voet, rond, moeyelyk om te breeken, kaal, dragende aan haar topenden eenige lange aaren, dewelke eenige kleine witagtige

of purperagtige bloempjes ondersteunen. Yder van deze Bloemen is een pyp van onderen geslooten, en vaasgewys van boven, gekarteld in vier gedeeltens, en voorzien van verscheide vezelen. Op deze Bloem volgt een vleesagtige schil, ey-rond, spits of hoekig, die zig dwars opend als een Spaans Zeepdoosje, in zig bevattende eenige langwerpige of ey-ronde zaden, van een roodagtige koleur. Deze is dezelve Plant, dewelke Tournesfort beschryft onder de naam van *Plantago latifolia sinuata*.

X X X V I I.

Roode Aalbeffen.

Grossularia Hortensis, majore Fructu rubro.

Zulke graauwe Rupsen heb ik op deze Boompjes gevonden, en met de bladeren gevoed tot in 't begin van December, doe veranderde ze in een Kastanjebruine Pop, des volgende Jaars in Februari kwam daar een schoon wit en swart gestreept Uiltjen uit, 't welk groene eiertjes leide.

X X X V I I I.

Fenkel.

Feniculum Hortense.

Op dit Gewas vint men een schoone Rups, welkers geheele lyf groen is, met swarte banden, gelyk Fluweel, daar op Oranjekleurde stipjes zyn. Ze geeft een aangename reuk van zig, als men ze aanraakt dan steekt ze aan 't hoofd twee Oranjekleurde hoorntjes op, ze maakte zig vast en veranderde in een groene Pop die allengskens graauw wierd: uit deze Pop is de schoone Kappelle, die by de Liefhebbers genaamt word Basse la Reine, in April en Mai, ook wel in December te voorfchyn gekomen, die schoon geel en met swart verçiert is.

De stammetjes van deze Plant zyn vyf of zes voeten hoog, regt, hol, van een bruine groene koleur, takagtig, vervult met een sponsagtige pit. Hare bladeren zyn gehakkelt in lange draatjes, van een donker groene koleur, hare topeinden onderfchragen eenige breede Ruikers of Zonnfchermtjes, zynde

geel, welriekende, op dewelke eenige bloempjes zyn, na de wyze van een Roos op het topeinde van de Kelk, in 't gemeen van vyf bladeren: na dat de bloem is afgevallen, zoo word de kelk een Vrucht van twee langwerpige afgeronde korrels, op haar buitenzyde ingegroeft, twartagtig, plat aan haar andere kant.

X X X I X.

Munt.

Mentha hortensis, verticillata.

Dit Kruit is het voedzel van een schoone witte groengestreepte Rups, als men ze aanraakt, dan slingert ze het hoofd veelmaal heen en weêr, ze maakte een dun gespin en veranderde in een bruine Pop. In Augusti kwam daar een bruine, gelyk met goud gezierde Uil uit.

Ik vond ook zulk een klein geelagtig Rupsje op dit Kruit, deze veranderde van koleur en wierd Roozenroot, maar ze stierf.

In 't Jaar zeventien hondert vond ik in Suriname diergelyke Rupsen op een Kruit genaamt *Cal-lou*, zynde in 't gebruik gelyk hier de Spenagie. Den agt-tienden Maart veranderde ze in Popjes, den zes en twintigsten dito kwamen daar uit houtvervige Uiltjes, gelyk boven verbeelt is.

Deze Plant doet zyn stammetje uitschieten tot de hoogte van drie voeten, takagtig en roodagtig. Haar bladeren zyn langwerpig, byna rond, redelyk breed, spits en rondom haare kanten gekartelt, en een weinig hairagtig. Hare bloemen zyn als een mond, en langs de takken na boven geschaart met aaren. Deze bloemen worden ondersteunt door kelken, geschikt als hoor-

nen, aan hare kanten gekartelt. Na dat zy afgevallen zyn, zoo volgt aan een yder daar op vier kleine zaden, opgesloten in de kelk van haar bloem. De reuk van deze plant is lieflyk, balsamagtig en geurig. Johannes Bauhinus noemt ze *Mentha verticillata, minor, acuta, non crispa, Ocymi odore.*





X L.

Ridderspoor.

Consolida, regalis, hortensis.

OP dit Bloemgewas vint men een Rups, die schoon van koleur, gierlyk gestreept en gestippelt is, maar ze is zeer traag in 't gaan. Ik heb ze gevoed tot in 't laatst van Juli, doe veranderde ze in bruine Popjes, 't volgende Jaar in Mai kwamen daar uit zulke schoone Roozenroode, wit en swart geçierde Uiltjes, die zeer traag in 't vliegen zyn.

De bladeren van deze Plant zyn gekarteld in lange deelen, (zeer diep ingefneden) en byna even dun als de bladeren van de Venkel; zy heeft aan haar uiterste toppen bloemen in ordre geschikt na de wyze van aaren, en yder van deze bloemen is samengefeld uit verscheide ongelyke bladeren, van dewelke vyf grooter zyn als de andere, en in de rondte getchaart. De bovenste strekt zig uit over de benedenste, op een wyze als een

spits hoorntje, verbeeldende een Spoor, en zy ontfangt in deze Spoor de Spoor van een ander blad. De Vrucht is te samen gestelt uit drie swartagtige korrels, in zig bevattende eenige swarte en hoekige Zaden. Pit. Tournefort noemt deze Plant *Delphinium hortense, flore majore, simplici, ex caeruleo, purpureo.* Dodoneus *Flos Regius.*

X L I.

Melden.

Atriplex sylvestris.

OP de steel van een blad vertoont zig een overentstaande Rupsje, in diervoegen weten ze van het eene blad op het ander te komen, als zy 't maar bereiken kunnen, haar koleur is bleekgroen, onder myn bewaring veranderde ze in Augusti in een bruin Popje. In het volgende Jaar kwam daar een Kapelletje uit, van koleur gelyk een verwelkt blad.

Diergelyke Wormpjes vint men op alderlei gewas dat veel Luisjes heeft, die gebruiken ze tot hare spyze. De Wormpjes leggen maar stil, wanneer de Luisjes rontom hen lopen, die zy dan met haar snuitje weten te vatten, en al het vogt uitzuigen, en laten het ledige vel leggen. Ze veranderen in bruine Tonnetjes, en daar uit komen zulke Vliegen, gelyk in de Figuur verbeeldt is.

Het stammetje van deze Plant gtoeit ter hoogte van een voet, redelyk dik, regr, takagtig, hebbende lange, ipitse en holhoekige bladeren. Hare bloemen komen voort als bossen of als aaren: yder van haar is voorzien met vyf of zes rootagtige vezelen, ondersteunt door een kelk, ingefneden tot aan de grond toe: haar zaad is dun, byna rond en plat, omvat in een doosje gelyk als gestarnt, dewelke aan de bloem tot een kelkje verstrekt heeft. Op dezelve Plant van de Melde vind men nog een andere soort van Vrucht, die niet voorafgegaan is door cenig bloezel. Deze Vrucht is t'eenemaal plat, en gemeenlyk afgerond, rondom afgesneden en te samen gesteld uit twee bladeren, zynde de eene geplaatst boven den anderen met kleine bochels:

zy bevatten in haar vouwen een plat en byna rond Zaad. Deze Plant schynt dezelve te zyn, dewelke Morison beschryft onder de naam van *Atriplex sylvestris, annua, folio deltoide, triangularis, sinuato & mucronato, hastae cuspidi simili*; en Raii onder die van *Atriplex sylvestris folio hastato sive Deltoide*. De beschryvinge van deze laatste Auteur is goed. Daar is veel waarschyntlykheid dat dit is het soort, 't welk Dodoneus noemt *Atriplex sylvestris*. Wy hebben geen soort van de Melde, die meer eigenschap heeft met die in de tuinen wassen als deze. Casparus Bauhinus heeft geen reden gehad van die te voegen by de *Cynorambe* van Celspinus, dewelke die aangenomen heeft voor een Plant die niet en bloeide.

X L I I.

Swarte Populier.

Populus nigra.

OP deze Boom groeijen veelyds ronde knobbels, als men ze onryp opent dan zyn ze ledig, maar ryp zynde openen ze zig zelf, en vertoonen ons zesderlei differente Diertjes, waar van'er twee kunnen vliegen, en steeken gelyk de Muggen; dog het eene is wat kleinder als het andere: de andere vier zyn kruipende Beesjes, mede van malkander verschillende, zo in gedaante als grootte, de gestalte van het kleinste kan men niet wel bekennen als door een vergrootglas. By deze vier Diertjes legt een druppel taay Water, van grootte als een witte Erret, het grootste van deze vier Diertjes eet de andere drie op; als dit zyn voedel geconsumeert is, dan verandert het in een blaas, na twaalf dagen komt daar een wilde Bye uit, gelyk in de figuur verbeeld is.

Deze Boom doet in den beginne van de Lente uitschieten kleine knopjes of beginfels van bladren, omrent zo groot als kappertjes, spits, langwerpig, van een geelagrige groene kleur. Dit is 't geen men in 't Latyn noemt *Gemma seu oculi Populi nigri*, en in 't Fransch *Yeux de Peuplier*. Deze knoppen of spruitjes verspreiden zig uit in breede bladeren, spits, gelyk als de eerste bladeren van de Klimop, wat dunder, rondom een weinig gekarteld, effen, glad, vastgehegt aan dunne en lange

steeltes. Deze Boom is onvrugtbaar of mannelijk, en brengt niet voort als bloeisels zonder Vrugt, of vrugtbaar of vrouwelyk, en brengt Vrugten zonder bloeisel. De Vrugten van de swarte vrouwelyke Populierboom zyn als vlietsagtige doosjes, langwerpig, groen, geschaart aan troffen: ryp wordende openen zy zig in twee kromme of omgeboge deelen, in zig bevattende eenige zaaden, voorzien als met eenige vedertjes.

X L I I I.

Lattouwbloezel.

Lactuca capitata, florens.

DEze Rups graauw zynde, met een donkere streep over de rug, stroopte haar vel af, en verwisselde haar koleur in donker bruin. Ik heb ze met Lattouw gevoed tot in 't laatste van Augusti, doe veranderde ze in een bruine Pop, in September kwam daar een Uil uit, welkers bovenste vleugels bruin, en de onderste met het lyf blaauwagtig waren.

De bladeren van deze Plant zyn groot, geplooit, witagtig, doordrongen met een melkagtig zap. Hare stam opgegroeit zynde, verdeeld zig in veel takken, voortbrengende aan hare topenden kleine gele bloempjes, die ruikers worden, als een

half lofwerk, ondersteund door een langwerpige dunne kelk, te samen gesteld van schobagtige bladeren. Op deze bloemen volgen langwerpige zaaden, van beide de einden spits, van een afchverwige koleur, voorzien met een soort van vedertjes.





X L I V.

Kleine Brandenetelen.

Urtica urens, minor.

Zulk een geele, swartgestrepte Rups heb ik met dit Kruit gevoed tot in Juni, doe veranderde ze in een Pop, na veertien dagen kwam daar een Kapelletje uit, die onder bruin, en boven donker Oranjekoleur met swarte plekken en streepen geciert was. Als deze Rups in September verandert, dan blyft de Pop zo vastgemaakt zynde, tot in 't Voorjaar, alsdan komt daar eerst de Kapelle uit. De Pop gelykt zeer wel na een gebakert kindeken; eenige schynen als vergult, uit zommige komen Maaden te voorschyn, die veranderen in Tonnetjes, en daar komt dan uit eik een goutagtig Vliegjen, ik heb ook wel in den drek van deze Rupsen Maaden gevonden, die mede in Tonnetjes veranderden, waar uit na veertien dagen Vliegjen te voorschyn kwamen.

X L V.

Koolbloeizel.

Flos brassicae viridis.

Dit soort van geele Rupsen, groen en swart gestippelt zynde, geneert zig op de Kool, die zy zomtyts zo kaal afeeten, dat niets overblyft als de steelen der bladeren. Als ze vroeg in 't jaar veranderen, dan komen daar in veertien dagen Kapellen uit, die men in 't gemeen Witjes noemt, maar als ze laat veranderen, dan blyft de Pop den geheelen Winter over, en komen eerst in Mai uit. Ik heb deze Rupsen gevoed, en bevonden dat zig eenige neerlyden of ze dood waren, doe kropen daar een meenigte Maaden uit haar lyf, die in Tonnetjes veranderden, dan spon de zelfde Rups ze alle aan malkander, en stierf; maar de Tonnetjes leverden na twaalf dagen elk een Vliegjen uit.

De bladeren van deze Plant zyn lang, van een roodagtige groene koleur, gehegt aan lange steelen, dik, teeder, gekarteld aan eenige van haare kanten. Haar bloem bestaat uit vyf bladeren, kruiswys geschaart, wit van koleur. Uit de kelk

komt voort een zuiltje, 't geen eindelyk word als een lange Peulvrugt, smal, langwerpig rond, spits, vervult van byna ronde zaden, afgescheiden door twee kamertjes.

X L V I.

Muskusbloem.

Jacea moschata, purpurea.

OP deze Bloem heb ik zulk een hairige bruine Rups gevonden, ze eet ook ander Bloemgewas meer. Zy maakte van haar eige hair een gespin, en veranderde in een swarte Pop, en bleef zo de Winter over. Des volgenden Jaars in Maart kwam daar een wit, met swarte streepen en vlakjes geziert Uiltjen uit, gelyk by de Figuur verbeeld is.

De eerste bladeren van deze Plant gelyken na die van de Sichorie, alias Suikerei, want deze zyn een weinig doorsneden, maar gene die gehegt zyn aan hare staammetjes, zyn smal, styf, en een weinig hard. De stammetjes zyn hol, beswaarlyk om te

breken, en zagthairig. Hare bloemen zyn gehegt door Ruikers op schobagtige hoofden, van een purperagtige koleur. Op de Bloem volgen eenige bruine Zaden, beladen met eenige hairagtige vedertjes.

X L V I I.

Pruimen.

Fruetus Prunorum.

DEze Boom geeft het voedzel aan een schoone geele geborstelde Rups, met een roode punt agter op de staart, wanneer ze zig uitrekt dan vertoonen zig vier swarte als Fluweele streepen dwars over 't lyf: ik heb ze gevoed tot in 't laatste van Augusti, doe maakten ze een wit bordig gespin, en veranderden in Popjes, uit zommige kwamen in September, en andere des volgenden Jaars in April graauwe Uiltjes uit, die ook graauwe eiertjes leiden.





X L V I I I.

Malva.

Malva, folio haderacco.

Dit Bloemgewas is het voedsel van een dikke bruine Rups, wanneer ze veranderen dan rollen ze een blad in malkander en maaken een blaauwe Pop. Zommige hebben my nog in November Kapellen uitgelevert, die van een groen gemengelde koleur waren, zy bleven ook wel in haar blad tot des volgenden jaars in Januari, als wanneer daar diergelyke Kapellen uit kwamen, gelyk gezegt is.

Deze Plant brengt voort stammetjes van anderhalf voet lang, rond, redelyk dik, takagtig, hairagtig, somtyds roodagtig, en breiden zig voor 't meeste gedeelte uit langs de grond. Hare bladeren gelyken na die van de Klimop. Hare bloemen zyn klokswyze geformeert, yder tot aan de beneden kant toe, in vyf deelen gekartelt, ondersteunt door lange, teedere en hair-agtige zuiltjes. Deze bloem is besloten in een dubbelde kelk, hebbende de eerste drie insnydingen en de tweede vyf. Daar klimt uit de kelk een styltje, vastgehegt aan de benedenste kant

van de bloem, waar uit voortkomt een platte, ronde en somtyds spitse Vrucht, gelykende na een kleine navel. Het besluit in zig eenige dunne zaden, dewelke de gedaante hebben van een klein Niertje. Cefalpin heeft het merkteken van de Malva volmaaktelyk wel gekent, aangezien hy zegt dat haar bloemen als een bekke zyn, dat haar vrucht is samengesteld uit veele doosjes, geschaart rondom als om een Aas of Aisch, dewelke yder in zig bevatten een Zaad.

X L I X.

Angelier.

Caryophyllus purpureus.

Deze soort van Rupsen vint men des daags onder de Aarde, en des nagts komen ze uit, zy eeten alderlei Kruiden, dog voornamelyk de Angelier; ze zyn van onderen ligtgeel en van boven bruin. Zy veranderen in 't laatste van Augusti in Popjes, na veertien dagen komen daar Uiltjes uit, gelyk boven op de Bloem verbeelt is.

Eenige dezer Rupsen stil leggende, kropen daar Maden uit, die in Tonnetjes veranderden. Na veertien dagen kwamen daar groote blaauwe Vliegen uit.

Uit de wortel van deze Plant schieten eenige smalle, lange, harde, dikke, groene, ongekartelde bladeren, gehegt by paren rondom de stam. Uit het midden van haar verheffen zig veel stammetjes van een verscheide hoogte, zynde ronde, harde en effen, dragende in hare uiterste toppunten eenige bloemen, dewelke yder hare bladeren hebben, in de rondte geschaart, zyn-

de beneden smal en boven breed, ondersteunt door een kelk, dewelke is een vliedagtige en langwerpige buys of pyp, daar uit voortgroeit een gedeelte van de bloem, dewelke in 't vervolg een rond langwerpige vrucht word, omslingert van zyn kelk, sig openende door de punt, vervult met platte en als geblaadde zaden.

L.

Eike Boom.

Quercus, cum Fructu.

DEze Rupsen waren groen en geel gestreept, haar vel afgestroot hebbende, wierden ze uit den bruine, en doe ze grooter zynde nog eens vervelt hadden wierden ze donker root. Ik heb ze met deze bladeren gevoed tot in September, doe veranderden ze in bruine Poppen; in December kwamen daar bruine, geele en witgeplekte Uiltjes uit.

Op een der bladeren vertoont zig een ronde knobbel, 't welk een soort van Galnooten is. Deze in Schwalbach in 't jaar 1684. in Juli, in tegenwoordigheid van eenige Medicinæ Doctoren geopent hebbende, vonden wy regt in 't midden een hol, daar in een klein rond zaatjen lag; na twaalf dagen hervatten wy deze observatie weër, en eenige geopent hebbende, vonden wy in elk een Galnoot twee holtens gelyk een klokhuis in een Appel, in elke holte lag een wit Wormpje, maar terwyl myn gelegenheid vereifte om van daar te reizen, konde ik hier in geen verder onderzoek doen, latende de rest voor andere Liefhebbers.

Deze Boom is regt en dik, verspreidende hare takken uittermaten in de breedte. Haar stam is overtrokken met een ruwe ongelyke schorfe, zynde als gekerft, roodagtig en dik. Hare bladeren zyn langwerpig, breed, zeer diep als groote tanden ingesneden, of als diepgaande golven vastgehegt aan korte staarten. Haare bloemen zyn als langhangende groene staartjes te samen gestelt uit kleine kluwentjes, die gehegt zyn rondom een dun stammetje; deze langhangende groene staartjes laten na haar geen vrugt. De Vrugten komen te voorschyn ontrent plaatsen die van de bloem afgescheiden zyn, en zyn te samen gestelt uit drie buizen. Zy groeijen in een kelk, te samen gestelt uit kleine hoekagtige bladeren. Hare Vrugten worden Akers genaamt: zy zyn van de dikte der Olyven ey of langwerpig rond, zynde door het einde, die aan de boom vasthoud, ingeschoten, yder besloten in een harde en gryze kelk, 't geen men in het Latyn *Calyx* of *Cupula* noemt, ter oorzaak dat ze na een kleine beker gelykt. Deze Aker heeft een schorfe zoo hard als leer, blinkende, glad, groen in den beginne, maar die na-

derhand ryp wordende, geelagtig word. Onder deze schorfe word men gewaar een soort van een Amandel of van een hard zaat, te samen gestelt uit twee quabben. Deze Vrugten zyn aan de boom vast of door lange of korte en dunne steeltjes. Deze Boom, waar van men hier de beschryvinge en de gedaante ziet, is de *Quercus latifolia mas, quæ brevi pediculo est*, van Casparus Bauhinus, of de *Quercus vulgaris brevibus pediculis* van Johannes Bauhinus. Het is zeer beswaarlyk ontrent dit soort met waarheid te kunnen betuigen, of de verscheidentheden, dewelke men bevindt, veranderlykheden zyn die uit dezelve Vrugt voortgroeijen. Om daar over een beslissend besluit te makèn, zoo moeste men voor eerst zorg dragen, gelyk als de Heer Tournefort in zyn *Historie van de Planten, dewelke ontrent Parys groeijen*, zegt uit te kiezen de vrugten van deze Boomen, die op zig zelve in verscheide Landstrecken te zaaijen, en na veele jaaren naauwkeurig waar te nemen of zy gestadiglyk dezelve soorten voortbrengen, dan of 'er verschillende zyn voor den dag gekomen.



377
LI



Maria Sibylla Merian sculpit.

372
LI



LII



LIII



L I.

Blaauwe Viole.

Viola Martia, purpurea.

DE Honigbye heeft haar oorsprong uit een stilleggend witagtig Wormken, gelyk onder ter regh-terhand verbeeld is, en verandert allengskens in de tweede gestalt, waar aan zig zes poeten vertoonen, en gaat zoo voorts in de derde gedaante, die zig met vlerken en ook bruiner vertoond, tot dat ze eindelyk tot zulk een weezen komt, gelyk ze boven de Viole komt aansnorren.

Dit Wormken, 't welk aan een steeltje van een bloemken kruipt, genaamt Zeitelmade, is witagtig, met een donker roode kop, het voegt zig wel in de Byekorven, en aaft op de Wormkens of Popkens daar de Byen uit voortkomen, en veroorzaakt daar door groote schade aan dit geslagt; dog als zyne tyd verloopen is maakt hy een wit gespin, en verandert in een bruin Popken, gelyk zig op een blad dezer bloemkens vertoont. Na veertien dagen komt daar een zulk mooy Uiltjen uit, boven op een dezer bloemkens verbeeld, 't welk na eenige dagen eiertjes legt en sterft.

Deze Plant is dezelve dewelke Casparus Bauhinus *Viola Martia, purpurea, flore simplici* noemt. Zy doet uit haar wortel voortkomen veel breeder bladeren, gelykende na die van de gemeene Malva, byna rond, aan haare randen tandswyze gekartelt, groen, valt hegt aan lange staarten. Daar komen boven haar dunne steeltjes, die een yder van haar onderschragen een zeer aangename Bloem van een schoone purpere of blaauwe koleur, trekkende uit den bruine, van een soete en aangename reuk. Deze Bloem is te samen gesteld uit vyf blade-

ren, voorzien van een soorte van een spoor, of van een vliesnet, die ondersteunt worden door een kelk, verdeeld tot aan de benedenste voet in vyf gedeeltens. Het eyerest op de bodem van de kelk word, als de bloem afgevallen is, een kegelswyze Vrugt, bestaande uit drie hoeken, dewelke zig open als ze ryp is, op drie plaatfen, en verwerpen met kragt verscheide byna ronde zaden, veel kleinder als die van Coriander, zynde van een witagtige koleur. Haar wortel is vezelagtig.

L I I.

Peerenbloffem.

Pyrus florens.

Zulk slag van Rupsen vind men veel op Peer-, Appel-, en Karffeboomen. Haar lyf is uit den swarte met geelagtige kwasjes bezet, voor hebbende drie klaauwen, in de midden agt ookergeele voeten, en agter nog twee diergelyke: eer ze tot haar verandering komen, vervellenze verscheide maalen, maaken dan een wit gespin, en veranderen in een bruine Pop, na veertien dagen komt daar een schoone Kapelle uit, zynde uit den ligt bruine, met veelderlei koleur gestipt en gestreept, ook zeer snel van vlugt.

In zommige dezer Popjes bevinden zig veel witte Maden, die in Tonnetjes veranderden, na twaalf dagen komt uit elk Tonnetje een schoon groen glanzend Vliegje te voorschyn, gelyk onder aan verbeeld is.

Aan een steel kruipt een kleine witte Rups met een swarte kop, diergelyke vind men ook aan deze Bloffem, deze komen des morgens uit haar gespin om te eeten, dat ze zeer gaauw verregt hebben, als dan gaan ze weër in hunne woning, en spinnen dezelve altyd grooter. Tot een volkomene groote gekomen zynde, maken ze een wit gespin, veranderen in een Popke, en gevolgelyk in een Motuilje, dat dan, eiertjes gelegd hebbende, sterft.

Deze Boom is veel hooger en regter als de Appelboom. Haar hout is geelagtig, hare bladeren zyn vry breed, rond of een weinig langwerpig: eindigende in spitsagtige punten, groen, maar witagtig aan het beneden einde. Het einde van het zuiltje eindigt als een langwerpig eyerest, in het midden hol, waar van de bovenste rand een kroon formeert, verdeelt gelyk als een kelk, in vyf gedeeltens, Stersgewyze. De bloem heeft vyf bladeren, geschaart als een Roos in de holligheden van de kelk; en wat verder twintig draadagtige vezels, dewelke groeijen uit de opening van de kelk. Het middelpunt

van het bovenste gedeelte van het eyerest levert uit vyf buizen, dewelke eindigen in een ruwe en rondagtige punt. Het Eyerest word een langwerpige en vleesagtige Vrugt, veel smalter na de steel als elders, zynde aan het ander einde van een navelagtige holligheid voorzien, geformeert door de insnydingen van de kelk. Daar zyn veelderhande soorten, dewelke wegens haar gedaante, haar dikte, haar koleur, haar smaak en haar reuk vertcheiden zyn. Haar vlees is wit: in haar binnenste heeft ze vyf huisjes, vervuld met eenige swarte korrels.

L I I I.

Bloeyende Tuinkors.

Nasturtium hortense.

MEn vind in de maand May op dit Kruid veel kleine Rupsen, zynde op de rug swart en onder wit, hebbende voor aan yder zyde drie zwarte klaauwtjes, en verder aan weerzyde negen pootjes. In Juni maken ze een dun gespin en veranderen in een bruin Popke; na weinig tyd komt daar een bruin gespikkelt Uiltje uit, zynde gaauw, dog kort van vlugt.

Onder aan vertoont zig een ookergeele Worm, diergelyke heb ik in verrot hout gevonden; deze veranderen in Popjes: na eenigen tyd komt daar een bruin Torretje uit, hebbende een zwarte kop en pootjes.

Deze Plant brengt veel stammetjes voort ter hoogte van een voet, zynde vaste, ronde en takagtige stammetjes. Haare bladeren zyn langwerpig en zeer diep ingehakkeld. Hare bloemen groeijen aan de toppen van de takken, zynde klein, waar van yder te samen gestelt is uit vier bladeren kruiswys geschikt. Van

de kelk van de bloem groeit een gedeelte van een bloem, die een byna ronde vrugt word, zynde plat en geklooft in haar bovenste gedeelte, verdeelt in twee huisjes en vervuld met zaden, byna rond en roodagtig.

L I V.

Gierst-Gras of Zaat-Gras.

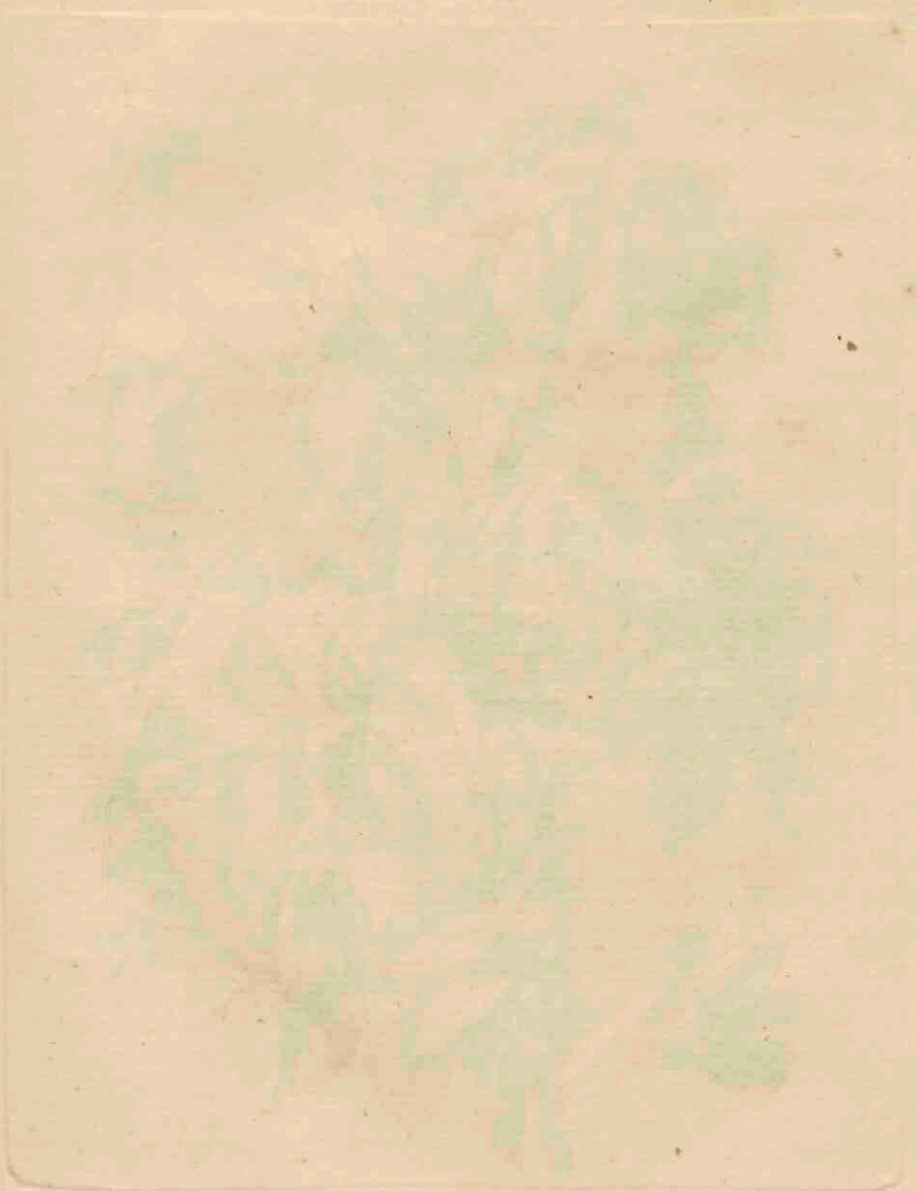
Gramen Miliaceum.

Zulk soort van ligt groene Rupsen, gelyk ter regterhand op een blad opwaarts kruipt, vind men op dit Gras: ze heeft voor aan weerzyden drie klaauwtjes, in de midden agt, en agter nog twee voetjes; ze verandert in een groen Popke, waar uit een schoon geel Kapelletje voortkomt, met bruine en zwarte stipjes en streepjes geziert, heeft twee wit en swart gespikkelde hoorn-tjes, schoone groene oogen, en is snel van vlugt.

Aan de andere zyde zit een krom gebogte Rups, deze vond ik op een Berkeboom, ze maakte een wit gespin, veranderde in een ligt bruin Popke, en daar kwam een ligt en bruin gespikkelt Mot-uiltje uit, gelyk boven de Rups verbeelt is.

Deze Plant is dezelve als het *Gramen Sylvaticum, panicula miliacea sparsa* van Casparus Bauhinus. Zy klimt wel ter hoogte van twee voeten. Hare bladeren zyn lang, smal, spits, teeder en groen. Tusschen haar in klimmen op eenige buizen of ronden stammetjes, omkleed met eenige bladeren, dragende op ha-

re uiterste toppen eenige roodagtige doornen, waar aan eenige vezelagtige bloemen vast zyn, waar van de kelk schubagtig is: na dat de bloem is afgevallen, zoo komen 'er eenige langwerpige en roodagtige korrels te voorfchyn.



LIV



LV



LVI



LVII



L V.

Gekrunkelde Patuk.

Lapathum acutum.

OP dit Kruit vind men een soort van Rupsen uit den donker geele, met donker bruine streepen overkruist, ze is voorzien met zes klaauwtjes, en achter met vier voetjes; in de Maand Mai veranderenze in een bruine Pop, waar uit in Juni zulk een wit bruin gestreept Uiltje voortkomt, gelyk boven vliegende zig vertoont.

Ook heb ik met dit zelfde Kruit een zulk klein Rupsje gevoed, gelyk op de andere zyde met een kromme bogt voorgebeeld is, ze was eerst donker Papegaygroen gestreept, dog wierd allengskens geel en daar na bruin; ze was traag van gang, had voor zes klaauwtjes en achter nog vier voetjes, wanneer ze voortging bragt ze de achterste voetjes by de voorste: maakende met het lyf een hooge bogt, en vorderde dus haar weg: ze veranderde in Mai in een ligt bruin Popje, diens boven end had de gedaante van een Vogelkop. Na veertien dagen kwam daar een wit Motuiltje uit, hebbende roode oogen, ook een roode streep over de vier vlerken, en rondom een roode zoom, zynde snel van vlugt.

Het Patientiekruit of de Lapathum met een spits blad van Casparus Bauhinus is een zeer gemeene Plant, waar van het stammetje is hoog uitgegroeft, hol en roodagtig. Haare bladeren zyn een span lang, spits, van een famentrekkende smaak, en een weinige bitter. De bloemen zyn menigvuldig, mosagtig,

met veel hairige vezelen, en een kelk van zes bladeren, waar van 'er drie groot en roodagtig zyn, en de drie andere kleinder en groen. Het gedeelte van de bloem, 't welk in 't midden van zyn kelk is, alwaar zyn korrel besloten is, verandert in een Vrucht waar in bevat is een driehockig gelykende na een Nier.

L V I.

Dubbelde Roos.

Rosa Centifolia rubra.

DEze schoone Bloem is het voedsel van een ligt groene Rups, zynde langs het heele lyf met witte streepen, op yder lid met een wit stipje, en onder nog met een geele streep gecierd; ze heeft voor zes klaauwtjes, in 't midden acht voetjes, en achter nog twee diergelyke. In de maand Juni spinnen ze zich in het groene Rosenlof, en veranderen in een bruine Pop, in Juli komt daar zulk een Uiltje uit, gelyk boven verbeeld is, zynde ligt bruin, dier onderste vlerken schuins gezien een gulde weerschyn hebben.

Nog vind men aan 't groen der Rosenbomen zulk een soort van Wurmen, gelyk boven aan de Roosensteel te zien is. Deze Wurm leeft in de maanden Mai en Juni, hy is van koleur gelyk een Made, en met een vleeskoleurde streep over den rug gecierd, hy bedient zig stilleggende ter spyze zulker kleine Vliegjes, die gestadig rondom hem swerven, dog zo daar een over zyn lyf heenloopt, dat hy ze bereiken kan, dan stoot hy met een bijzondere snelheid een snuit uit, en maakt dit dier-tje tot zyn gevangen, 't welk hy uitzuigt en laat de bolster dan vallen; eindelyk begeeft hy zig ter verandering, en vervormt zig in een klare bobbel ofte blaaze, na veertien dagen komt daar zulk eene Vlieg uit, gelyk op een Rosenknop getoond word, welkers in malkander gerimpelde vlerkjes zy met haar voetjes ontrent een half uur te regt strykt, en daar van vliegt, hebbende een geelen kop, twee roode oogen, een groen boven-, een geel en swart onderlyf, en zes geele voetjes, ze is zeer langzaam en gemakkelyk te vangen.

L V I I.

Wilde enkelde Roosen.

Rosa Sylvestris major.

An deze Rozen vind men zulke kleine lichtgroene Rupsen, hebbende voor zes klaauwtjes, en achter vier voetjes; in 't laatst van Juni veranderden ze in bruine Popjes, waar uit na veertien dagen zulke licht bruine Motuultjes te voorschyn komen, gelyk boven verbeeld is.

Beneden deze op een groen blad kruipt een kleine groen gespikkelde Rups, hebbende een zwarte kop; ze veranderen in 't midden van de maand Mai in lichtbruine Popjes, in 't begin van Juni komt daar een Motuultje uit, zynde de twee bovenste vlerken en de zes pootjes geel en bruin gestreept, de oogjes swart, en de onderste vlerken graauw.

Aan de andere zyde hangt meede een groene Ryp, hebbende een zwarte kop, voor zes klaauwtjes, in de midden acht voetjes, en achter noch twee diergelyke. Deze heb ik met zulke enkelde Rozen gevoed tot in 't laatst van Mai, wanneer ze zich in malkander gerimpeld had, en stil lag; na weinig dagen kwam daar een witte Made uit, die veranderde in een lichtbruin Tonnetje, gelyk op de middelste Roos is aangewezen. Na twaalf dagen kwam daar uit een klein blaauw Vliegje te voorschyn, gelyk mede een weinig hooger verbeeld is.

L V I I I.

Doove Netelen.

Galeopsis florens.

Zulk een ruige zwarte met geele en witte stipjes geëerde Rups heb ik eenige tyd met dit Gewas gevoed, hebbende voor zes klaauwtjes, in de midden acht, en achter noch twee voetjes; ze was zeer gaauw in 't loopen, in 't begin van Mai wierp ze haar huid af, en veranderde in een bruine Pop, gelyk onder te zien is; deze bleef onbeweeglyk leggen. In 't begin van Juni kwam daar uit een schoone Kapelle, welkers kop; bovenste vlerken, pooten en hoorntjes waren swart, de vlerken met geele plekje, en de twee onderste vlerken met het lyf waren als Vermelion; haar vlugt was snel, dog meest tegen den avond.

Dit kleine Rupsje, zynde langs de rug groen en onder wit, geneert zig meede op dit Kruid. In Juni maakt het een wit gespin en verandert in een Tonnetje. Na twaalf dagen komt daar uit een geele swart gestreepte Vlieg te voorschyn.

Deze Plant is dezelve, dewelke Johannes Bauhinus noemt *Urtica iners, flore luteo*, en Casparus Bauhinus, *Lamium folio oblongo, luteum*. Zy doet uit haar voortkomen verscheide roode en vierkante stammetjes, dragende eenige bladeren die in gedaante de Malruvie vry nakomen, zynde hairragtig, zagt, randswyze gekartelt, geschaart by paaren, vastgehegt door staarten, die in deze beneden veel langer zyn als in de geene om hoog. Haare bloemen zyn langs de tamelyk groote stammetjes

wervelbeenswyze geformeert, zynde geel, en gemaakt als een smoel: yder van haar is een buis van boven ingesneden lipswyze. Wanneer de bloem vergaan is komen 'er vier langwerpige zaden te voorschyn, besloten in een doosje, 't welk daar voor zoo dienstig is geweest als de kelk voor de bloem. Dit doosje is gemaakt als een tregter, geklooft in vyf punten. Dit is wel de voornaamste reden waarom de Heer Tournefort de soorten van doove Netels van de swarte Malruvie onderscheid.



LVIII



LIX



LX



LXI



L I X.

Oker Noten Bloffem.

Nux juglans florens.

DEze schoone groene Rups, die langs het heele lyf met witte streepen en op yder lit met witte stippen geciert is, vind men op de Nooteboom, dog zeer zelden, tans heb ik ze gevonden en gevoed tot in 't begin van Juni, wanneer ze zig in de groene bladeren rolde, een dun wit gespin maakte, en veranderde in een bruine Pop: binnen drie weken kwam daar een Uiltje uit, welkers bovenste vlerken, pooten en hoorntjes waren bruin, de vlerken met witte streepjes geciert, het lyf was ligter, de oogjes swart, en de onderste vlerken gelyk goud weerfchynend, haar vlugt was des avonds, gelyk alle Uiltjes gemeenlyk doen.

Deze is een groote Boom, zeer tackagtig, makende een groote schaduw. Hare bladeren zyn breed, groot, zenuwagtig en groen. Haare groene of buitenste schil is lang, hangende, van gestalte en dikte van de Ruipen, te samen gesteld uit verscheide bladeren, schubswyze geschaart ter langte van een priem, en van een geele koleur. Het onderste van deze bladeren is overdekt met verscheide kruintjes, gemeenlyk vastgehegt door korte hairige vezeltjes, zoo zeer dat men moeite heeft om ze gewaar te worden. Hare Vruchten groeijen op dezelve voet die de Noten voortbrengen, dewelke men in 't Latyn *Nuces* noemt. Zy zyn yder overdekt met een groene en vleesagtige schorffe, onder dewel-

ke gevonden word een harde schaal, zynde houtagtig, eyronde, of byna rond, 't welk men noemt een Notedop, en dewelke in zig besluit een soort van een Amandel, verdeeld in twee of vier deelen, zynde mergagtig, vleezig en wit, gelykende in eenig opzigt na kleine deytjes, op een ongemeene wyze overtrokken met een dun en fyn vlies, dewelke daar als tegen aan vast is; maar die 'er zeer ligtelyk van afgescheiden word. Deze kleine leden van de Note worden gescheiden door een hard en houtagtig afschutfel, 't welk men het middelschot noemt. Het hout van de Noteboom is hard, digt, gevlamt op verscheide plaatfen, en overdekt met een dikke en afchverwige schorffe.

L X.

Purpere Nachtveil.

Viola matronalis purpurea.

MEn vind aan dit Bloemgewas een soort van lange dunne Rupsjes, hebbende voor zes klaauwtjes en achter ook zes voetjes; wanneer ze voort willen dan zetten ze het agterste lyf by het voorste, makende aldus met het lyf een hooge bogt, 't welk om de langte hares lichaams een raar figuur maakt, en gevolgelyk een wyde stap doen: ze veranderen in de Mai in een groen Popje, in Juni komt daar een schoon Kapelletje uit, zynde de kop en bovenste vlerken schoon geel en bruin gefigureert, het lyf, de onderste vlerken, de hoorntjes en pootjes bleek geel, de oogen swart, en gaauw in 't vliegen, gelyk ter rechterhand vertoont word.

Ter linkerhand bevind zig een groene Rups met een geele kop, ze heeft voor zes klaauwtjes, in de midden acht voetjes, en achter nog twee diergelyke; in 't laaft van April maken ze een geel gespin, en veranderen in een groen swart gestippelt Popje, in 't midden van Mai komt daar een klein wit Kapelletje uit, haar vlugt is gering, zoo dat ze naauwlyks van de eene Bloem op de andere kunnen komen.

De Violier of de *Viola Matronalis purpurea* van Tabernemontanus is dezelve Plant, dewelke Casparus Bauhinus, en na hem Raii, Tournefort, en de Heer Boerhaave *Hesperis hortensis, flore purpurea* noemen. Zy doet voortkomen stammetjes ter hoogte van twee voeten, zynde hairagtig, rond, en met merg opgevult. Haare bladeren zyn geschaart langs de stammetjes by beurtverwisseling, gelykende na die van het Raketkruid, dog minder ingefneden, tandswyze aan haar randen gekartelt, hair-

agtig en spits. De bloemen komen te voorschyn aan de toppunten van kleine takjes, dewelke uit de holligheden van de bladeren voortspruiten. Wegens haar gedaante gelyken ze na die van de Nagelboom, hebbende vier bladdragende steeltjes, die kruiswyze geschaart zyn. Daar op volgen lange, dunne, rond-langwerpige peulen, gescheiden in twee kamertjes, dewelke in zig besluiten eenige langwerpige of ronde zaden. Hare wortels zyn houtagtig, klein en wit.

Koren Rozen, Negelblom en Koorn Air. *Lychnis, Segetum & Siligo.*

OP deze Bloem, wassende in 't Koorn, heb ik zulk een Rups gevonden, gelyk aan de steel kruipt; na dat ik ze gevoed heb, tot in 't begin van Juni, stroomte ze haar huid af, en veranderde in een bruine Pop, bleef alzoo hard en onbeweeglyk leggen tot in December, wanneer zulk een Vlieg te voorschyn kwam, gelyk boven op de Bloem verbeeld is; zynde geheel swart, behalven in 't midden des achterlyfs was iets geel, hebbende vier klaar doorschynende vlerken.

Dit Beesje, onder aan de steel des Koornairs kruipende, heb ik gevoed tot in 't midden van Juni, toen kroop het tusschen het Koorn in de Air, en veranderde in een swart root gestipt Popje. In 't midden van Augusti kwam daar zulk een Torretje uit, tans by onze jeugd bekend met de naam van *Lieven Heers Haantje*.

Tusschen beiden legt een witte Made, hebbende langs den rug een roodagtige streep, zulker heb ik wel vyftig in een doode Muis gevonden en bewaard; na weinig tyds veranderden ze in Tonnetjes, na acht dagen kwam uit elk zulk een Vlieg te voorschyn, gelyk onder op een groen blad zittende verbeeld is, hebbende een blaauw met swart gestrept lyf, roode oogen, swarte pooten, en twee vlerken, die koleurde weerschyn van zig geven.

De *Lychnis Segetum, rubra, foliis persiliatæ* van Casparus Bauhinus, is dezelve Plant, dewelke Tabernemontanus *Myagrum Vaccaria quorundam* noemt. Zy brengt voort verscheide ronde takagtige regte stammetjes met een zagtwillig Catoen overdekt. Haare bladeren zyn drie vingerbreed lang, een en een half breed, vol, spits, wolagtig, pittig en wit. De kelk is geheel, gehairt, op de wyze van een buis, gemeenlyk uitgegroeft, somtyts uitgebreid, hebbende een enge opening. De Bloemen groeijen aan de toppunten van de stammetjes, geformeert als een Angelier, hebbende vyf bladeren, zynde meer als de helft voorzien met twee of drie punten, dewelke gevoegt by die van de andere bladeren een Kroon formieren. De Kroon heeft in het midden van deze Bloem een zeer verscheidene colour. De Vrucht is van een kegelswyze gestalte, omwonden van zyn kelk, en opent zig by zyn punt. Zy is te zamengesteld van drie of meer buizen. Zy bevat in zig eenige byna ronde en hoekagtige zaden, of na de gedaante van een nier. Cordus heeft daar van de bloemen zeer wel beschreven: aangezien dezelve zyn te zamen gestel uit vyf bladeren, gelyk als deze Schryver het heeft aangemerkt. Ondertusschen heeft hy ze alle afgebeeld onder de gedaante van een stuk: Zy zyn ontworpen of afgescheft met vier bladeren in een gedaante waar van Dodoneus en Lobel zig hebben bediend: die, dewelke Tragus van deze Plant gegeven

heeft en is niet al te wel. Daar zyn in de *Historie van de Planten van Lion* drie afbeeldzels van deze Plant; maar men ziet genoegzaam datze niet anders vertoonen als dezelve Plant. Celsalpinus heeft 'er ook op drie verscheide plaatzen van gesproken, te weten in het Hoofdstuk van de *Glastum*, alwaar hy die genoemt heeft *Glastum sponte Oriens inter Segetes*, en in dat van de *Rapum Sylvestre*, alwaar hy geloof dat deze is de Plant dewelke Dioscorides onder deze naam beschreven heeft.

De *Segetum of Siligo* is dezelve Plant dewelke Raii *Triticum Spica mutica* noemt, en Casparus Bauhinus, en Pit. Tournefort *Triticum Hybernium, aristis carens* en Johannes Bauhinus *Triticum vulgare, Glumas trituro deponens*. Zy brengt verscheide buizen van vyf voeten hoog, zynde regt, en by tusschen ruimten door knobbels bezet, van binnen hol, voorzien met eenige lange smalle bladeren, gelyk als die van het Hond-Gras, en spits in haar toppunten met lange airen; waar aan groeijen eenige bloemen by kleene halfslagige trosjes, zonder bladeren, te zamen gestelt door eenige manlyke hairagtige vezelen, dewelke voortkomen uit een kelk, bestaande uit verscheide schubben; na dat de bloem is afgevallen, zoo schynt het op de rug een langwerpige en geronde korrel, ende gevorent aan de andere kant, en van binnen meelagtig en wit.

Vlierboom.

TER linker zyde onder op een groen blad vertoont zig een ligt geele Rups, hebbende twee swarte streepen dwars over 't lyf, achterwaars nog drie swarte streepen langs 't lyf, een swart gebit, voor zes klaawtjes, en in 't midden acht voeten: haar voedzel is de groene bladeren dezies Booms, haare volkomene grootte bereikt hebbende, maken ze een wit gespin en veranderen in een ligt bruine Pop, welke aangeraakt zynde zig sterk bewegen: eindelyk komt daar een wit bruin gestrept Uiltje uit, gelyk boven vliegende is verbeeld.

Onder ter rechter zyde zit meede op een blad een bruin Rupsje, heeft aan elk lit witte voetjes, deze eeten beide het blad en de Bloem dezies Booms, men vind ze ook wel op de Queeboom, in de Mai maken ze een glanzend wit gespin, en veranderen in een Popje: na veertien dagen komt daar zulk een swarte Vlieg uit, gelyk boven malkander word vertoond.

Op de Bloem kruipt een groen wit gestrept Rupsje, welkers spyze mede deze Bloem is, ze zyn zeer gaauw: wanneer ze haar vel afstroopen zyn ze vleeskoleur. In Augusti maken ze een wit gespin, en veranderen in een bruin Tonnetje, blyven in deze gestalte tot des volgenden jaars. In Juli dan komt daar een swarte Vlieg uit met roode oogen, gelyk ter linker zyde by malkander verbeeld is.

Deze is een Boom van een middelmatige dikte en hoogte, die haare takken in de breedte verspreid, somtyds is het een Boompje waar van de takken lang en rond zyn opgevuld met veel wit merg, en hebbende het hout een weinig dik, zynde de takken in den beginne groen en in 't vervolg grys. Zyn stam is overtrokken met een ruwe en gekloofde schorse van een asagtige koleur, de bast van de takken is zagter in het aanraken. Onder deze uitterlyke bast vind men een die groen is. Zyn houdt is hardt en geelagtig, maar gemakkeelyk om te klooven. Vyf of zes bladeren van haar zyn langs de eene zyde vast gehegt gelyk als die van de Noteboom; maar veel kleender gekarteld aan haer randen. Haare takken onderschragen een Zonnenscherm, die wyden

breede is, waar aengehegt zyn kleene bloemen, geformeert als hoedtjes of roosjes op vyf plaats, zynde wit. Daar op volgen dikke beffen gelyk als die van de Geneverboom, ronde, groene in het begin; maar ryp zynde, worden zy zwart, vervult met een hoogrood sap, en bevatten in zig drie kleene langwerpige zaden. De lage Vlierboom of de wilde Vlierboom van de Pinax van Casparus Bauhinus, genaamt *Sambucus humilis* of *Ebulus*, verschilt van de Vlierboom, waar van ik nu spreek, door zyn stam die met groente of kruidig gras omzet is, in plaats dat de stammen van de andere zyn van een Boompje, onderscheiden door de bladeren, dewelke veel smalder, veel langer en van een sterker reuk zyn.





L X I I I.

Groote Klitzen.

Lappa major.

Niet tegenstaande dit Gewas zeer bitter is, zo voed het nochtans zulk een soort van Rupsen, zynde op de rug bruin swart gespikkelt, en van onderen flits geel; ze hebben voor zes klaauwtjes, en in de midden acht voetjes; in Juni veranderen ze in lever koleurde Popjes, in Juli komt daar uit een Uiltje, zynde de kop en bovenste vlerken ook lever koleur met bruine en vergulde plekjes, het lyf en de onderste vlerken flits geel, en gelyk verguld, hebbende zes bruine pooten, haar vlugt is des avonds.

Het Klisse kruid, zynde ook genoemd groot *Lappa* of *Arctium* van Dioscorides, van Casparus Bauhinus, of de *Personata* van Johannes Bauhinus, brengt voort een dikke wortel, enkeld, een voet lang, regt opgaande, van buiten swart en van binnen wit, voorzien met vezelen: zy heeft zeer breede bladeren, wel van meer als een voet breed, ende op het einde spits, hebbende aan de eene en de andere zyde kleine oortjes ter plaatse daar zy by de staart zyn aangehegt: haar oppervlakte is hairagtig, donkergroen en wit van onderen. De stam klimt twee ellen hoog, zy is dik, regt, hoekagtig, wolagtig en roodagtig, en ondersteunt eenige bloemen, hebbende de gedaante van een hoofd, dewelke groeiën op het einde van de takken met bloemwerk, als koortjes ingesneden. Zy word ondersteunt door een kelk, te samen gestelt uit veel schubben, dewelke eindigen in een soort

van een na binnen omgekromt haakje, 't welk zig vasthegt aan de kleedren wanneer men het al te na bykomt. Na dat de bloem is afgevallen, formeren 'er zig eenige swarte korrels, zynde plat, omzet met eenige korte kuifjes, en die zeer ligt door de wind van malkander raaken. De Heer Rai vermeend dat Casparus Bauhinus, die de Plant, dewelke *Arctium quorundam* in de Historie van de Planten van Lion genaamt word, met het Klissekruid vergeleken heeft. De zelve Schryver en keurt niet goed dat Parkinson daar van een onderscheide soorte gemaakt heeft. Ondertusschen is het zeker dat Casparus Bauhinus het Klissekruid daar van onderscheid, even als Parkinson, en dat in de twee Drukken van de Pinax zy genaamt word *Lappa montana altera, lanuginosa*.

L X I V.

Geele Steenklaver, ofte Meliloten.

Melilotus lutea.

Deze onderste groote Rupsen geneeren zich op dit Gewas, haare koleur is bleekgroen met bruine plekken sierlyk geteekent, ze hebben voor zes klaauwtjes, in de midden acht, en achter noch twee voeten, en op ider lit des onderlyfs een bloed rood plekje; ze zyn zeer gestoort als men ze aanraakt, in 't laatst van Mai maken ze een wit gespin en veranderen in een ligt peerse Pop, in 't midden van Juni komt daar een schoon Uiltje uit, zynde de kop, 't lyf, de pooten, de hoorntjes en bovenste vlerken graauw, met swarte en witte stipjes en streepjes gefigureert, en de achterste vlerken schoon vermillion rood, gelyk op een blad zittende vertoon word.

Zulk een grasgroene Rups, gelyk boven verbeeld is, heb ik in Juli op een Wilge gevonden, en met klaver gevoed tot in 't laatst des voorschreeven maands, wanneer ze veranderde in een violet Popje: des volgenden jaars in Mai kwam daar een ligt bruin donker gestreept Uiltje uit, 't welk wel niet hoog, dog heel gaauw van vlugt was.

Deze Plant is dezelve als de *Melilotus fruticosa lutea, vulgaris* of *officinorum* van Morison, en de *Melilotus officinarum* van Casparus Bauhinus of de *Trifolium odoratum* of de *Melilotus vulgaris flore luteo* van Johannes Bauhinus. Zy brengt voort een of twee stammen van twee of drie voeten hoog, zynde rond, uitgegroeft, teer, takagtig, ledig. Drie bladeren van haar groeiën op een steel, gelykende na die van de Fenegriek, maar witter uitge-

kant of gepunt met lange airen, zynde byna altyd geel van koleur, somtyds wit, maar zeer zelden. Op haar volgen swartagtige doosjes, gestreept, in haar kelk niet besloten, gelyk als in het Klaverblad, waar van yder in zig besluit een of twee ronde, eyronde, dunne en bleeke zaden. Haar wortel is lang, dun, buigbaar, vezelagtig en wit.

L X V.

Dubbelde geele Violier.

Viola lutea, pleno flore.

Diergelyke donkergrauwe langs het lyf wederzyds met een witte streep geçierde ruige Rupsen, gelyk onder op een groen blad zich vertoond, vind men op dit Bloemgewas, als ook op de Kruisbessen en Jodenkarssen; haar kop is geel, als ook de zes voorste klaauwtjes, en de acht middelste en twee achterste voetjes zyn graauw; in Augusti veranderen ze in leverkoleurde Popjes, mede aan de andere zyde op een groen blad verbeeld, blyvende aldus in deze gedaante onbeweeglyk; des volgenden jaars in April koomen daar zulke Uiltjes uit, gelyk boven op de Bloem verbeeld is, zynde de kop, 't lyf en vlerken ligtgeel met swarte plekjes geçiert, en de oogen, hoorntjes en pootjes swart; haare vlugt is des avonds.

Boven aan de andere zyde op de Bloem vertoont zich een klein lichtgroen geel gestipt Rupsje, deze heb ik met dit Bloemgewas gevoed tot in 't midden van Juni, wanneer ze een wit gespin maakte, en veranderde in een groenachtig Popje; in 't einde des voorschreven maands kwam daar een wit met graauwe plekjes geçiert Uiltje uit, hebbende twee graauwe hoorntjes en vier pootjes.

L X V I.

Koekkoeksbloem, en Gras.

Flos Cuculi, & Gramen vulgare.

DEze Bloemen heb ik hier tot vervulling en cieraad bygevoegt; maar deze onderkruipende grootte bruine swart geplekte geel en wit gespikkelde Rups, hebbende op haar kop een kwasje swart hair, achter op een punt, gelyk een hoorntje, en aan beide zyden raare bosjes wit hair, die zoo laag afhangen, dat men de voeten niet zien kan, vind men in 't Gras, dat ze zeer gretig afweiden, zyn ook zeer genegen tot vocht; in 't midden van Mai maaken ze een geelachtig gespin, en veranderen in een bruine Pop; in 't einde des voorschreven maands komt daar uit een Uil te voorschyn, gelyk boven te zien is, zynde flets geel, hebbende op yder bovenste vlerk een bruine dwarsstreep en twee witte plekjes met bruine randjes; ze leggen witte eiertjes.

Ook heb ik wel ondervonden, dat zich deze Rupsen stil nederleiden, en kwamen na weinig tyds uit yder Rups vier grootte Maaden, die veranderden in Tonnetjes, waar uit zo veel grootte Vliegen te voorschyn kwamen.



LXVI



LXVII



LXVIII



LXIX



L X V I I.

Bloeiende Haaneklootjes, of Spindelbomen.

Carpinus florens.

Het onderste dezer Prent vertoont ons een geele swart gestreepte en gestipte Rups, hebbende voor zes zwarte klaauwtjes, in de midden acht, en achter noch twee geele voeten, ze zyn heel traag, als men ze aanraakt blyven ze tegens den aard van andere Rupsen stil leggen; ik heb ze met dit blad gevoed tot in 't laatst van Juni, wanneer ze een wit gespin maakte, zynde gelyk dun parkement, en als zilver glantzig, daar in veranderde ze in een bruine Pop; in 't midden des volgenden maands Juli kwam daar een violet Uiltje uit, welker bovenste rood geplekte vlerken schuins geëiet een schoonen weerschyn hadden; de onderste vlerkjes waren mede rood geplekt, haare vlugt is gering, zynde gemeenlyk veel by malkander in 't gras op de Bloemen; haare eyertjes zyn geel.

Nog zit ter rechterhand op een blad een grásgroen Rupsje, deze vind men ook wel op de Pruimeboomen, ze hebben voor zes klaauwtjes, in de midden acht, en achter noch twee voetjes, geraakt zynde maaken ze veel sporteling; in Juli veranderen ze in een bruin Popje, en na veertien dagen komt daar een Uiltje uit, zynde de kop, hoorntjes, pootjes en bovenste vlerkjes leverkoleur met bruine streepjes, en de onderste vlerkjes graauw; haar vlugt is mede laag in 't gras.

Dit is dezelve Boom als de *Ostrya*, *Ulmo similis*, *fructu in umbilicis foliaceis* van Casparus Bauhinus, en de *Fagus sepium*, gemeenlyk *Ostrya Theophrasti* van Johannes Bauhinus. Clusius noemt haar *Ostrya Theophrasti*, *Fagus Herbariorum*, en Pluknet *Aceris cognata*, *oblongis*, *rugosis*, *serratis foliis ad Ulmum accidentibus*, *vasculis disjunctis*, *membranis foliaceis*, *seminibus ipsi apposis*, *pluribus confertis*. De takken van deze boom spreiden zig zeer veer uit, het hout daar van is wit, vast ende zeer hart; overtrokken met een witte schors die een weinig onef-

fen en witagtig is. Zy heeft de gedaante en het blad van de Heesterboom. Zy draagt aan eenige bladeren, die geschildt zyn als schubben langs een pees; eenige neerhangende groene steeltjes. Deze groene steeltjes leveren geen de minste vrugt uit. De Vrugten groeijen op de zelve takken en in eenige plaatsen die van die groene staarten zyn afgescheiden, omringt met kleine bladeren. Zy zyn steenagtig, gelykende na een kleine navel, uitgegroeft, yder met een kroonvoorzien; en bevat in haar holligheid een langwerpig zaad.

L X V I I I.

Duizendblad, Gerwe.

Millefolium terrestre florens.

Dit boven op de Bloem zittend Beesje vind men ook wel op de Zuuring, zyn koleur is swart; 't heeft zes pootjes; in 't laatst van Mai verandert het in een geel Popje, gelykende wel een Hondskopje, na veertien dagen komt daar een swart Tortetje uit, gelyk onder op de grond lopende is verbeelt.

Aan de andere zyde dezès gronds kruipt een klein beesje, 't welk ik in 't gras heb gevonden, zynde van koleur als een Luis, in 't laatst van Juni klampt het zich vast tegen het deksel van de doos, daar ik 't in voede, rimpelde zich in malkander, en wierd bruin en hard, na twaalf dagen kwam daar uit een klein rood en swart gestipt Tortetje, gelyk mede op de grond vertoont word.

Casparus Bauhinus noemt deze Plant *Millefolium vulgare album*, Johannes Bauhinus *Millefolium*, *Stratiotes pennatum terrestre*, en Dodonæus *Millefolium* of *Achillea*. Het gemeene witte Duizendblad brengt voort stammen van een of anderhalf voet hoog, zynde styf, rond, hairagtig, takagtig na hare uiterste topenden en roodagtig. Haare bladeren zyn alle geschaart aan eene zyde, en verbeelden een Pen van een Vogel. Zy zyn kerfsge-wys ingesneden, dun en gelykende eenigermaten na die van de

Kamillebladeren, van een tamelyke aangename reuk, ende van tmaak een weinig scherp. Haare bloemen groeijen aan het bovenste van haare takken als bloemruikers zeer vast aan een getrokken en rond. Yder bloem is straalswyze geschildt, wit, ondersteunt door een langwerpige kelk, te samen geschildt uit verscheide bladeren als schubben op elkander. Als de bloem afgevallen is, komen 'er dunne zaden voor den dag. De Wortel van dezelve is vezelagtig, houtagtig en van een bruine koleur.

L X I X.

Acherbrem.

Flos Tinctorius.

Onder ter rechterhand op een groen blad zit een groene Rups, hebbende langs over den rug een swarten, en onder aan weerzyde een witten streep; als men ze aanraakt blyft ze eenige uren onbeweeglyk zitten; in 't midden van Juni maakt ze een wit gespin met vierkante gaaten, gelyk een visnet, aangeraakt zynde maakt het Popje een geweldige beweging, in 't begin van Juli komt daar een Uiltje uit, zynde ligt groen met witte en donkere streepen dwers over de vlerken en snel van vlugt.

Ter linkerzyde onder op de grond legt een Karffeblad, daar op een swarte Rups, hebbende boven op ider lit twee blaauwe kraaltjes, ider met een bosje hair verçierd, zynde de kop, de zes klaauwtjes, de acht middelste en de twee achterste voertjes ookergeel; in 't einde van Juni maakt ze een graauw gespin, en veranderd in een bruine Pop, zynde aan de kop met swart hair bezet; in 't midden van Juli komt daar een donker geele bruine gestreepte Uil uit, welker hoorntjes als vederen zyn, gelyk boven malkander verbeeld is.

Deze Plant is dezelve, dewelke Casparus Bauhinus *Genista Tinctoria*, Germanica noemt Johannes Bauhinus *Tinctorius flos*, Clusius *Genista tinctoria*, Hispanica, en de Hortus Eytet. *Genistella Tinctorum*. De stammen van deze Plant zyn dik en rond, haare bladeren zyn langwerpig, lichtig als de plukvrugten,

spits, groeiende alleenig by beurtwisseling langs de takken. Haare bloemen zyn geschikt na de wyze van geele airen, na dat de bloemen zyn afgevallen volgen daar op zeer platte schellen, dewelke in zig besluiten eenige zaden, gelykende na een kleine Nier.

L X X.

Kleine Weegbladeren.

Plantago minor florens.

Op dit Kruid aaft een lange lichtgroene Rups, langs 't lyf wit gestreept, en op ieder lit met een wit stipje geçierd; in 't einde van Juni veranderen ze in bruine Popjes; in 't begin van Augusti komt uit elk een Uiltje, zynde de bovenste vlerken wit met swarte streepjes geçierd, en de onderste vlerken graauw, de oogen en hoorntjes swart, en vliegen 's avonds.

Zulke lange Wurmen heb ik in de aarde gevonden, ze waren van koleur gelyk Maaden, met een swart kopje; ik heb ze bewaard tot in 't laatst van Juni, wanneer ze veranderden in donker geele Popjes; midden in Juli kwam uit elk een bruine Vlieg met klaare vlerkjes, vier pootjes om te loopen, en achter noch twee diergelyke, zynde recht uit gestrekt.

Casparus Bauhinus, Pit. Tournefort en Morison noemen deze Plant *Plantago angustifolia*, major, Johannes Bauhinus en Tragus, *Plantago lanceolata*, Dodonæus *Plantago minor*, en Lobel *Plantago quinquenervia*. Zy brengt voort lange, smalle, spitse en hairagtige bladeren, gemerkt met vyf streepen als of het zenuwen waren, dewelke zoo lang als ze zyn daar door loopen:

daar op klimmen eenige stammen van een voet hoog, zynde hoekagtig, gestreept ende uitgegroeft, dragende aan hare uitenden veel korter en veel dikker airen als die van de gemeene Weegbladeren, omkleed met bleeke bloemen, op dewelke volgen vleesagtige schellen, in zig bevattende dunne en langwerpige zaden.



LXX



LXXI



LXXII



LXXIII



L X X I.

Roode Lelien.

Lilium aureum.

Zulk slag van Rupsen heb ik op deze Bloem gevonden, ze was boven bruin donker gestreep en onder geel met klaauwtjes en voetjes voorzien, gelyk voornoemd; ik heb ze gevoed tot in 't einde van Juni, wanneer ze veranderden in een leverkoleurde Pop; in 't midden van Augusti kwam daar een ligt Uiltje uit, zynde ligt en donker bruin gefigureert; haar vlugt was s'avonds.

Onder op een blad leggen vier ronde vermillion roode beesjes, gelyk ik op deze Lelien gevonden heb, ze zitten op de groene bladeren ettelyke by malkander, en zuigen daar een groen sap uit, zynde dik gelyk gest, daar in leggen ze verborgen dat men ze niet en ziet; ik heb bevonden dat ze mede veranderen in een rood Popje, gelyk hoger op een blad verbeeld is; uit dit komt een rood Torretje, gelyk daar naast aan zich vertoond, deze geven een aardig gepiep van zich, als men ze in een geslooten hand dicht tegen 't oor houdt; ze leggen ook roode eiertjes, en zulks ordentelyk op ryen, gelyk hooger op een blad te zien is, waar uit dan weer zulke beesjes komen, gelyk de eerste waren.

Deze is dezelve Plant, dewelke Casparus Bauhinus en Morison noemen *Lilium purpureo-croceum majus*, Johannes Bauhinus *Lilium rubens* of *croceum majus*, Lobel *Martagon Chymistarum*, en Matthiolus *Hemerocallis* van Dioscorides. Men noemt haar ook in de Franche Taal *Lis de Notre Dame* of van *S. Antoine de Padoue*, dewyl dat ze bloeit op die tyd als deze Vierdagen aankomen. Zy zet voort een stam van twee of drie voeten hoog, met vlakken getekend, regt, rond, omringt met een menigte lange bladeren, naauwlyks zoo breed als die van de witte Lely, gehegt aan haar stam zonder staart, bleekgroen, blinkende, effen, zagt in 't aanraken, teeder, doordrongen met een lymagtig sap. Haare bloemen groeijen eerstelyk op haare topen-

den als lange hoofden, dewelke de eene voor en de andere wat later zig openen, ieder derzelve te samengesteld uit ses steelen, van een Oranje koleur, van een lieffelyke reuk, in den beginne zeer aangenaam, maar die dikwils hoofdpyn veroorsaken als men daar te lang aan ruikt. Wanneer deze bloemen zyn afgevallen, zoo komen daar uit voort langwerpige vrugten, opgezet met drie hoeken en in haar lengte verdeeld door drie kamermetjes, vervult met zaaden geboordt met een vleugeltje. Haar wortel is een bol zoo dik of dikker als een Noot, vleesagtig, wit, te samen gestelt uit schubben die op de wyze van een hooft geschikt zyn, van beneden voorzien met vezelen, en van een lymagtige substantie.

L X X I I.

Appelbloesem.

Flos Mali.

Deze geele ruige en met runde dwarsstreepen gecierde Rups heb ik op een Appelboom gevonden, haar kop was bruin, hebbende achter dezelve twee blaauwe, en op ieder lit twee vleeskoleurde kraaltjes, de voetjes waren van de zelfde koleur, aan beide zyden was ze met bruine bosjes hair bezet; in 't begin van Juli schoof ze haar huid af, maakte een geel gespin met gaaten, gelyk een visnet, en veranderde in een leverkoleurde Pop, zynde langs 't heele lyf met bosjes hair en onder aan de punt met een kwasje bezet, geraakt zynde beweegde ze zig zoo sterk, dat ze verscheidemaal omwentelde, na veertien dagen kwam daar een wit swart gefigureert Uiltje uit, hebbende twee breede roode hoorntjes, gelyk veeren, en achter de kop tusschen de hoorntjes een roode streep; ze was heel rad, haar vlugt was s'avonds.

L X X I I I.

Druivenblossen.

Vitis florens.

DEze twee groote Rupsen zyn eenderlei aard, haar verskil bestaat alleen in de koleur, zynde de bovenste bruin, en de onderste groen, beide met swarte en witte streepen en plekken geçierd, ze geneeren zich op de Wynstok, wanneer ze eeten dan maaken ze zig wel een derde langer als of ze in haar rust zyn, haar drek is donker groen, en vertoonend zich vyfkantig, dog de kanten rond, of 'er zes staafjes tegen malkander gevoegt waren, gelyk by de onderste Rups tot beter begrip verbeeld is.

't Is by my wel gebeurd, dat eenige der groene Rupsen zig neerleiden, en rimpelden zig kort in malkander, waar uit na weinig tyd zes Maden voortkwamen, deze veranderden in bruine Tonnetjes, daar dan uit ieder een donkerblauwe swart gestreepte Vlieg kwam, met roode oogen, en klaare vlerken als glas.

De bruine Rups veranderde in 't midden van Juli in een ligt bruine Pop, en bleef in deze gedaante tot des volgenden jaars in Mai, wanneer een schoone Uil te voorschyn kwam, zynde de kop, 't lyf en bovenste vlerken schoon Rosenrood met Papegaygroene streepen en plekjes geçierd, de onderste vlerken elk met een swart vlakje geteekend, en de oogen geelagtig groen, hebbende voor aan de kop tusschen de hoorntjes een danne lange geele snuit, om haar voedzel te trekken, die ze kort in malkander kunnen krullen, en onder de kop bergen: dit is myns dunkens billik voor een der merkwaardigste en schoonste veranderingen te achten.

De stam van dit Boompje is bogtig, overtrokken met een roodagtige bast, voortbrengende verscheide lange telgen, voorz en als met handen, waar door dat ze opkruipen en zig heggen aan de latten en naaste boomen. Haare bladeren zyn groot, breed en byna rond, ingekorven, groen, blinkende en een weinig stroef in het aanraken. Haare bloemen zyn klein, en geformeert als een tros, gemeenlyk te samengefeld uit vyf steeltjes, geschikt als een Roos, zy zyn van een geele koleur

en welrickende. Haar Vrugten zyn ronde of eyronde bessens, zynde de eene by den andere verzamelt als dikke troffen, groen, scharp in den beginne, maar ryp wordende krygen ze een witte, roode of een swarte koleur, vleesagtig, vervult met een zoet en aangenaam sap. Men noemt ze in 't Latyn *Uvae*, in 't Fransch *Raisins* en in het Duitich *Druiven*. Zy bevatten in zig verscheide spitse korrels, maar zy hebben 'er gemeenlyk maar vier.

L X X I V.

Linden-blossen.

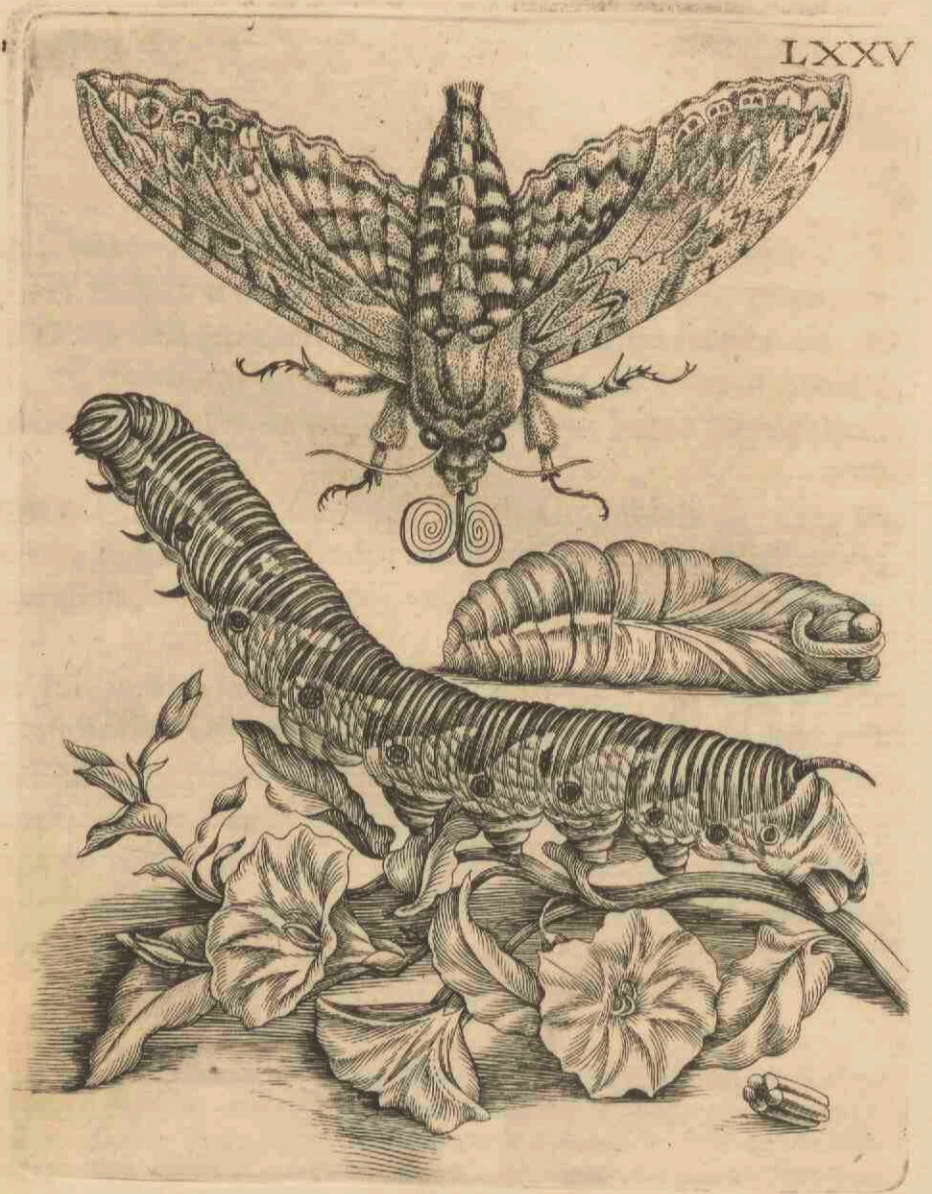
Tilia florens.

GRoote en schoone Rupsen vind men op de Lindebomen, waar van hier onder een afbeelding, ze zyn leverkoleur wit gestipt over den rug, het onderlyf is flitsgeel, op het agterste lid staat een blaauw hoorntje, en daar agter een geele plek, ze zyn stil en traag, dog als men ze aanraakt, slaan ze sterk met de kop heen en weer, eeven als toornig zynde; wanneer ze volwassen zyn schuiven ze haar huid af, en veranderen in een swarte Pop; deze legt gelyk dood tot des volgenden jaars, in Mai komt daar zulk een groote flitsgeele groen gevlaakte Uil uit; haare vlugt is des avonds.

De Lindeboom is een hooge boom, dik, vol takken. Haar bast is effen, asgraauw of swartagtig van buiten, van binnen geelagtig of witagtig, en zoo buiglaam en gedwee dat ze dienstig is om daar van eenige touwen, ja kabels te maken. Haar hout is zagt, zonder knobbels, witagtig, haare bladeren zyn by beurtwisseling gelegen langs de takken, zynde rond, dog op het einde spitsagtig, een weinig wolagtig, glanzig en tandswyze aan haar zyden gekartelt. Haare bloemen zyn aan vyf steel-

tjes geschikt als een Roos, van een Citroen koleur en van een lieffelyke reuk: zy komen voort uit de holligheden van groote bladeren met een vry lange steel, en worden ondersteunt door een kelk die in vyf deelen gesneden is. Deze bloemen hebben een groote meenigte van zachte vezelen en een afgerond steeltje, dewelke veranderd word in een vliesagtige doos, zynde eyronde, wolagtig, alwaar men in vind twee langwerpige en swartagtige zaden.





L X X V.

Rozenkoleurde Akkerwinde.

Convolvulus minor purpureus.

DEze groote foort van Rupsen vind men zelden, ze onthouden zig meest in de Koornvelden, en geneeren zig van de wortelen dezès onkruids, haare koleur is ligt bruin, donker gestreept en geplekt, haar drek is mede gelyk in Fig. LXXIII. gezegt is. In 't laatst van Juli deed ik zulk een Rups in een doos met aarde, daar in maakte ze een ronde diepe groeve, daar in gegaan zynde dekteze dit hol met bladeren, en veranderde in een Pop, die voor groen en achter geel was, dog die wierd 's anderendaags bruin, hebbende een verbeelding gelyk oogen, en daar tusschen een snuit, ze was zeer sterk van beweeging, in September kwam daar uit een groote Uil te voorschyn, zynde 't voorlyf en vlerken asgrauw met swart schoon gefigureerd, de Romeinsche letters B. C. V. en M. waaren duidelyk op de vlerken te vinden, hebbende verder voor aan de kop een lange bruine snuit, die zig een end van de kop in tweën kloofde, die zy wederzyds opkrullen, en ook weder in de langte uitstrekken konde, het achterlyf was ligt rood en swart gestreept, met een asgrauwe streep langs 't midden, 't heele lyf was ruig of donsig gelyk vederen, des daags was ze stil, maar des avonds vloog ze met een groot geruisch, na de eigenschap haarer groote.

Deze Plant is dezelve dewelke Johannes Bauhinus *Helxine*, *Cissampelos multis*, of *convolvulus minor*, en Dodonæus *Smilax laevis*, *minor* noemt. Op die manier als Casparus Bauhinus Anguillara aanhaalt, die over dezelve geschreven heeft, zoo zoude het schynen dat hy daar van gesproken heeft als van verscheide soorten. Ondertusschen zoo zyn het maar alleenlyk drie byzondere benamingen die hy 'er aan geeft van een byzondere betekenis, en die men vervolgens agter malkander by een moet brengen, gelyk als *Orobanchæ Theophrasti*, *Helxine*, *Cissampelos* en *Scammonia parva Plinii*. Zy brengt verscheide stammetjes voort, dewelke dun, teeder, langs de grond kruipen en zig vast hegten aan de na by zynde Planten, en die gemeenlyk in zig bevatten een helder sap. Haare bladeren gelyken na die van de Veilboom, aliàs Klimop-bladeren, maar zy zyn grooter, zachter in het aanraken, dog stroever als die van de Klokbloem,

zynde zenuwagtig en groeiende twee aan twee. In eenige is de kelk dubbelt, de eene heeft van buiten twee bladeren; de andere is van binnen veel kleinder, verdeelt in vyf deelen, op de wyze als een pyp, in de andere is de kelk enkeld. De bloem heeft de gedaante van een klok van een piperagtige koleur, eensteelig en vyfhoekig: zy groeit als gehegt aan een steeltje, dewelke van tusschen uit haare bladeren voortkomt. De vyf zachte vezelen die uit de grond van de bloem voortkomen, verenigen zig in een buys: wanneer de bloem is afgevallen, zoo word het eyernest een byna ronde Vrugt, dik gelyk een Kerste, vliesagtig, omslingert van zyn kelk, brengende voort drie buizen, byna altyd verdeeld in drie afgeschote kamertjes, zelden in vier, en somtyds nogtans in een allen. Ze behelt in zig eenige hoekagtige zaden, zynde swartagtig of somtyds roodagtig. Haare wortelen zyn lang, dun en wit van binnen.

L X X V I.

Oyevaars beek.

Geranium florens.

DIt Bloemgewas heb ik tot cieraad hier by gevoegt, want de Rups daar ik van spreken zal geneerd zig op het geringste gras, ik vond ze in Maart, zynde met swarte stipjes gezierd, de kop en 't achterste lid swart, voor had ze zes klaauwtjes, en in de midden acht voetjes, die lever koleur waaren.

In Juli, wanneer ze zesmaal haare huid afgeschoooven had, veranderde ze in een ligt bruine Pop; in Augusti kwam daar een Uiltje uit, welker kop en bovenste vlerken waaren bruin swart gefigureerd, hebbende zes bruine hoortjes, 't achterlyf en de vlerken waaren askoleur, haare vlugt is des avonds.

Tragus heeft aan deze Plant een zeer slegte gedaante gegeven onder de naam van *Gratia Dei* vel *Geranium quibusdam*. De bloemen worden 'er verbeeld uit een stuk te bestaan, alhoewel ze zyn uit vyfbladige steeltjes, na de wyze als Casparus Bauhinus Anguillara, die over deze Plant geschreven heeft, aanhaalt. Het schynt dat deze Schryver daar van twee verschillende soorten gemaakt heeft, onder tusschen stemt Anguillara toe, dat die, die hy *Panax Heracleum* genoemd heeft, dezelve is die hy *Sideritis* noemt. Deze Plant brengt voort verscheide stammen tot anderhalf voet hoog, wolagtig, knobbelagtig, takagtig en rootagtig. Haare bladeren spruiten uit de knobbels van haare takken, gemeenlyk twee aan twee. Haar kelk heeft vyf bladeren geschildt als een Star. Haare bloemen zyn te samen getelt uit

vyf bladige steelen, geformeert als een Roos, hebbende tien zachte vezelen, dewelke voortkomen van de buitenste omtrek van de bodem des eyernests. Haar Vrugt is geformeert als een naald of als de beek van een Kraanvogel, hebbende aan de beneden voet vyf kamertjes, die ieder in zig bevatten spitse zaden, en van ieder kamertje komt een dun pypje voort. Vyf van deze pypjes met elkander digt vereenigt, formeeren met het eyernest een soort van een Oyevaarshoofd of het hoofd van een Kraanvogel. Haare wortel is dun, van koleur als de Palmboom. Tabernemontanus beschryft ze onder twee gedaantens, nament yf onder die van *Geranium Rupertianum* en onder die van *Geranium Violaceum*.

L X X V I I.

Peerbloffem.

Pyrus prafina florens.

EEn witte met roode plekken langs den rug gecierde Rups geneert zig op de Peerboom, haar kop is bruin, ook heeft ze langs het lyf aan beide zyden bosjes hair, voor heeft ze zes klaauwtjes, in de midden acht, en achter noch twee voetjes.

In 't begin van Juli fchuiuen ze haar vel af en veranderen in bruine Popjes, deze zyn langs en op de kop met bosjes hair bezet, verbeeldende ook twee zwarte oogen, 't welk al een raare tronie maakt. In midden des voornoemden Maands komt uit ieder Popje een wit dog swart geciert Uiltje uit, de onderfte vlerken zyn lichtbruin, 't lyf vleeskoleur, de hoorntjes wit met bruine hairtjes bezet, en de oogen swart, haar vlugt is snel en by dage.

L X X V I I I.

Alffem.

Absinthium vulgare.

HOe wrang en bitter ook een Kruit is, zo verftrekt het nochtans 't een of 't ander Gedierte tot spyze, gelyk aan deze ftruijk blykt. Deze daar op zittende Rups, zynde langs de rug met een witte ftreep en bruine vlakjes geteekent, aan de zyde vaalgroen met bruine ftreepjes, en heeft onder op ieder lit een wit ftipje, ook voor zes klaauwtjes, in de midden acht, en achter nog twee voetjes, geraakt zynde bewegen ze den kop snel heen en weér: ze veranderen in Mai in zwarte Popjes; na drie weeken komt daar een Uiltje uit, welker kop en bovenfte vlerkjes rosachtig met zwarte en bruine ftreepjes en ftipjes gecierd is, ook vind men een wit gelyk zilver glantsig plekje in 't midden op de bovenfte vlerkjes, de onderfte vlerken en 't lyf zyn bruin, hebbende twee zwarte hoorntjes, en twee glantsige oogen, haare vlugt is 's avonds.

Noch zit daar onder een klein lang groenachtig Rupsje, hebbende een raare gang, het brengt het achterlyf by het voorfte, maakt een hoogen rug, en ftapt zoo voort, zomtyds ftaat het op zyn achterfte voeten een wyle recht overend.

In 't end van Juli veranderen ze in groene Popjes, na veertien dagen komen daar Uiltjes uit, welker kop, lyf en bovenfte vlerkjes groen met witte, zwarte en bruine ftreepjes en ftipjes geteekent, en de onderfte licht bruin zyn: ook hebben ze twee licht bruine hoorntjes, en vier bruin gefpikkelde pootjes, zynde gaauw van vlugt.

Deze Plant is dezelve als die, dewelke Casparus Bauhinus noemt *Absinthium Ponticum seu Romanum officinarum*, seu *Dioscoridis*: en Dodonæus *Absinthium latifolium*. Het Alffemkruid brengt voort een menigte van stammen van twee ellen hoog, gegroeft, overdekt met een grauwagtig hair, takagtig, en daar komen uit voort eenige bladeren diep ingefneden, en van onderen verdeelt, witagtig, zagt, van een fterk bitter en van

een lieffelyke geur, maar zeer fterk. Haare takken zyn rondom voorzien met een groot getal witte bloemen, dewelke even zoo veele ronde Ruikertjes uitmaken, te famen gefelt uit wyde uitgeftekte bloemwerkjes als van een Star, van een roffe koleur. Daar op volgen eenige dunne eyrondezaden, befloten in eenige afgeronde kelken en fchubagtig. Haar wortel is dikagtig, houtagtig en vezelagtig.





L X X I X.

Geele Walftroo.

Gallium Luteum.

Dit gewas verstrekt tot voedsel van een schoone Rups, welke kleur is groen, hebbende over 't lyf veel ronde witte verheevne stipjes, langs beide zyden een witte streep; achter op een half witte en blaauwe hoorn, voor zes klaauwtjes, in de midden acht, en achter noch twee vlees-koleurde voetjes: ik heb ze gevoed tot in 't midden van Juli, wanneer ze vervelden wierden ze vlees-koleur, en vervolgens veranderden in geele gráauwachtige Popjes, zynde in deze gestalte, geraakt weefende, zeer onrustig. In 't begin van Augusti kwam daar uit een Uiltje, dier kop, voorlyf, pootjes en binnenste vlerkjes waren bruin en donker gestreept, 't agterlyf wit met swarte dwarsstreepen en hairtjes geziert, de onderste vlerkjes waren Oranje, hebbende swarte oogen, swarte hoorn-tjes, en voor een snuitje om haar voedsel uit de Bloemen te zuigen, haar vlugt is des daags, ze zyn snel, en moeylyk te vangen.

Nog heb ik hier by gevoegt een Motte, zynde wit van kleur met een swarte kop: deze heb ik in Laken gevonden, daar in had ze een ovaal huisje van de wol gemaakt, dog met een opening, wanneer men het eene end raakt, dan spoed ze zig 't ander end uit en weer in: ze veranderen in een Tonnetje, en na veertien dagen komt daar een Motuiltje uit, zynde zilver glantsig, met swarte streepjes en stipjes geziert; dog dewyl ze om haar schadelyk bedryf al te veel bekend zyn, zal ik ze zoo laten beruften.

Deze Plant brengt voort eenige stammen van vier voeten hoog, zynde teeder en langs de grond heen kruipende indien ze niet ondersteundt wierden door de heggen, tusschen dewelke zy gemeenlyk groeijen, als zynde de wortels der zelve dunder als haare takjes om hoog, dewelke vierkant, glad, groen of zomtyds na een purperagtige kleur swymende, voltakkig, knobbelagtig, ledig en bros zyn. Uit ieder van haare knobbel-tjes komen voort zeven of agt bladeren, dog zelden meer, zomtyds minder, geschaardt als een straal rondom de stam, gelyk als die van de Kliffe. Haar bloemen zyn veelvuldig, klein, geel,

half of tweeslagtig, glad, voortkomende uit de punt van het eyerest, zonder kelk, aan haar onderte gedeelte geformeert als een pyp, en na haar bovenste gedeelte verdeeldt in vier deelen, geschikt na de gedaante van een star. Zy hebben alzo veel vezelen, als neerhangen groene staragtige neerhangende bladeren. Na dat deze bloemen zyn afgevallen, zoo volgt op yder van haar een Vrucht, in zig behelzende twee korrelen aan elkander vast, zynde droog en een Maan verbeeldende. Haare wortels zyn houtagtig en voorzien met onaanen vastgevolgte vezelen.

L X X X.

Eltzen Lof.

Alni Folia.

Deze op een blad kruipende Rups is wit en swart gestreept en gestipt, met een swarte kop, hebbende voor ses klaauwtjes, in de midden twaalf, en achter noch twee voetjes; ik heb ze met deze bladeren gevoed tot in 't end van Juni, wanneer ze zig in een blad rolde, een wit gespin naakte en veranderde in een Popje; na veertien dagen kwam daar een swart gestipt Uiltje uit, gelyk boven verbeeld is.

Op 't onderste blad kruipt een swart, geel gestipt, leelyk Beesje met ses pootjes, deze tot half Juni met deze bladeren gevoed zynde, klampten zich aan steeltjes vast, trokken haare gestalte uit, en wierden swart en wit geplekt; na weinig dagen kwamen daar tweederlei Torretjes uit, zynde beide swart en geel, dog elk byzonder geteekent.

Onder naaft de steel kruipt een geel Rupsje, 't welk ik mede op deze groente gevoed heb tot in 't laaft van Juni, wanneer uit zyn lyf, nog levendig zynde, drie Maden kroopen; deze hebben zich elk in een wit eitje gesponnen, en zyn in Tonnetjes verandert, waar uit na twaalf dagen drie Vliegen te voorschyn kwamen, hebbende een swarten kop, en een geel lyf en pootjes.

Nog kruipt onder ter linkerhand een graauw swart gestipt Rupsje, zynde de kop en de voorste klaauwtjes swart, en de andere voetjes wit; deze leide zich in Juli stil als dood neer, na weinig dagen kroop uit zyn lyf een lange geele dunne Worm, gelyk een draat, deze was speculatif aan te zien, hy slingerde zig met veel bogten in en door malkander, wierd styf, en stierf.

Deze Boom is van een middelmatige dikte, hebben te een regtopgaande stam: haar stam is voorzien met uitspruitels, dewelke voortkomen uit 't beneden van de Plant, verdeeldt in verscheide takken, en overdekt van een uitterlyk bruine bast, onder dewelke zig opdoet een andere schorsse van een geele groenagtige kleur, en die het een kleur geeft als die van de Saffraan, zynde bitter van smaak, van een zamentrekkende kragt. Haar hout is zagt, buigzaam, ligt, roodagtig, zeer vergankelyk als het op de grond leit, maar in het water blyft het gelyk als onvergankelyk, en het is ook daarom dat men zig van dit hout boven alle ander hout bedient, wanneer men in 't water het fundament van eenig gebouw moet maken. De bladeren van deze Boom zyn byna rond, beurtswyze geschikt, swymende na die van een Hazelaar, glad, rein, van een swartagtig groen, onderscheide langs de lengte van de bladeren door schuinze zenuwen, dog onder elkander zynze van een even gelykheid. Haare bloemen zyn te zamengefelt uit verscheide zuiltjes aan

een draakje vast gehegr. Yder bloem is van vyf zuiltjes te samen gestelt, dewelke geplaatst zyn in de kokers of in de openingen van een kelk, die geformeert is van een blad, en is gekleef in vier deelen. Het zuiltje word een redelyk ronde beffe, swart, schubagtig, ontrent van de dikte van een Moerbezie en rootagtig. Zy opent zig by verscheide schubagtige bundeltjes, en laat in de klooven te voorschyn komen eenige platte en roodagtige zaden. Om deze Plant te verbeelden, zo heeft Lobel zig bejend van de gedaante van de *Alnus altera Clusii*, dewelke nochtans van deze verschillende is. Casparus Bauhinus, die over Mathiolus geschreven heeft, Gesner, Tragus, Dodonaeus en Stapel hebben de groene draadjes van deze Boom met die van haare vruchten onderen verwardt. Johannes Bauhinus, die haar wel heeft onderscheiden, vermoedt dat deze kleine draaden, dewelke aan het einde van deze jonge vrucht zyn, de bloemen zyn van de Elzenboom. Dog het is beter de groen neerhangende schiltjes op te vatten voor de bloemen.

L

L X X X I.

Bonte Angelier.

Cariophyllus variegatus.

OP deze halfbloeiende Bloem kruipt een Rups, zynde langs de rug donker bruin, de kop en voeten ligt geel, als ik ze met deze Bloem gevoed had tot half Juli veranderde ze in een bruine Pop, in deze gestalte bleef ze leggen tot des volgenden jaars in 't midden van Juni, wanneer daar een Uil uit kwam, welkers kop en bovenste vlerken swart gefigureerd, het achterlyf, de onderste vlerken, de hoorntjes en pootjes asgraauw waren, haare vlugt was des avonds.

Het andere Wormken, dat zig aan de steel der groote Bloem vertoond, geneerd zig van de groene Diertjes, die dit Gewas mede voed; deze voornoemde Worm zit geheel stiel zonder beweging, als nu de gezegde groene Luisjes over des Worms lyf heen loopen, dan vat hy ze schielyk, zuigt het vogt daar uit, en laat als dan de leege bast vallen; in 't end van Juni veranderde ze in een bobbel of blaas; na veertien dagen kwam daar een Vlieg uit, welker kop rood, 't lyfswart, over dwars geel gestreept, en de voetjes bruin waren.

L X X X I I.

Bloeyende Borrage.

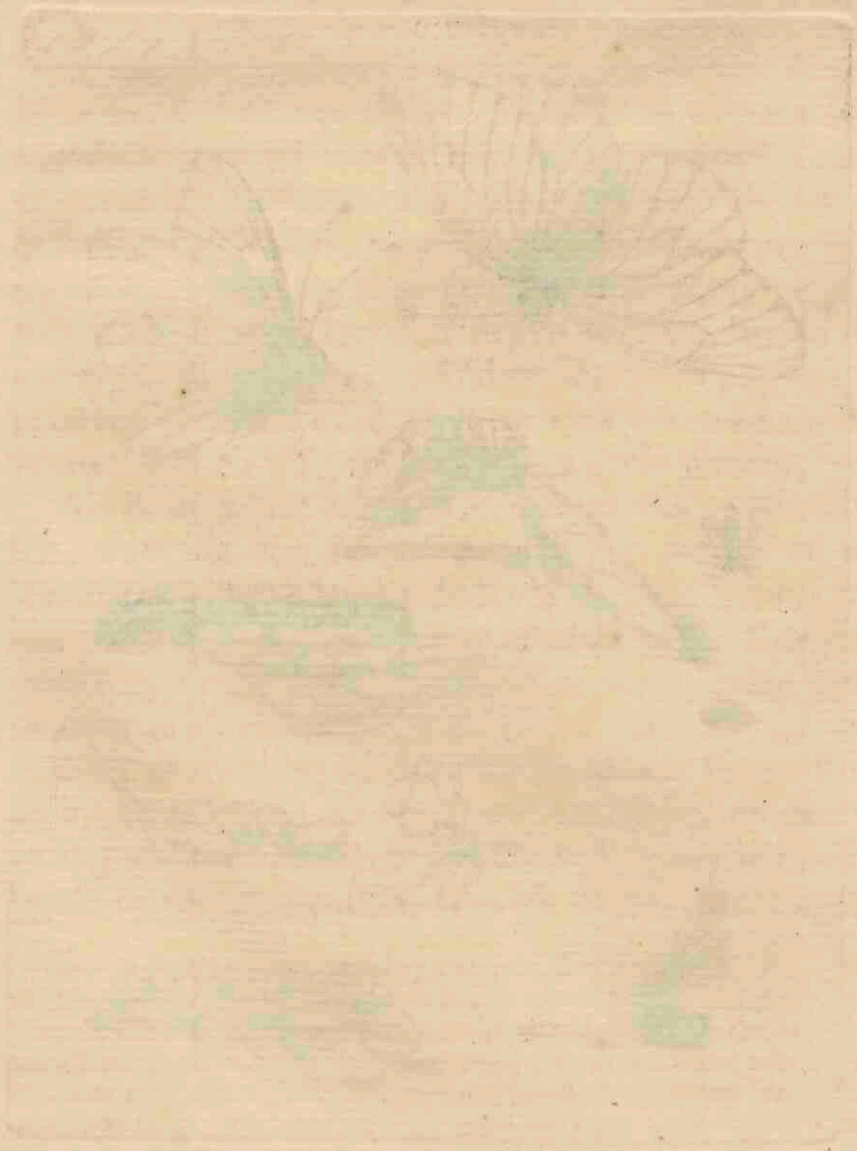
Borrago cœrulea.

ONder ter rechterhand op een blad zit een groene Rups, hebbende voor zes klaauwtjes, en achter vier voetjes, men vind ze ook wel op de Bloemkool; in Augusti maaken ze een wit gespin, en veranderen sommige in bruine, andere in donker groene Popjes, en ettelyke krompen onder 't spinnen in malkander, waar uit dan Maden voortkwamen, die dan stierven; uit de donker groene Popjes kwamen zulke swarte vliegende Beesjes, gelyk Wespjes, met geele pootjes en klaare vlerkjes, en uit de Popjes kwamen donker graauwe Uiltjes voort, met swarte en zilver blinkende streepjes en stipjes geçierd, hebbende twee swarte lange en nog twee korte hoorntjes, en vier graauwe pooten, gelyk boven verbeeld is.

Het andere aan de linkerhand op een blad zittend Rupsje heb ik op een Pruumboom gevonden en daar mee gevoed, tot zo lang ik bladeren heb konnen bekomen, doe maakte ze een dun gespin, en bleef daar in zonder eeten levendig tot des volgenden jaars in Maart, wanneer ze in een ligt bruin Popje veranderde, waar uit in 't midden van April een swart en wit gestreept en geplekt Uiltje kwam, hebbende twee graauwe hoorntjes en vier pootjes, gelyk nader in de Print vertoond word.

Casparus Bauhinus noemt deze Plant ook *Buglossum latifolium*. Zy doet uit haar wortel voortkomen eenige breede langwerpige bladeren, hairagtig, een weinig stekende, ruw in het aanraken, het meeste gedeelte verspreid op de grond. Haar stam groeit omtrent tot op de hoogte van anderhalf voet, swak, ledig, rond, takkig, teeder, voorzien met een dik stekelig hair, na de grond hangende, en zig niet konnende opregten als met moeyte. Haar kelk is breed, gesneden in vyf lange stralen,

dun, geschikt als een star. Haare bloemen zyn blaauw, ieder is op een voet alleen geformcirt als een rad, gelykende na het radje van een Spoor. Na dat de Bloem is vergaan, zoo komen in haar plaats vier in een gedroogde zaden, zynde te samen in de kelk van de Bloem. Ieder van deze zaden heeft de gedaante van een Slange hooft, zynde van een swarte koleur. Haar wortel is lang en dik als een vinger.



LXXXII



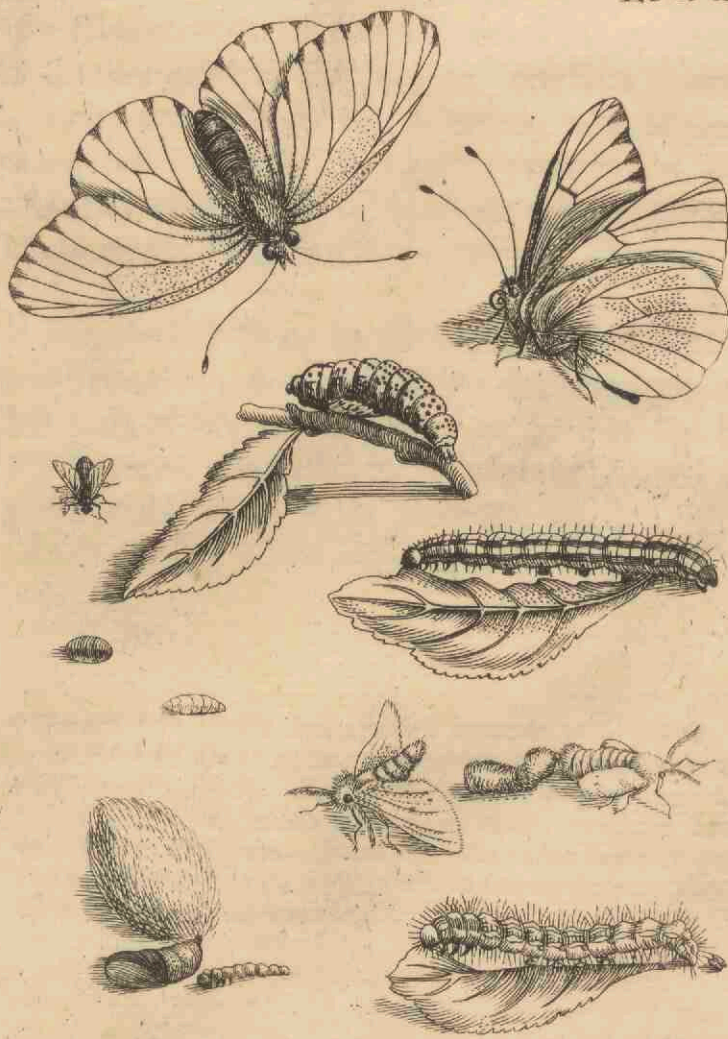
LXXXIII



LXXXIV



LXXXV



L X X X I I I.

Ossentonge.

Echium vulgare caeruleum.

En klein dog net Rupsje geneert zig op dit Gewas, zynde swart, met geele kruisjes over de rug, en witte streepjes over dwars geteekent, ook zeer gaauw in 't loopen: ik heb ze gevoed tot in 't midden van September, wanneer ze een wit gespin maakte, waar in ze bleef tot des volgenden jaars, in April kwamen daar zulke kleine swarte Vliegen uit, gelyk boven verbeeld word.

Als ik, in gevolge myner gewoonte, een menigte van Uiltjes en Kapelletjes in houten doosen met spelden vast gestoken had, om aan de begeerige Liefhebbers het stille leven te kunnen toonen; niet tegenstaande deze bloedeloofse beesjes ettelyke jaaren verdroogt waren, wierd ik egter gewaar dat daar uit te voorschyn kwamen levendige Wormpjes, zynde bruin met witte streepjes dwars over geteekent, en gebruikten zulks tot spyze daar ze uit voortgekomen waren, tot dat ze veranderden in ligt bruine Popjes, waar uit na weinig tyds kleine swarte Torretjes kwamen, hebbende een bruine streep dwars over 't lyf, zynde deze verandering onder naast de steel verbeeld.

Nog word onder ter linkerhand op dit blad verbeeld een Kaasmade; ik heb bevonden dat deze veranderen in bruine Tonnetjes, waar uit binnen veertien dagen kleine bruine Vliegjes komen.

Deze Plant brengt voort eenige stammen van meer als twee voeten hoog. Zy is groen, hairagtig, gemerktteekent met swarte punten. Haare bladeren zyn langwerpig, hairagtig, smal, ruw in 't aanraken, voorzien met scherpe punten. Haar kelk is geklooft tot aan de grond toe, die zeer breed of wyd uitgebreid is, verdeeld in vyf deelen, lang, smal, spits en uitgegroeft. Haare bloemen omslingeren de stammen byna van beneden tot boven toe, zy hebben de gedaante van een tregter, gebogen, en ingesneden by de randen in vyf ongelijke deelen, blaauw van koleur, hebbende in het midden vyf vezelen en een zuiltje. Wanneer de bloem is afgevallen zoo volgen daar op vier aan elkander gevoegde zaden, zynde rimpelig, hebbende ieder op zig zelve de gedaante van een Slangehoofd, en daar van is oorspronkelyk dat men de Plant noemt in 't Frans *Herbe aux Vipères*. Haar wortel is lang, dik als een duim en houtagtig. Johannes Bauhinus heeft aangemerkt dat Dodonæus de *Echium* met de gemeene Hondstonge onder een verward heeft. Want hy meent dat ze de stam scharp en ruw heeft: aan de andere kant heeft hy zig bedient van een slegt voorbeeld, afgeschetst na die van Fuchsius. Dezelve Schryver zegt dat Fuchsius de *Buglossum*

stloefre, minus heeft doen etsen in de plaats van de *Echium*, en dewelke de gedaante van de *Echium* uitgeeft voor die van de *Cynoglossum*: het is waartchynlyk dat hy bedrogen is geworden door de gedaante die 'er *Tragus* aan gegeven heeft. De twee afbeeldsels, die Lobel daar aan gegeven heeft, verbeelden de *Echium*, alhoewel dat de eene genoemd word *Lycopsis altera*, *Anglica*, en de andere *Echium* of *Buglossum stloefre*. Deze Plant word vier maal gevonden in de *Histoire des Plantes de Lion*, alwaar ze genoemd word *Cynoglossum Matthioli*, *Onosma Matthioli*, *Echium Matthioli* en *Lycopsis Anglica Lobelii*. Johannes Bauhinus twyffelt of de *Echium* van Cefalpinus dezelve is als die waar van dat hier gesproken is. Maar de Heer Tournefort verzekert dat Casparus Bauhinus met meer reden de Plant van Cefalpinus heeft doen gelyken na de *Lycopsis Pin*, dewelke is de *Lycopsis* of de *Lycopsis degener Anabusa Aeginetæ*, *Matthioli Cynoglossum*, dewelke Pena en Lobel by Frontignan aantekenen, en dat die geen die Registers van de Koninglyke Tuin van Parys hebben samengestelt, en die van Blois, haar hebben genoemd *Lycopsis Montpellierana floribus dilute purpureis*.

L X X X I V.

Blaauw Bessen.

Myrtillus baccis nigris.

An deze steel kruipt een Rups, welker gestalte heel vreemd dog gierlyk is, hebbende een bruine kop, boven met vier roode plekjes gecierd, en een dubbelde swarte baard, 't lyf is bruin met roode en geele streepjes, een breede swarte streep langs de rug geteekent, daar op vier geele bosjes hair, en op het achterste lit nog een bosje, zynde onder swart en boven geel, de zes voorste klaauwtjes met de middelste acht voetjes zyn geel, en de achterste twee zyn swart. Ik heb ze gevonden in Mai en Juni, en met deze, als ook met Sleprium bladeren gezoed, tot dat ze haare gestalte verwisselden, 't welk op tweederlei wyze geschiede, zommige maakten een open geel gespin en veranderden in geelagtige graauwe Popjes, gelyk onder ter linkerhand getoont word, na vier weken kwam daar een zeer slegt Uiltje uit, mede daar boven op een blad getoond, leggende een meenigte witte eiertjes. Andere klampten zig vast aan het deksel van de doos, gelyk deze gedaante boven verbeeld word, binnen vier weken kwam daar een slegt vliegend beesje uit, hebbende een swarten kop en lyf, en zes donker geele pooten, gevende een boven maten lelyken flank van zig.

Als ik in 't jaar 1688. in Vriesland was, vond ik in 't begin van Augusti die zelve soort van Rupsen, waar van een der zelve een gespin maakte en veranderde in Wormtjes, en deze weer in zulke Tonnetjes, gelyk boven de Rups op twee groene blaadjes verbeeld word; des volgenden jaars in 't laaft van April kwamen daar uit twee zulke Vliegen, als ook op een groen blad verbeeld is; de andere Rupsen maakten een gespin en veranderden in swarte Popjes, waar uit donker geele Uiltjes te voorschyn kwamen.

Nog geneert zig op deze bladeren een swarte Rups, hebbende op ieder lit een bosje geel hair, en op beide zyden op elk lit een wit stipje, in Juni maken ze een wit gespin, en veranderen in swarte Popjes; na veertien dagen komt daar een wit met swarte streepjes en stipjes gecierd Uiltje uit, hebbende een bruine weerfchyn, gelyk deze veranderingen ter rechterzyde boven malkander verbeeld zyn.

Deze is dezelve Plant dewelke Casparus Bauhinus noemt *Vitis Idea*, *foliis oblongis*, *crenatis fructu nigricante*, Dodonæus *Vaccinia nigra*, en Johannes Bauhinus *Vitis Idea angulosa*. Dit is een klein Boompje, anderhalf voet hoog, dewelke dunne takken doet uitschieten, overdekt met een groene bast. Haare bladeren zyn langwerpig, een weinigje tandswyze aan haare randen gekartelt. Haare bloemen zyn rond, hol, cenvoetig, gefor-

meert als een klock, wit van koleur, dog roodagtig, steunende yder op een kolk, dewelke, als de bloem verwelkt is, een kloodagtige bese word, zagt en vol van zap, ter grootte van een Jeneverbesje, hol als een navel, van een donker blaauwe koleur, swartagtig, van een zamentrekkende smaak, eenigfints na het zuur trekkende: Zy behelst in zig verscheide kleine wit-agtige zaden. Haare wortel is klein en houtagtig.

L X X X V.

Slec-Pruim-Bladeren.

Pruni sylvestris folia.

DEze onder op een groen blad zittende bruine met witte streepjes geëierde Rups vind men meest op alle Vrugtboomen, thans heb ik ze met deze Slecbladeren gevoed tot in 't eind van Augusti, wanneer ze een dun gespin maakten, en veranderden in een bruin Popje, na veertien dagen kwamen daar Uiltjes uit, welker lyf flets geel, de vlerkjes en pootjes wit, de oogjes swart, en de hoorntjes geel waren, haare eiertjes dekken ze met een dons, om ze tegen sneeuw, regen en koude te verzorgen. Ook zyn uit ettelyke dezer Rupsen Maden gekroopen, die in Tonnetjes veranderden, waar uit in tien dagen Vliegjes kwamen.

Hooger opwaarts zit mede een Rups op een Slecblad, zynde swart geel gestreept en glansig van lyf; in 't midden van Augusti klampen ze zich vast aan een takje, omwinden zich vast met een witte draat, gelyk Zyde, en veranderen in Popjes, zynde zommige wit, geel en swart geplekt, andere zyn groen en geel met swarte vlakken, geraakt zynde zyn ze zeer beweegende; in 't laatst van Augusti komen daar witte en geele Witjes uit, zynde de vlerkjes met swarte streepjes geteekent, ook is 't lyf, de oogen en pootjes swart, zynde over dag zeer snel van vlugt.

L X X X V I.

Bloeyend Cypergras.

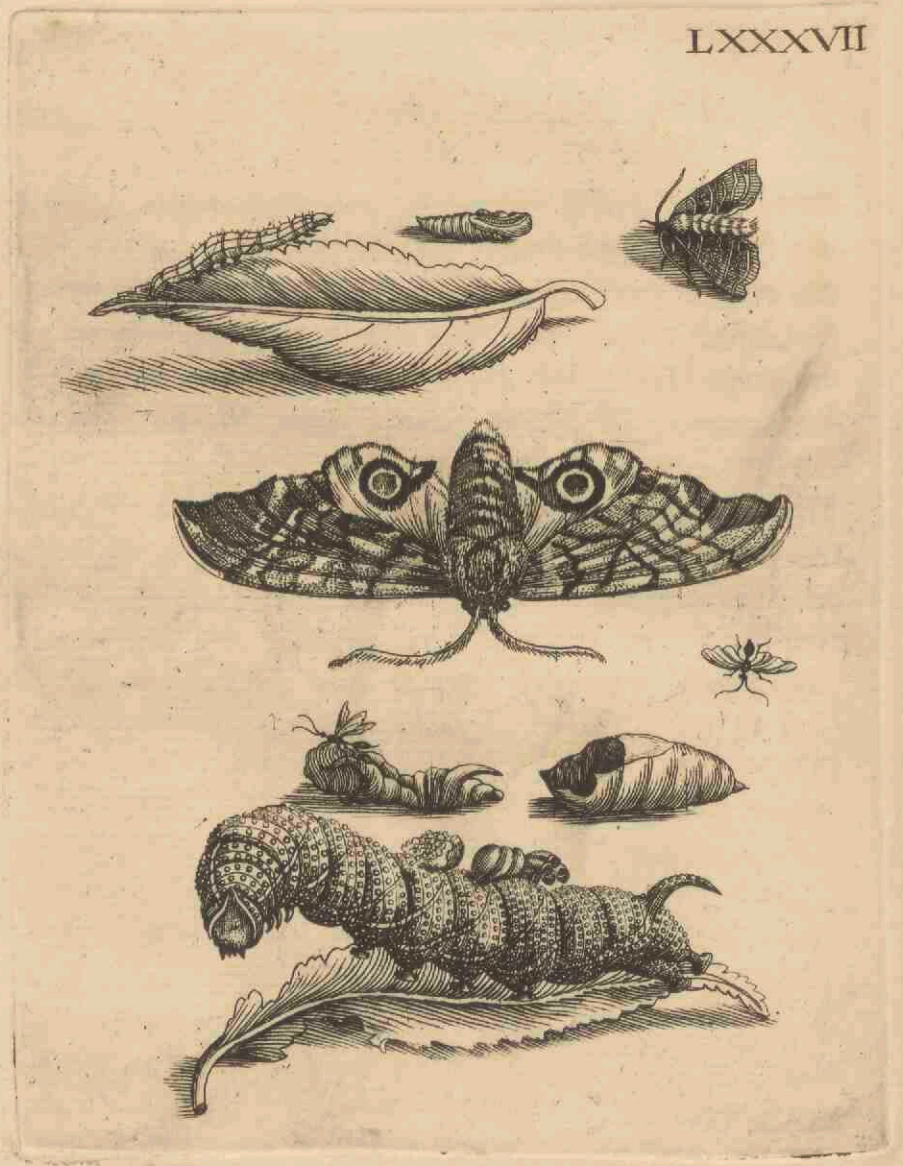
Gramen Cyperoides.

DEze donker bruine Rups heb ik in 't Gras gevonden, en daar mede gevoed tot in 't laatst van Augusti, wanneer ze een wit gespin maakte, schoof haare huid af, en veranderde in een ligt bruine Pop. In deze gedaante bleef ze stil leggen tot des volgenden jaars, in 't midden van Juni kwam daar een bruin Uiltjen uit, hebbende geelagtige hoorntjes en pootjes, swarte oogen, en swarte streepen langs de vlerken.

De oude Kruidkenners hebben deze Plant geplaatst onder de soorten van Gras, maar de Heer Tournefort heeft 'er een afgezonderd geslagt van gemaakt. Haare bladeren zyn anderhalf voet hoog, vry breed en hol, haare stam schiet dikwils op ter hoogte van drie voet, zonder knobbels, dragende op haare topenden schelpagtige aëren, tusschen dewelke eenige ros-vezelige bloemen zyn vastgehegt: haare bloemen laten niets na haar;

maar de aëren die onder aan zyn, dragen eenige korrels ende een bloeyen niet: Deze korrels komen voort onder de schubben die de aëren te zamen stellen. Zy zyn driehoekig en yder besloten in een vleesagtig doosje. De wortels zyn vry dik, knobbelagtig, gelykende na die van de lange wilde *Galigam*: Zy zyn voorzien met eenige vezelen.





L X X X V I I.

Roode Willige.

Salicis vulgaris rubentis Folia.

Onder op een groen blad word de Liefhebbers wederom eene der schoonste Rupsen vertoont, zynde over 't geheele lyf schoon groen, met witte stipjes, en op ieder lit met een schuinse witte streep geëerd, heeft ook op 't agterste lit een hoorn; ze wierd my vereerd van een Adelyke Dame, zynde beneffens deze speculatie ook een Liefhebberes der Schilderkonst. Deze Rups had haar volkomen wasdom, dat ik naauwlyks zoo veel tyd had om ze te schilderen, dewyl ze overging tot haare verandering, schoof haar vel af, en wierd een Popje; in deze gestalte bleef ze stil leggen tot des volgenden jaars, in 't laatst van Mai kwam daar een heel schoon Uiltje uit, welker kop, lyf en bovenste vlerken waren bruin, wit, geel en swart gefigureert, de onderste vlerken waren geëerd met twee groote oogen, welker middelpunt swart en met een blaauwe kring omtrokken, ook na boven ligt bruin, en na onderen Rosenverwig waren, verder had ze swarte oogjes, donker of flets geele hoorntjes en pootjes: Deze soort heb ik voor of na niet meer gezien.

Boven op een groen blad zit een klein licht groen met witte streepen geëerd Rupsje, zynde zeer gaauw; ze geneeren zig op de Willige, en spinnen ettelyke bladeren tot malkander, daar in ze gelyksaam wonen, in 't laatst van Juni veranderen ze in bruine Popjes, na veertien dagen komen daar asgraauwe met witte geëerde Uiltjes uit, zynde heel gaauw van vlugt.

In 't jaar 1690. in Vriesland zynde, vond ik in 't begin van September een Rups, vast zynde aan een rysje, met de rug onderwaards, waar aan drie bruine harde Tonnetjes vast waren, ook kroepen noch ettelyke Maden uit de rug van de Rups, die, eenige dagen gesponnen hebbende, gelyk katoen, veranderden mede in zulke bruine Tonnetjes; de Rups gestorven zynde, nam ik de Tonnetjes en bewaarde ze tot des volgenden voorjaars, wanneer daar uit zulke kleine Vliegen kwamen, gelyk twee derzelve alhier verbeeld worden.

L X X X V I I I.

Veld-kruis-diftel.

Eryngium campestre.

Zulk soort van swarte Rupsen, gelyk onder op een groen blad zit, vind men een meenigte op de Brandenetelen. Dewyl ik de Brandenetelen in 't begin van dit Werk alreede verbeeld heb, zo zal ik deze Diftelbloem om haare schoonheid alhier plaatfen.

Deze Rupsen nu gaan tot haare verandering in 't laatst van Juni, makende zich van achteren vast, hangen 't onderste boven, en worden bruin als Goudglansige Popjes; na veertien dagen komen daar uit schoone Kapelletjes, welker onderste vlerkjes zyn donker bruin, en de bovenste wat ligter, met witte plekjes gemarmert, zynde 't lyf swart, de hoorntjes wit gespikkelt, de pootjes graauw, en snel van vlugt.

Nog zit onder vry een kleine groene Rups met een geele kop, deze vind men mede op de Brandenetelen, welker bladeren ze in malkander rollen, en nemen daar in haar toevlugt, ook veranderen ze daar in in bruine Popjes; na veertien dagen komen daar kleine licht bruine swart gestreepte Uiltjes uit. Zommige dezer Rupsen leggen zig neder en sterven, waar uit dan zeer veel kleine Maden voortkomen, na korten tyd veranderen ze in Tonnetjes, na tien à twaalf dagen komen daar uit kleine Vliegjes, die swart zyn.

De stam van deze Plant groeit ter hoogte van anderhalve voet, zynde rond, gegroeft, vervult met een wit merg, verdeeld na zyn uiteinde in verscheide takken. Haare bladeren zyn breed en diep ingesneden, doornagtig, hard en by beurtwisseling geschaart op haar stam. De topenden van de stammen zyn beladen met een groot getal stekelagtige hoofden, waar van de grond is een Kroon van kleine spirte en stekende bladeren, namentlyk aan haare randen. Deze hootden ondersteunen eenige

witte bloemen van vyf na beneden gaande blaadjes, geformeert als een Roos. Wanneer de bloemen zyn verdweenen, zoo volgen daar op eyronde korrels. Haar wortel is zeer lang, dik, gelyk als een vinger en wit. Celspinus vermeent dat men op deze Plant geen bloem gewaar word. Dodoræus verzekert dat deze Bloem blaauw is, en zelden geel: maar de Heer Tournefort heeft ze aangemerkt als vyf witagtige na beneden hangende Bloempjes.

L X X X I X.

Jonge Kool.

Brassica viridis.

Wanneer deze Plant jong is, word ze greetig verteert van een grasgroene Rups, hebbende een geele streep langs de rug, en op beide zyden van eider lit een geel stipje; volwassen zynde, schuiven ze 't vel af, hangen zig elders, en veranderen in flets bruine swart gestipte Popjes; na veertien dagen komen daar uit een soort van Witjes, zynde kleinder als die ik hier voor getoont heb.

In Augulti heb ik ook wel kleine Rupsjes op de Kool gevonden, zynde mede groen met een geele streep over de rug geteekent, hebbende aan elk lit twee voetjes; deze veranderen in Popjes, niet veel van de Rups verschillende: na tien dagen kwamen daar Vliegen uit, welker lyf swart en wit geplekt was, hebbende roode oogen en zes geele pootjes, zynde traag van vlugt.

X C.

Wilde Zuuring.

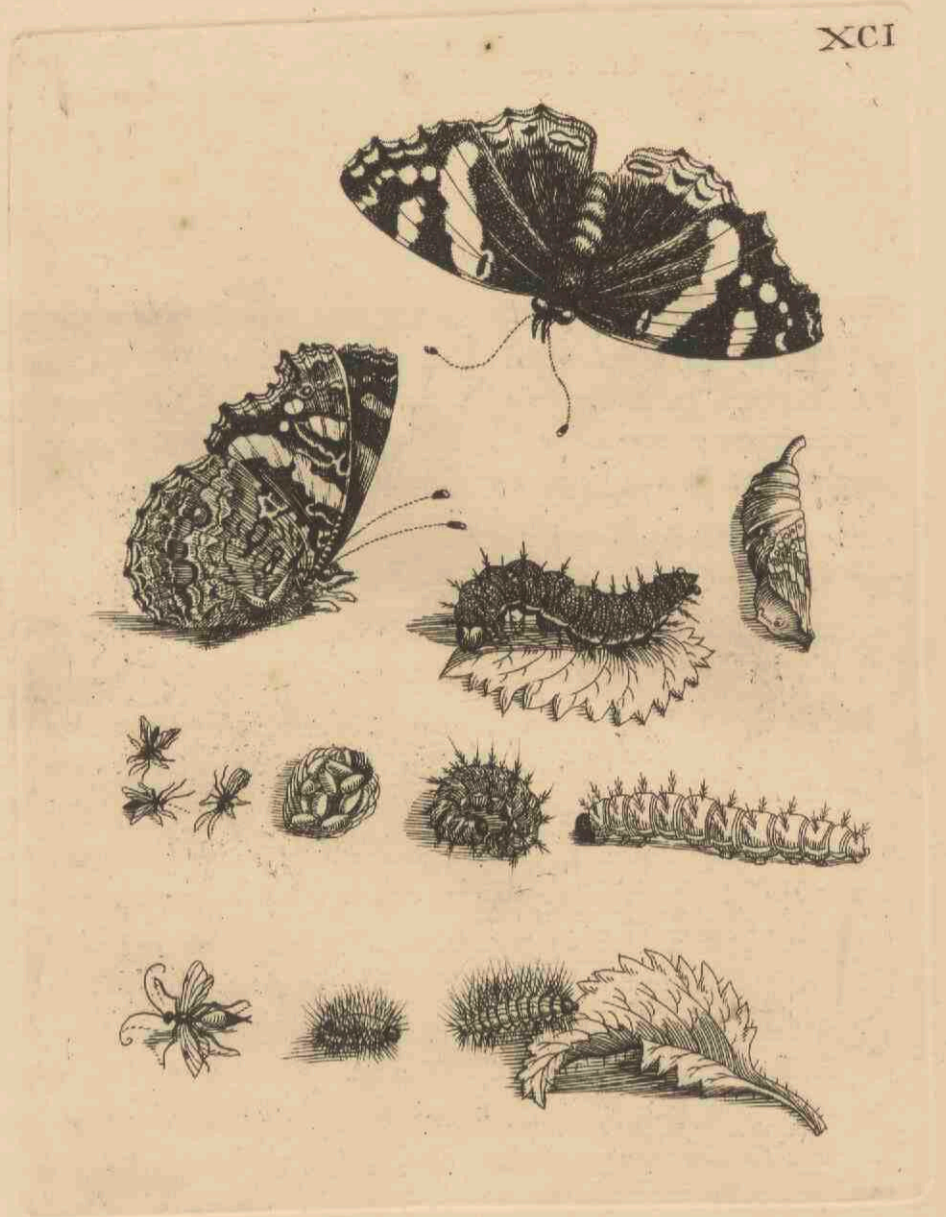
Acetosa pratensis florens.

OP dit Kruit vind men een swarte, rood en wit geplekte ruige Rups, zynde 't hair, de kop, de zes voorste klaauwtjes en acht voetjes ligt bruin; tot haar volkomene groote gekomen zynde leggen ze zig elders met een bogt, worden ligt van koleur en veranderen in een ligtbruine Pop, zommige bleven aldus drie maanden, en ettelyke tot des volgenden jaars in April leggen, wanneer daar uit een gering Uiltje te voorschyn kwam, welker lyf en onderste vlerkjes geel, de kop en bovenste vlerkjes, hoorntjes en pootjes bruin swart en gespikkelt waren, zynde haar vlugt 's avonds.

Deze Plant is dezelve dewelke Johannes Bauhinus *Oxalis vulgavis, folio longo*, noemt, en Tabernemontanus *Oxalis ovina*, en de Heer Tournefort *Oxalis arvensis lanceolata*. Haare bladeren zyn klein, hebbende de gedaante van een Speer, groen, blinkende, opgevuld met een suur of scherp sap. Haare bloemen zyn klein, voorzien met verscheide vezelen, vastgehegt aan het

onderste van de kelk, geplaatst als op twee ryen, drie aan drie. Als haare bloemen zyn afgevallen zoo volgen daar op driekante zaden, roodagtig, omvlegt van een doosje. Haar wortel kruipt langs de aarde, hairagtig, vezelagtig, rood, gevende aan de Garitendrank een Wynkolcur. Deze Plant schynt op de grond zeer rood, voornamentlyk als haare zaden ryp zyn.





X C I.

Brandenetelbladeren.

Urtica urentis folia.

Hier worden verbeeld drie Rupsen, die wel van eenerlei aart, dog van koleur verschillende zyn, de bovenste op een groen blad zittende is in 't geheel swart, met witte glantsige stipjes boven de wortel van het hair, en onder langs beide zyden met een geele streep geziert; na dat ik ze gevoed had tot in 't midden van September, veranderde ze 't onderste boven hangende in een bruine Pop, na veertien dagen kwam daar uit een Kapelletje, die in schoonheid alle andere overtreft, zynde 't lyf, kop, hoorntjes en pootjes donker bruin, de bovenste vlerken swart en donker bruin, met een breede vermelioen roode streep, blaauwe en witte plekjes geteekent, de onderste vlerkjes zyn ongemeen schoon, met veel klein gieraad van alderlei koleur door malkander verzierd.

De aan de regter zyde onder deze zittende Rups, zynde 't lyf ligt geel, de kop bruin, de klauwtjes en voetjes vleeskoleur, veranderde mede op de voorige wyze in een bruine Pop, waar uit ook na verloop van veertien dagen zulk een Kapelletje voortkwam, als boven.

De derde rondgebogte Rups was eerst swart, dog veranderde haar koleur, wierd bruin en leide zig met een ronde bogt neer, waar uit na korten tyd veele kleine Maden kroopen, die zig in een sponnen, en veranderden in Tonnetjes, na twaalf dagen kwam uit elk een swart Vliegje, mede hier verbeeld.

Op 't onderste blad zit nog een bruin ruig Rupsje, welkers rug en onderlyf rood was, aangeraakt zynde rolt het zig in malkander als een klootje; in 't laaest van Mai leid het zig gebogt neer, bleef aldus leggen tot half Juni, wanneer daar een Vlieg uit kwam, welker kop, lyf en hoorntjes swart, de vier vlerkjes doorschynend, en de pootjes geel waren, hebbende op 't achterlyf een geele plek.

X C I I.

Vlasbloem.

Linum florens.

Dit Gewas verstrekt tot voedsel van een groenagtige bruine Rups, zynde onder lichtgroen, en onder langs beide zyden met een witte streep geteekent, hebbende voor zes klauwtjes, in de midden acht, en achter nog twee voetjes. In 't begin van Augusti schoof ze haare huid af, en veranderde in een glantsige Pop; des volgenden jaars in 't laatst van Mai kwam daar een asgraauwe Uil uit, welker vlerkjes swart verzierd waren, hebbende swarte oogen, haare vlugt was s'avonds

De stam van deze Plant is gemeenlyk ontrent twee voeten hoog, hol, rond, dun, takagtig na haare topenden: haar bast is vol draadjes, dewelke dienen om daar van zeer fyn Linden te maken. Haare bladeren zyn langwerpige, spits, smal, byna altyd beurtsgewyze geplaatst langs haar stam. Haare bloemen groeijen op de uiterste topenden, zynde blaauw, en ieder van haar te samen gestelt uit vyf na beneden hangende blaadjes, ge-

schikt als een Nagelbloem en ondersteunt door een kelk met verscheide bladeren. Deze bloem verdwenen zynde, komt 'er een Vrugt van de dikte als een kleine Erwt te voorschyn, zynde byna rond en spits toelopende, in zig behelende tien vleesagtige doosjes, en tien langwerpige, platte en gladde zaden, zagt in het aanraken, roodagtig van koleur, blinkende, vol van merg of oliagtige substantie. Haare wortels zyn klein en dun.

X C I I I.

Kleine Wegerik, of Weg Gras. *Centumnodia, sive Polygonum florens.*

TEr linkerhand zit een bruine Rups, zynde van onderen graauw, heeft voor zes klaauwtjes, in de midden acht, en achter noch twee voetjes, ze veranderde op 't laatst van Juli in een ligt bruine Pop, in de midden van Augusti kwam daar uit een swart gestreept Uiltje, welker vlugt was 's avonds.

Nog legt onder ter rechterhand een groene Rups, zynde langs 't lyf met drie geele streepen en veel swarte plekjes geciert; ik heb ze met dit Kruid gevoed tot in 't laatst van Juni, wanneer ze stil bleef leggen, na veertien dagen kroopen daar uit vier en dertig kleine witte Maden, die veranderden na weinig tyds in Tonnetjes, waar uit in 't laatst van Juli zoo veel swarte Vliegjes kwamen.

Een andere Rups dezer aard leide zig stil neer, waar uit een groote witte Worm kroop, deze veranderde in een bruin Tonnetje, na weinig tyds kwam daar uit een groote bruine swart gestreepte Vlieg te voorschyn.

Boven op dit Kruid zit een geele bruin gestreepte Rups, zynde voor met zes klaauwtjes, en achter met twee voetjes voorzien, daarom maakte ze met het lyf een hooge bogt in 't gaan; met dit kruid gevoed zynde tot in 't laatst van Juli, veranderde ze in een bruine Pop, waar uit in September een wit met roode en bruine streepen geciert Uiltje kwam, zynde zeer rad van vlugt.

De Heer Tournefort noemt deze Plant *Polygonum latifolium*, Rai en Dodonæus *Polygonum mas*. Zy brengt verscheide stammen voort, zomtyds regt opgaande, dog meesten tyd op de grond nederleggende, een voet of anderhalf voet lang, buigzaam, dun, rond, hebbende veel quasten die vry digt by elkander staan, omkleed met bladeren die beurtsgewyze geschaart zyn, zynde langwerpig, smal, spits en vastgehegt aan zeer korte steelen. Yder van haare bloemen zyn te samen gesfeld

uit vyf vezelen, ondersteunt door een kelk, gesneden als een tregter. Zy komen voor den dag uit de holligheden van de bladeren. Wanneer de bloem vergaan is komt 'er een driehoekig zaad te voorschyn, bruin van koleur, besloten in een doosje, die de bloem veritrekt heeft voor een kelk. Haar wortel is lang, enkeld, houtagtig, voorzien van verscheide vezelen, zeer vast gehegt aan de grond.

X C I V.

Sleeblossem.

Acacia Germanica flos.

DEze onderste korte dikke Rups was groen, met bruine plekken geteekent, hebbende voor zes klaauwtjes, in de midden acht, en achter nog twee voetjes; haar gang was zeer traag, rekende 't voorlyf een wyl om hoog, en swaait daar mede heen en weêr, tot dat ze een weg kiest; van deze bladeren gevoed zynde, maakte ze zich tegen 't deksel van de doos vast, en veranderde in 't midden van Augusti in een vaalgeele Pop, hangende 't onderste boven: in deze gedaante bleef ze tot des volgenden jaars, wanneer den negenden Mai een schoone Kapel te voorschyn kwam, zynde geel, de vlerken swart gestreept, de onderste vlerken met orange en blaauwe vlakken, ook met twee lange achteruitgaande punten geciert.

Nog vind men op deze struik een soort van kleine ligtgeele en graauwe swart gestipte Rupsjes, met swarte kopjes en voeten, deze maken een groot eil gespin, gelyk een Spinneweb, daar ze uit en in loopen: ze veranderen in 't laatst van Mai in Popjes van verscheide koleur, waar uit in Juni kleine Uiltjes voortkomen, welker bovenste vlerkjes wit met swarte stipjes, de onderste vlerkjes, 't lyf, de hoorntjes en pootjes graauw van koleur zyn.



XCIV



XCV



XCVI



XCVII



X C V.

Bloeyend Duivels-wargaarn.

Convolvulus major, flore albo.

Op dit weelderig Groen geneert zig deze groote Rups, haare koleur is over 't geheele lyf ligt groen, als ook haar klauwtjes en voetjes: in 't midden van Juli spinnen ze zig in een blad, en veranderen in bruine Popjes; in 't begin van Augusti komen daar zulke Uiltjes uit, gelyk boven op een Bloem vertoond word, zynde asgrauw donker bruin gefigureerd, haare vlugt is 's avonds.

Ter linkerhand boven op een knop zit nog een klein ligt groen Rupsje, welke zig mede op dit Gewas geneert, ik heb ze gevoed tot in Augusti, wanneer ze zig veranderde in een Roosenkoleurd Popje, na veertien dagen kwam daar zulk een vliegend Beesje uit, gelyk ter linker zyde op de Bloem verbeeld is, hebbende agter twee lange en voor vier korte pootjes, zynde ligtgrauw van koleur.

Césalpinus heeft geloofd dat de wortel van deze Plant alle jaaren verging, maar het is zeker dat ze levendig blyft.

X C V I.

Roode Willige Bloffem.

Salix rubra florens.

Zulk een groene Rups heb ik in Juli op deze Boom gevonden, die zig, zo dra ik ze t'huis bragt, in een dezer bladeren spon, en veranderde in een donker bruine Pop; in 't begin van Augusti kwam daar een Uiltje uit, zynde ligt flets bruin, de vlerken donker gestreept, vliegende s'avonds.

In 't midden van dit Struikje op een steel vertoond zig een ander klein Rupsje, ik heb ze met deze bladeren gevoed tot in 't midden van Juni, wanneer ze veraneerde in een Popje of Tonnetje, na dat dit acht dagen aldus had gelegen, begon het continueel te tikken, gelyk een Zak-horlogie; in 't begin van Juli kwam daar een Vlieg uit, welker lyf, kop en hoorntjes swart, de twee vlerkjes doorsigtig en de zes pootjes geel waren.

X C V I I.

Hoogroode Anemone.

Anemone flore coccineo.

DEze schoone Bloem heb ik om haare zeldzaamheid alhier verbeeld, maar het regte voedsel dezer Rupsen zyn de Brandenetelen, deze Rupsen zyn wel eenderlei aard, hoewel ze onderscheiden van koleur zyn, zynde de eene ligt groen, en de andere bruin, beide met witte en swarte streepjes schoon geçierd; ik heb 'er eenige gevoed tot in 't begin van September, wanneer sommige een wit gespin maakten, en veranderden in bruine Popjes, andere leiden zig stil neêr, wierden bruin en krompen op in twee onderscheidene deeltjes, waar uit na weinig tyds twee witte Maden kroopen, die veranderden in Tonnetjes, en daar uit kwamen weêr twee blaauwe Vliegen met roode koppen; de Popjes bleven leggen tot des volgenden jaars, in Februari kwamen daar uit graauwe en ook bruine wit en swart geçierde Uiltjes, die haare vlugt mede 's avonds maakten.

De Anemone, andersints Anemiasse, doet uit haare wortelen voortschieten eenige byna ronde bladeren, gelykende na die van de Renunklen, zeer diep ingekorven, vastgehegt aan eenige steeltjes. Uit het midden van deze bladeren klimmen eenige stammetjes na om hoog, tot ontrent het midden, zynde ontrent deze plaats voorzien met drie bladeren geformeert als een rabat. Yder van deze stammen ondersteunen een schoone, breede ronde bloem als een Roos, rood van koleur, zomtyds vergierd met een kuif, die men zegt een fluweele zigtheid te hebben, als

een Klapper Roos. Wanneer deze bloem is afgevallen, zoo komt 'er de meesten tyd te voorschyn een langwerpige Vrucht, in zig bevattende een pit in zich hebbende verscheide zaden, zynde yder der zelve gemeenlyk overtrokken met een pluisagtig kapje. Haar wortel is knobbelig en quaastig, uitgezondert die van de Virginie en de derde van Mathiole, dewelke voorzien is met vezelen. Daar zyn 'er die geel, wit, purper, lyfverwig, blaauw, paars, en andere die van verscheide koleuren zyn, dewelke men gemeenlyk bonte Anemiasse noemt.

X C V I I I.

Zwynsbrood.

Cyclamen flore purpureo.

EEn bruine Rups, zynde van onderen groen, hebbende voor zes klaauwtjes, in de midden acht, en achter nog twee voetjes, na dat ik ze met Lattou gevoed had tot in 't laatst van Augusti, veranderde ze in een bruine Pop; in September kwam daar uit een bruin swart geçierd Uiltje met swarte oogen; haar vlugt was 's avonds.

Onder ter rechterhand vertoond zig een Kars, aan welkers blad wyd een klein lang geelagtig groen Rupsje, hebbende voor zes klaauwtjes, en agter twee voetjes; met deze groene Karssebladeren heb ik ze gevoed tot in 't laatst van Juli, wanneer ze een wit gespin maakte, en veranderde in een bruin Popje, na veertien dagen kwam daar een Uiltje uit, welkers onderste vlerkjes bruin, en de bovenste en het lyf ligt groen met witte plekjes en bruine stipjes geçierd waren, 't was snel van vlugt over dag. Dit Bloemgewas heb ik tot plaaisier voor de Liefhebbers hier by gevoegt.

Deze Plant brengt uit het punt van zyn knobbelagtige wortel voort eenige byna ronde en breede bladeren, alleen aaneene steel, van een donker bruine koleur, van boven gemarmert en van beneden purperagtig. Haare bloemen zyn van een purpere koleur, van een goede reuk, gedragen op lange tedere steeltjes. Zy zyn aan haar benedenste gedeelte gesneden op de wyze als een bloempot, en het bovenste gedeelte van deze bloem-

pot is in vyf gedeeltes ingekorven. Op haar volgt een klootswyze en vleesagtige Vrucht, dewelke zig opent in verscheide gedeeltens, en in zig begrypt eenige ongeregelde zaden. Haar wortel is rond of bolrond, van buiten van een donkere koleur, van binnen wit, en aan haar benedenste gedeelte voorzien met eenige kleine swartagtige vezelen.



XCVIII



XCIX



C



X C I X.

Hazen Lattauw.

Sonchus levis.

OP dit groen geneert zig een Rups, welker bovenlyf asgraauw, langs heen bruin gestreept, na beneden wit geplekt, en van onderen vleeskoleur was; in 't einde van Juli veranderde ze in een ligt bruine Pop, in deze gestalte bleef ze leggen tot des volgenden jaars in Juni, wanneer een geelagtig groen swart geçierd Oiltje daar uit te voorschyn kwam, zynde rad van vlugt, dog maar 's avonds.

Deze Plant is dezelve, dewelke Casparus Bauhinus *Sonchus levis*, *laciniatus*, *latifolius*, Johannes Bauhinus *Sonchus minus laciniatus*, *mitior sive minus spinosus*, en Dodonæus *Sonchus levis* noemen. Zy heeft een kleine gevezelde en witte wortel: haar stam groeit een elle hoog, hol van binnen, teeder, van een purpere koleur, haare bladeren zyn lang, glad, byna groen, ingekorven als die van een Leeuwen Tand, tandswyze by beurtwisseling geschaart, eenige vastgehegt aan lange steelen, de

andere zonder steel, en omvattende de stam ontrent haar benedenste voet, dewelke breeder is als het overige van het blad. Haare bloemen komen voort op de topenden van de takken, by wyze van Ruikertjes, als halve geele loofwerkjes, veel kleiner als die van de tand van de Leeuw. Wanneer deze bloemen verdweenen zyn, zoo word haar kelk een Vrucht geformeert als een Kegel, dewelke in zig bevat eenige kleine langwerpige zaden, ieder voorzien met een kuyfje.

C.

Gemene Distel.

Carduus vulgaris florens.

BOven aan de steel dezer Bloem zit een korte dikke Worm of Rups, dit Gewas is wel niet haare spyze, maar ze bedienen zig van zulke kleine diertjes, die zig veel op deze Distel onthouden; ik heb bevonden dat ze in Juli veranderden in bruine Tonnetjes, gelyk zulk een open zynde op een groen blad vertoont word, na tien dagen kwam daar een geele Vlieg uit, hebbende roode oogen, agter de kop een groene plek, en 't lyf met swarte streepen geçierd, de vlerken zynde doorzigtig, ieder met een swart rond plekje geteekent.

Onder ter rechterhand leid een Worm, zynde 't lyf van koleur gelyk een Kaasmade, de oogen en 't achterste lit bruin, deze, als ook zulke bruine Tonnetjes, heb ik in Februari gevonden in een stuk rottig Berkenhout, uit deze Tonnetjes kwamen in Mai een soort van swarte geel gestreepte Wespen te voorschyn, hebbende vier doorzigtige vlerken, swarte hoorntjes en geele pooten.

Nog leid onder ter linkerhand een kleine Worm, mede van koleur als een Made, welke ik van gelyken in verrot hout gevonden heb, ze veranderen in bruine Tonnetjes, waar uit ook in Mai zulke bruine Torretjes kwamen, gelyk bezeiden de Worm verbeeld is.

Deze Plant brengt voort een stam van vier of vyf voeten hoog, bekleed met een soort van wit katoen, zynde zeer netelig. Haare bladeren zyn breed, bogtig, doornagtig, overtrokken als met een wit katoen, beurtswyze geschaart. Haare uiterste topenden zyn verçiert met ruwe hoofden, dewelke eenige Ruikertjes als

lofwerken onderschragen, dewelke van boven uitgestrekt en ingekorven zyn als snoertjes. Als deze gelofwerkte Ruikertjes verdweenen zyn, zoo volgen daar op eenige korrelsvoorzien van een kuifje. Haare wortel is teeder, wit en zoetagtig.

C I.

OP deze Lauwerkranen heb ik de verandering van de Mieren gestelt, zoo als dezelve zich in een langwerpig rond ey inspinnen, welke eyeren men aan de Canaryvogels te eeten geeft. Wanneer de eyeren ryp zyn, zoo komen 'er kleine en groote Vliegen uit, die ik in groote meenigte heb zien uitkomen, gelyk op de Lauwerkranen te zien is. Den vyf en twintigste Juli 1694. bequam ik een gansch Nest van deze Diertjes, bestaande uit veele duizenden, zoo groote als kleine, van alderhande soorten, zonder en met vleugels, ook zoodanige, die eerst uit haare eyeren kroopen, wanneer ze 't wys wierden van te kunnen vliegen: waar uit ik genoegzaam zien konde, dat ze veranderen als de Rupfen. Ik heb ze derhalven hier ter neer gestelt, om met Salomon haare deugden na te speuren.

Hier by heb ik op een klein groen Malva blad geplaatst den Koning der Mieren, zoo als ze in Oostindien genoemd word: wiens achterste gedeelte van 't lyf gelyk een groote weeke witachtige Worm is.

C I I.

Jerusalems - Bloem.

Flos Hierosolymitanus.

VAN de Rupfen op deze Bloem heb ik 'er vyftien gehad, en ze met deeze Bloemen gevoed. Maar wanneer ik haar eens vergeeten had eeten te geeven, hebben ze malkanderen opgegeten, tot op drie die overbleeven; deeze wierden den achtste September tot Poppetjes, en 't volgende jaar in de maand van Mai kwamen 'er soodanige graauwe Ciltjes uit, gelyk hier te sien zyn.

De *Flos Hierosolymitanus*, by andere genoemd *creticus* of *croceus*, is dezelve Plant, dewelke Johannes Bauhinus en Rai genoemd hebben *Flos Constantinopolitanus miniatus, albus & varius*, en Casparus Bauhinus, Pit. Tournefort en na haar de Heer Boerhaave *Lychnis Hirsuta, flore coccineo major*. Daar komen uit haar wortel voort verscheide stammen van drie voeten hoog, dun, hol, gehairt: Haare bladeren zyn langwerpig, redelyk breed, spits toeloopende, omvattende haar stam by de voet, hairagtig, ruuw, en van een donker groene koleur: de bloemen zyn gefchikt als

de Zonnescermen, ieder van haare bloemen zyn te samen gestelt uit verscheide blaadjes, die gefchakeert zyn als een Nagelbloem, de meesten tyd tot meer als over de helft voorzien met twee of drie punten, dewelke gevoegt by die van de andere bladeren, een kroon formeeren. Wanneer deze bloem verwelkt is, zoo komt in haar plaats een kleine groene Vrucht, gehairt, van een hegelagtige gedaante, dewelke in haar bevat een groote meenigte van zaden, byna rond en ros. Haare wortelen zyn lang, dun, verdeelt, en een weinig scherp van smaak.

CI.



Fourmi dessinée avec le Microscope.

CII.

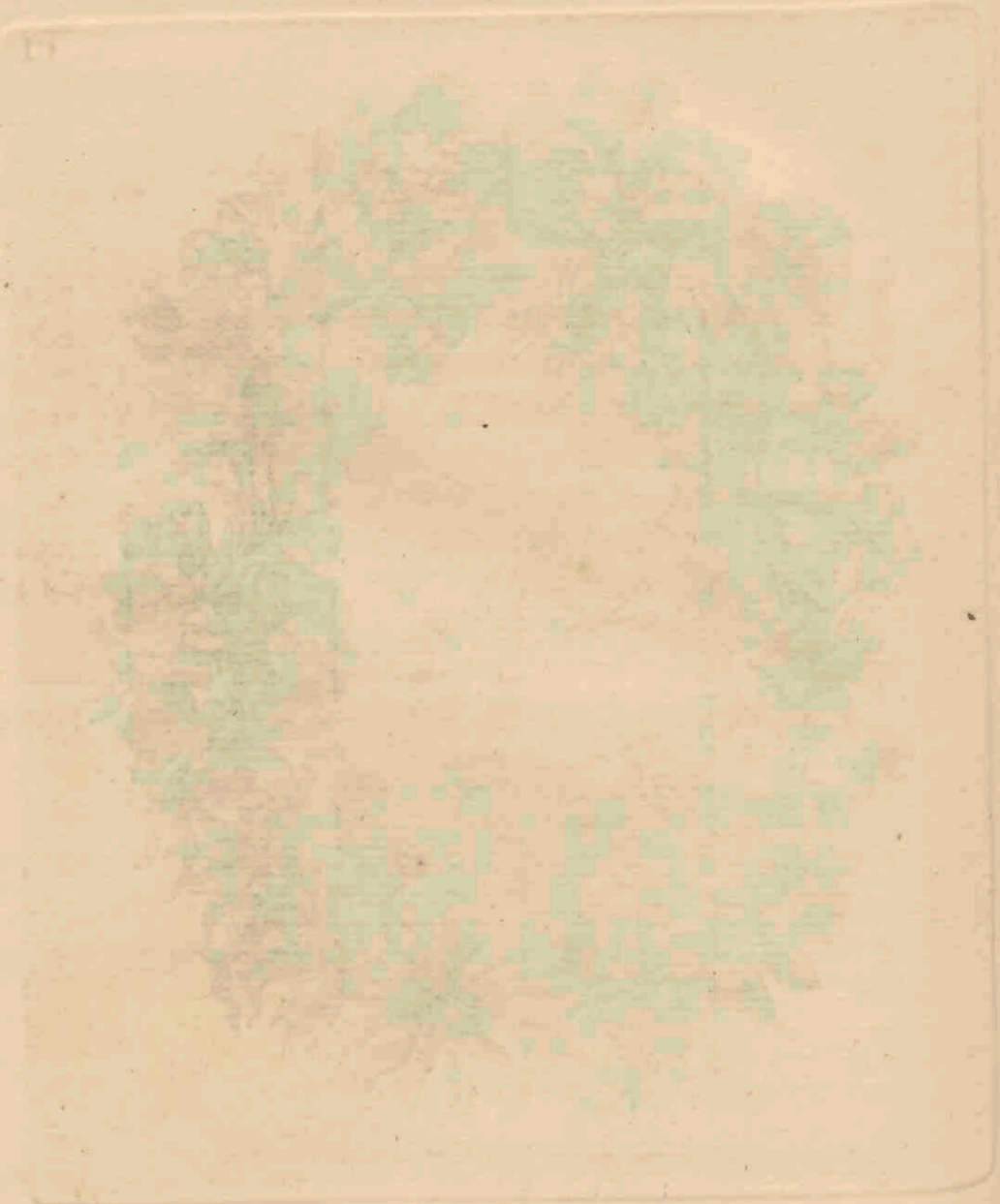


CIII.



CIV.





C I I I.

Nachtſchade.

Solanum vel Solanum.

Dit Kruid is de ſpyſe van het groene Rupsje, dat by de Beffen kruipt; het wierd den tienden Juni tot een Poppetje, en den vyf en twintigſten dito kwam 'er een hout-koleurd Kapelletje uit, dat heel ſnel konde vliegen.

Hier tegen over is een ſwart Rupsje, dat op de ſteel kruipt; wanneer dit zyne huid afgetroopt had, wierd het groen: ik ſpysde het eerſt met witte Vlier, maar bekam daar door geene verandering; eindelyk gaf ik het dit Kruid te eeten, en wanneer het zich een wit geſpin gemaakt hadde, bekam ik zulke geele Vliegen daar uit, gelyk hier alles by malkanderen te zien is.

Deze is dezelve Plant, dewelke Casparus Bauhinus noemt *Solanum Officinatum*, *acinis nigricantibus*, en Parkinson *Solanum vulgare*. Cordus en Johannes Bauhinus hebben de bloem van deze Plant aangezien voor een bloem met vyf blaadjes, maar de Heer Tournefort meend dat ze maar uit een enkel ſtuk beſtaat. Men geloofte gemeenlyk dat het zaad van de Nagtſchade, die een ſwarze vrugt voortbrengt, brengt ook voort die geene, die een roode en geele vrugt hebben, dog de ondervinding doet ons het tegendeel bevinden. De Nagtſchade, die hier verbeelt word, bragt voort een ſtam van ontrent een voet of anderhalf hoog, ter dikte van drie linien, groenagtig, vol van een mergagtig ſap, wrang en hockagtig, gemeenlyk verdeelt in verſcheidene takken over de negen duimen lang, aan haare zyden uitgebreid en ſomtyds na beneden gebogen, voorzien met bladeren, die beurtswyze geſchikt zyn, dewelke beginnende met een ſteeltje van ontrent een half duim lang, zig verwyden tot anderhalf duim toe over de langte van twee duimen. Zy zyn ſpits, veel eer gevlamt als uitgegroeft, donker bruin, glinſterende en glad. Het zuiltje verlangt zig na de wyze van een rib, waar van de zenuwagtige draadjes zig krommen, en eindigen op de uiterſte randen van de bladeren, die gene, die op de verdeling der takken zyn, zyn tot haar toppunt al kleiner, ronder en ſpitſer toelopende, waar van de vezelen hockjes hebben, dewelke geſpitſt in twee of drie draadjes eindigen op de randen van de bladeren. De bloemen ſpruiten gemeenlyk niet voort uit de holligheden van de bladeren, gelyk als in 't meeſte gedeelte der andere Planten, maar uit de takken zelfs een weinig

beneden de bladeren. Deze bloemen komen van vyf tot agt in 't getal voort, op een ruiker van anderhalf duim lang, waar van de zuiltjes zyn dun en lang, met vier of vyf linien. Yder bloem is wit, hebbende een enkele zuil, geſneden als een bekken, van de middellyn is hy breed drie linien en een half, doorgeboort tot op de grond toe, alwaar ze geheel geel is, en gelyk als eindigende op de wyze als een ring, verdeeld tot aan de midden toe in vyf deelen, lang, puntig en geſchikt als een ſtar. Na de zyden van de grond van de bloem verheffen zig eenige zeer korte vezelen, waar van yder beladen is met een geele, ſmalle ſtofagtige top, hebbende de langte van anderhalf linie. Alle deze topenden zyn by malkander te ſamen gevoegt en verbergen de bodem van het zuiltje, waar van het benedenite byna rond, bleekgroen, ſchietende in de middellyn van de bloem ende ingeplant in de bodem van de kelk. Deze kelk is een kleine groenagtige tregter en geſneden in vyf ſtompe punten. Als de bloem verwelkt is, zoo word het onderſte van het zuiltje een klootſwyze vrugt, redelyk hard, terſtond olyfgroen, daar na ſwart, is wegens zyn middellyn ontrent dik vier linien, vol van een genoegzaam helder ſap en van verſcheide witagtige zaden, ter langte van een koortje, gerond, plat, geboort met weinig groenagtig vlees, 't geen men ligtelyk daar van aſſcheid, ringswyze geſchikt rondom de hoek, die in 't midden van de vrugt is, en die aan alle deze korrels het voedsel mede deeld. De wortel is een half voet lang, by den hals of by de kraag drie of vier linien dik, gevlamt, vezelagtig, hairagtig en witagtig.

C I V.

Sigmaarts-Kruid.

Alcea.

Dit Kruid is de eigentlyke ſpyze van deeze groene Rupsen; ik heb ze daar meede in 't leven behouden tot in de maand Auguſti, wanneer ze tot bruine Poppen wierden, en des volgenden jaars den een en twintigſten Mai kwam 'er het eerſte Uiltje uit.

Deze Plant verſchilt niet van de Maluwe, andersints Keesjes Kruid, nog van de witte Maluwe, als hier in, dat haare bladeren zeer diep ingeſneden zyn. Daar van zyn verſcheide ſoorten. Deze, die Casparus Bauhinus *Alcea vulgaris major*, *florae ex rubro Roſeo* noemt, brengt verſcheide ſtammen voort van anderhalf of twee voeten hoog, rond, mergagtig en hairagtig. Haare bladeren klimmen om hoog, zynde vaſtgehegt aan lange ſteelen, gehairt als die van de Maluwe, dog veel grooter, en

zeer diep beſneden in vyf of zes gedeeltens, hairagtig en donker groen. Haare bloemen zyn ſchoon, van een purper of lyf-kleur. Haare zaden gelyken na die van de Maluwe, en aanrypende worden zy ſwart. Haar wortel is een vinger lang. De beſchryvinge die Lobel en Dodonæus van de gedaante van deze Plant doen, is niet goed: men moet zig houden aan die van Tabernemontanus.

C V.

Cardinaals Bloem.

Flos Cardinalis.

Diergelyke bruine Rupsen heb ik tot Amsterdam op zulke Bloemen gevonden, waar mede ik ze ook gevoed heb tot op den achtste September 1695. wanneer ze tot Popjes wierden; en des volgenden jaars den vyf en twintigste Juni, kwamen 'er diergelyke Kapellen uit, gelyk alles hier in Print vertoont word.

Deze Plant is, volgens het gevoelen van de Heer Rai dezelve als de *Rapunculus galeatus Virginianus, flore violaceo minore* van Morison, en de *Flos Cardinalis caeruleus* van Dodart. Zy brengt verscheide stammen voort van anderhalf voet hoog, hairagtig, dun, hoekagtig en ingegroeft. Haare bladeren zyn langs de smalle stammen beurtswyze geschaart, zynde spits, zonder steel, doordrongen van een melkagtig sap. Haare bloemen komen voort uit de topenden van de takken op de lootjes. Vast gehegt

aan eenige lange zuiltjes. Yder van deze bloemen is volgens het gevoelen van de Heer Tournefort een verwyderde klok en op de randen gemeenlyk gesneden in vyf gedeeltens, van een purpere of blaauwe koleur, somtyds wit, steunende op een kelk, geklooft in vyf stukken. Na dat deze bloem verdwenen is, zoo volgt daar op een vlietagtige vrugt, verdeelt in drie kamertjes, die eenige dunne en glinsterende zaden in zig bevatten, haare wortels zyn lang en dik gelyk als de agterste vinger, en wit.

C V I.

Wilde Wyngaard.

Labrusca.

Het kleine op de roode Bessen zittende Beesje heeft alleen het sap van deeze bladeren boven afgegeten. Den negende Juni heeft het zyne koleur gantsch verandert, gelyk op de steel daar naast te zien is. Den seventiende dito is het tot een Popje geworden; den negen en twintigste dito heeft het eene lichtere koleur, als meede eene andere gedaante gekreegen, en den sevende Juli is een zoodanig Oranje koleurt Torretje daar uit geworden, gelyk onder aan te zien is.

Men noemt ook deze Plant *Vitis sylvestris*, zy brengt een bogtigitige stam voort, dewelke verscheide lange ranken uitschiet, voorzien met omslingerende steeltjes. Deze Wyngaard ranken kruipen en hegten zig vast aan de naaste boomen: haare bladeren zyn groot, breed, byna rond, zeer diep ingesneden: haare bloemen zyn klein, geformeert als een Tros, en gemeenlyk te

samengesteld uit vyf steeltjes met blaadjes omzet, geschaart als een Roos, hebbende vyf vefelagtige uitspruitfels. Het eierneft, 't geen uit de bodem van de bloem voortkomt, verschiet met een korte en hairagtige buis, word een sagte Bes, vervult met sap, die gemeenlyk in zig bevat vier zaden. Wanneer deze vrugt ryp, word ze swart, maar somtyds en word ze niet ryp.

CV.



CVI.



CVII.



CVIII.





C V I I.

Slee-boom of Wilde Pruime-boom.

Spinus vel Prunus Sylvestris.

VAn deeze Rupsen vond ik 'er veele by malkanderen die zeer klein waren, op een hegge van Slee-boomen, alwaar ze een groot gespin gemaakt hadden. Des avonds ten seven uren vergaderden zy alle by een, en kroopen zoo dicht by malkanderen, dat men het voor een rond lapje swart Fluweel zoude hebben aangezien. Ik sneed den gantschen tak met alle bladeren en 't gespin te samen af, en liet my dagelyks diergelyke groene takjes brengen, die ik in versch waater stelde, om ze dagelyks te observeeren. Des morgens ten negen uren liepen ze alle tot hunne spyze, en vervolgens gezamentlyk aan haaren arbeid, die daar in bestond, om een huis voor zich te bouwen. Zy sponnen dan het eene vertrek boven het andere, en lieten tusschen beide een vinger breed plaats, en van vooren eene opening, die soo groot was als de Rups noodig hadde, haar volkome groote hebbende, om daar in te kunnen wonen. Wanneer de Zon heet begon te schynen, kroopen zy alle in haare woning, en bleeven daar in tot dat de grootste hitte over was. Dit deden zy alle dagen, tot op den vier en twintigsten Juni, wanneer ze begonnen zich in ovaal ronde eieren te spinnen, waar in ze leggen bleeven tot op het andere jaar den sevenden Maart, als wanneer de Uiltjes voor den dag kwamen.

C V I I I.

Winter-Roosfen of Maluwe.

Malva.

Het kleine groene en met witte streepjes verçierde Rupsje heeft deze spys genooten tot op den eersten Juli, vanneer het tot een Popje wierd. Het was zeer gaauw in 't loopen; den een en twintigste dito kwamen 'er zulke geele Kapelletjes uit. De groote Rups heeft mede de gemelde bloemen gegeten; hy lag heel veel stil; maar wanneer hem maar 't kleinste Diertje aanraakte, sloeg hy om zich al of hy toornig was. Den derden Juli heeft hy de bladeren samen getrokken en zich daar in tot rustbegeven; den agtiende Juni wierd hy tot een Popje en den seftiende Augustus kwam 'er een sulc wtagtig onrustig Uiltjen uit.

C I X.

Akelei-bloem.

Aquilegia vel Aquilina.

Het groene Rupsje gebruikte deeze Bloemen tot zyne spyze; den eersten Augusti hebben zich eenige in geele eieren gesponnen, en den agtiende dito kwamen 'er zulke swarte Vliegen uit, gelyk alles aan de eene zyde van de Bloem te zien is.

Het bruin en witte Beesje met zes pooten, heeft tot zyne spyze Luisjes gebruikt. Den tweede van Juni heeft het zich tot een rond wit ey gesponnen, en den twee en twintigste dito kwamen 'er zulke lichtgroene vliegende Beesjes uit, gelyk 'er hier boven een op het zaat te zien is.

Deze Plant heeft breede en stompe bladeren, zynde rondom ingekorven en zee groen van koleur, gelykende na die van het Tyekruid. Zy brengt verscheide dunne takken voort, dragende op den top van yder tak een nederwaarts hangende bloem, te samen gestelt uit tweederlei soorten van steelen, waar van vyf plat en vyf hol zyn, gelykende na een hoorntje, by beurtwyseling doormengt met een roode koleur. Wanneer deze bloem verdwenen is komt 'er een vrugt te voorschyn, te samen gestelt uit verscheide vlietsagtige korrels, gelchikt als een hooit, en

vervult van dunne, eironde, platte, swarte en blinkende zaden. Haar wortel is dikker als een duim, voorzien met vezelen, en wit. Columna en Cesalpintus hebben het samen gestel van de bloem van deze Plant zoo wel niet gekent als Dodonæus; want deze twee Schryvers spreken niet als van de hoorntjes die haar te samen stellen: en Dodonæus beschryft, behalven de hoorntjes, ook de platte bladeren, die beurtswyse tusschen de hoorntjes geplaatst zyn.

C X.

Dove Netelen.

Lanium vel Galeopsis florens.

Zodanige groene Rupsjes, waar van 'er een op het groene blad kruipt, hebben dit Kruid tot hunne spyse genuttigt tot in de maand Augusti, als wanneer ze zich in witte eieren insponnen, zoo als 'er een onder op de steel legt. Des anderen jaars, in Mai, zyn 'er zodanige Vliegen uitgekomen, gelyk 'er een boven de Rups gezien word.

Het heele kleine Rupsje was geel van koleur, en verciert met roode streepjes: het gebruikte het zelve Kruid tot zyne spyze. In 't begin van Juli heeft het zich tot een wit ei ingesponnen, en op den laatsten dito kwam 'er dit kleine Kapelletje uit, gelyk op de bovenste bloemen alles by malkanderen gezien word.

CIX.



CX.



CXI.



CXII.





C X I.

Vygenboom.

Ficus.

DEeze bruine Rupsen heb ik met Vygebladeren gevoed tot in de maand Augusti, wanneer ze zich in Popjes veranderden, en in de maand September kwamen 'er zulke bruine Uiltjes uit.

Deeze is een boom van een middelmatige groote, haar stam is kort en kromagtig, uitgestrekt in de breedte en takagtig: haar bast is effen en glad, dog een weinig ruuw, asgraauw van koleur: haar hout is wit en byna overal van binnen mergagtig, en sponsagtig als die van de Wyngaart, slymagtig en bequaam om 'er schilden van te maaken. Het besluit in zig een samen-trekkende melk, van een bittere en scherpe smaak, dewelke zeer ligtelyk door aanrakinge te voorschyn komt. De bladeren van haar zyn breed, ruuw en donker groen, dik, ingesneden in vyf deelen of hoeken, even als die van de Wyngaart bladeren, dog ondertusschen veel grooter, ruwer, harder en swartagtiger, zynde haar steel rond en sterk, dewelke, als men die

breekt, een melkagtige stof van haar uitwerpt: in haar holligheden groeyen eenige vrugten, een aan een, op de wyze als een Peer of Tol, in dewelke de Natuur op een geestige wyze de bloemen daar in heeft besloren, gelyk Valerius Cordus als de eerste het heeft aangemerkt: en deze bloemen bestaan uit een stuk, dun, hol als een lepel, en lopende spits toe als een naald, wir of roodagtig. Zy zyn yder te samen gevoegt met een zuiltje of een ontwerp van zaad. Wat belangt haare vrugten, die zyn groenagtig of paarsagtig. Haare wortels zyn menigvuldig, lang, vast, betwaarlyk om ze uit te rukken of te breeken, omringt met vezelen, geel van koleur, niet zeer diep in de grond, 't welk de oorzaak is dat ze de koude niet wel kunnen uitstaan.

C X I I.

Ridderspooren.

Consolida Regalis.

DEeze Bloemen zyn de spyze van deeze groene en witte Rupsen, welke zich den negen en twintigsten Juni tot Poppetjes verandert hebben, den vyftienden Juli kwam 'er uit het eene een zulke groote Vlieg, die zich in het Popje tot een bruin ey gemaakt hadde, en den twintigste dito kwam 'er zulken bruinen Uiltjen uit.

Voor dezen is van zodanige verandering verscheidentlyk gesproken, wat het doch eigentlyk mochte zyn, dat 'er zoo groot een onderscheid tusschen de Vlieg en het Uiltje is, en dat het niet wel wesen konde, dat het eene van het mannelijke en het andere van het vrouwelyke Geslacht zoude zyn; maar eenige jaaren geleeden heb ik gezien, dat zich Vliegen op zulke Rupsen geset hebben, en daar op lang zyn blyven zitten, ook haar zaat in de Rups, tusschen haare leeden hebben ingeschooten; en terwylen zy het vleesch van de Rups tot spys gebruikten, hebben zy zich daar in tot een bruin ey verandert, waar uit eindelyk een zoodanige Vlieg voortgekomen is.

C X I I I.

Katte-kruid.

Mentha felina vel Nepeta.

Ao. 1689. den vier en twintigste Juni, heeft zich deeze groene Rups, na dat hy van dit Kruid gespyft was, tot een schoon Popje verandert, na dat hy veertien dagen stil geleegeen hadde; en den vyfde September is het tot een Uiltje geworden.

De Hortus Eustetensis noemt deze Plant *Mentha felina*, *Nepeta Tragi*, *Herba Felis & Cataria*, Casparus Bauhinus *Mentha*, *Cataria vulgaris & major*, Dodonæus *Cataria herba*, en de Heeren Tournefort en Boerhaave *Cataria major vulgaris*. Deze Plant heeft een stam, die ontrent tot de hoogte van drie voeten opklimt, vierkantig, gehairt en tackagtig. Haare bladeren zyn ook gehairt, witagtig vastgehegt aan lange staerten, gelykende na de bladeren van de groote Brantnetel of na de Melisse, aan haare randen ingekartelt, spits, wolagtig, scherp van smaak,

en sterker van reuk als die van de Kruiffemund. De bloemen wassen op de toppen van de stammen en takken. Zy zyn als een helm, geel of witagtig van koleur, en weder by een gebragt als een Air. Yder van deze bloemen is een buis, van boven ingesneeden gelyk als twee lippen, en ondersteunt door een kelk, die gemaakt is op de wys als een hoorn. Haare zaden zyn eirond, haar wortel is houtagtig. De gedaante van deze Plant, zoo als ze Tragus verbeeldt, is zeer wanfaltig.

C X I V.

Maankoppen of Slaap-kruid-bloem.

Papaver florens.

Het bruine Wormtje boven op de knop, heeft de kleine Beesjes, die men Luisjes noemt, gegeten tot op den ses en twintigste Augusti, als wanneer het zich tot een zoodanig Poppetje gemaakt heeft; in de maand Juli zyn de andere zoo blyven leggen: eindelyk heb ik ze opgesneeden, en daar in zulke Vliegen gevonden, gelyk 'er op het groene blad te zien is.

De swarte en gele Rups heeft deeze Bloemen tot haare spys gebruikt, tot op den ses en twintigste Augusti 1695. als wanneer ze tot een swart Poppetje geworden is, en des volgenden jaars den negende Juni, kwam 'er een zoodanig Uiltje uit.

Deze Plant brengt voort een stam van drie of vier voeten hoog, takagtig, voorzien met lange bladeren, breed, beurtswyze geschaart, gekartelt, gekrult en witagtig. Op den top van deze stam wassen groote bloemen, verzelt met vier bladeren, geschikt na de wyze van een Roos, wit of wat trekkende na het purper, hebbende veel vezelen, ondersteunt door een kelk die twee bladeren heeft: maar deze bladeren van de kelk vallen gemeenlyk af na mate dat de bloem zig opent; wanneer de bloemen t'eenemaal verdweenen zyn, zoo volgt haar een

hooft, zynde langwerpig of eirond, dik als een hoenderei, gekroont met een Hoofdstuk, in 't begin groenagtig, naderhand wit wordende na mate dat ze rypt of droog word. Zy bevat in haar holligheid, die in zoo veel kamertjes, als 'er groeven aan de kroon zyn, verdeelt is, veel kleine zaden die rond schynen te zyn, maar die de gedaante hebben van een kleine Nier, onderschraagt door eenige bladeren, die zig in haare langte t'eenemaal rondom uitbreiden.

CXIII.



CXIV.



CXV.



CXVI.





C X V.

Byenblad.

Melissa.

A° 1683. den vier en twintigsten Juni wierd my deeze houtkoleurde Rups gezonden tot *Schwalbach* in Duitschland. Zy was zeer stil van aard. Den ses en twintigsten dito spon zy zich in, en wierd een Popje, en den negende Juli kwam 'er een zoodanig geel Kapelletje uit.

Het onderste Beesje op het benedenste groene blad, gebruikt dit blad tot zyne spyze. Na dat het eenige reisen zyne huid afgestroopt hadde, die het gestadig by zich droeg, en somtyds met zyn achterlyf beefde, als of het benouwt was, veranderde het zich in een foodanige gedaante als daar tegen over te zien is, en wierd den vyf en twintigste Juni 1689. soo hard als hout. Eindelyk kwam 'er in de maand Juli een foodanig groen Torretje uit.

Deeze Plant heeft haar vezelagtige, lange, ronde en houtagtige wortelen, een weinig scherp en bitter: haare stammen zyn anderhalf voet hoog, vierhoekig, gebogen als een kruis, hairagtig, hard, gemakkelyk om te brecken. Haare bladeren zyn swartagtig, spits, gelykende na die van het Kattekruit, aan haare randen gekartelt, ruuw in het aanraken, overtrokken met klein kort hair, van een aangename Citroene reuk, en van smaak een weinig scherp. Zy zyn twee aan twee tegens elkanderen over geplaatst. Daar komen uit de eene en de andere kant van haare holligheden eenige bloemen voort, dog die egter niet tot haar volkomen rondte geraken. Deze bloemen zyn grooter als een duim, zynde van agteren geformeert als een buis, en ope-

nen zig van voren, alwaar zy een geronde bovenlip hebben, in twee geklooft, om hoog verheven, wit, breeder als een snoer en doorzaait met sagte haartjes, dog de onderste lip is veel breeder en geklooft in drie deelen, waar van de middelste veel grooter is als de twee anderen, die daar ter zyde staan. Dit middelste gedeelte heeft een purpere koleur met witte randen gelyk als gekruit. De kelk van haar is groot, hol, groen, hoekagtig en verdeelt in vyf puntige deelen: zy verwisselt in een bast, lang een halve duim, waar in vier zaden, ter dikte van twee snoeren, bruin, tot haar volkomen rypte komen, formeerende aan d'eene zyde een hoek, dewelke elkanderen raken, en hebben aan de andere zyde een uitgebogentheid.

C X V I.

Onser Vrouwen Distel.

Carduus Maria.

Sulke Rupsen gebruikten deeze Distelen tot haare spyse, tot op den negentiende Juli, wanneer eene daar van in een Popje veranderde. De andere bleeven leggen, waar uit veele kleine Wormtjes kroopen, die zich tot kleine eiertjes insponnen: ondertusschen spon de Rups mede al de kleine eiertjes rondom zich by malkanderen, dat 'er geene van konden afvallen. Dit gespin zag 'er uit als Cartoen. Tien dagen daar aan kwamen 'er zulke kleine swarte Vliegen uit; zoo dat, buiten alle twyffel, de Vliegen haar zaat in de Rupsen gelegd hadden. Den sevende Augusti kwam 'er een sulck schoon Kapelletje uit het Popje, 't welk de Liefhebbers een *Distelwink* noemen.

Deze is dezelve Plant, dewelke Casparus Bauhinus *Carduus albis, maculis notatus, vulgaris* noemt, Johannes Bauhinus *Carduus Marianus sive lacteis maculis notatus*, en Dodonæus *Carduus Leucographus*. De bladeren van deze Plant zyn lang, breed, doornagtig, getekent met witte vlekken als met melk. Zy brengt voort een stam van drie of vier voeten hoog, een vinger dik, takagtig, dragende op haare toppen eenige hoofden, voorzien

met styve en zeer puntige stekels. Yder van deze hoofden ondersteunt een ruiker van bloemwerk, van boven wyd uitgestrekt, snoerswyze ingesneden en van een purpere koleur. Daar op volgen eenige korrels, gelykende na die van de *Caribamus*. Haar wortel is dik, lang, goed om te eeten. Matthiolus heeft de ware gestalte van deze Plant niet getroffen.

C X V I I.

Melde.

Atriplex.

M Et dit Kruid heb ik deeze Rups gevoed tot op den tiende Augusti, wanneer se zich tot een swart Popje veranderde; en den vier en twintigste dito kwam 'er een rood Uiltje uit.

C X V I I I.

Hafelnoot.

Avellana.

D En ondersten groenen Worm heb ik op deeze Nooten gevonden, alwaar hy de kleine Diertjes of Luisjes heeft gegeten. Den vier en twintigste Mai veranderde hy zich in een bruin Popje, en den twintigste Juni kwam 'er een zoodanig swart Beesje uit, gelyk alles by malkanderen op de Nooten te zien is.

Het bovenste groene Rupsje heb ik den derde Mai meede op diergelyke Nooten gevonden. De bladeren daar aan zynde sponnen ze te saamen, woonden daar in, en liepen zeer vaardig daar in en uit: wanneer men ze aanraakte, zoo lieten zy zich aan een draad neer; dit duurde tot den veertiende dito, wanneer ze tot Popjes wierden, en den vyf en twintigste dito kwamen 'er zulke kleine Kapelletjes uit, gelyk boven op te zien zyn.

Van diergelyke groene Rupsen, waar van 'er eene onder aan kruipt, heb ik 'er veel op deeze Vruchten gevonden en met de bladeren daar van gevoed: tot op den agtienden Augusti, als wanneer zy een hard gespin maakten, en daar in bleven leggen tot op den vyftiende April des volgenden jaars, wanneer zoodanige Vliegen daar uit voortkwamen, gelyk 'er een op de steel te zien is.

Paulus Hermannus noemt deeze Plant in zyn *Hortus Academiæ Lugduno Batavus*, *Corylus Byzantina altissima & maxima*, en Casparus Bauhinus *Avellana, peregrina, humilis*. Dit Boompje werpt veel lange takken op, zynde buigzaam zonder quatten. Haar hout is teeder en wit, haare bladeren gelyken na die van de Elfeboom, dog grooter en meer gerimpelt, aan haare randen ingekartelt, spits en van een aangename reuk. Haare bloemen zyn ichillen met verscheide bladeren, zynde geel en op malkan-

deren geschikt schulpwyze. Haare vrugten wassen op dezelve tak, maar op eenige afgezonderde plaatsen. Zy zyn van een eyronde of byna ronde gedaante, overtrokken met een harde en houtagtige bast, die in zig bevat een Amandel byna rond, roodagtig en van een zeer goede smaak. Zy zyn omwonden als in een vliesagtige scheede, en aan de kanten omboort als of het Franjes waren.

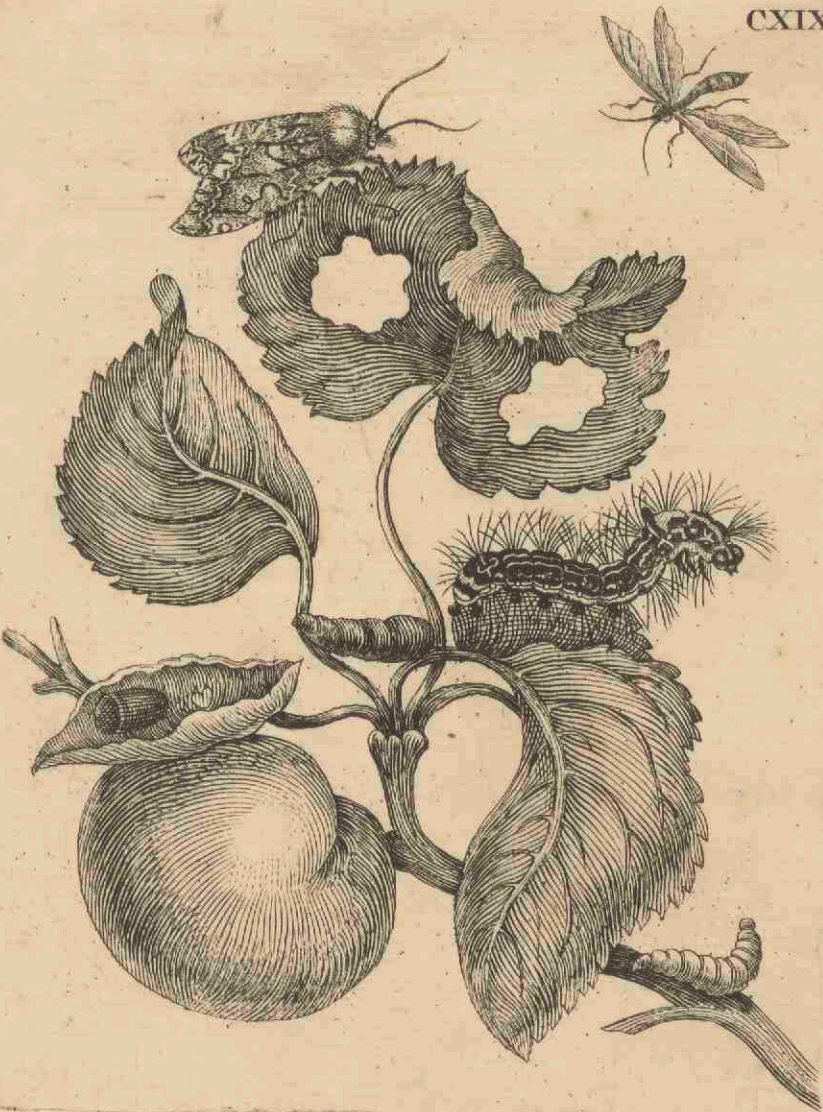
CXVII.



CXVIII.



CXIX.



CXX.





C X I X.

Abrikoofse-boom.

Armeniaca.

VAn deeze gierlyke Rupsen heb ik 'er veel op deeze Vrucht gevonden, welkers bladeren zy tot hunne spyse gebruikten tot op den agt en twintigsten September 1691. tot Amsterdam, wanneer ze zich selfs insponnen en tot Popjes wierden. In het een groeide een Worm, die zich in een swarte Vlieg veranderde: en des anderen jaars in de maand April kwamen 'er uit de andere Popjes zoodanige graauwe Uiltjes.

Deeze Boom gelykt na de Persike Boom, maar haar stam is dikker, overtrokken met een swarte bast: haare bladeren zyn korter en breeder, gelykende na die van de Populierboom, zynde tantswyze gekartelt, spits en van een scherpagtige smaak. Haare bloemen zyn gemeenlyk aan vyf geblade steeltjes, geschikt op de wyze als een Roos, byna gelyk als die van een Persikke-

boom, van koleur als een blecke Roos. Haar vrucht is vleesagtig, byna rond, ter dikte van een kleine Persik, aan de eene zyde roodagtig en aan de andere kant geelagtig. Haar vleesch is zoet en lekker, en van een aangename reuk. Zy heeft van binnen een platte steen, becnagtig, in dewelke men vind een Amandel die een weinig bitter is.

C X X.

Mater of Moeder-kruid.

Parthenium.

DEeze bruine Rupsen hebben dit Kruid gegeten tot op den tiende Juli, wanneer se zich in Popjes veranderden, waar uit veertien dagen daar aan zulke bruine Uiltjes voortkwamen.

Deeze Plant is dezelve als de *Matricaria vulgaris sativa* van Casparus Bauhinus. Het gemeene Moederkruid heeft een witte en vezelagtige wortel, alwaar uit voortkomen verscheide stammen van anderhalf el hoog, styf, ingegroeft en vervult met een voos merg, zynde wit en verdeelt in verscheide takken. Haare bladeren zyn groot, geschikt op de wyze als vleugels, zynde by paaren tot aan derzelver zyde toe ingesnedden, en

eer ingesnedden op haare randen, van een verblikte groene koleur en van een sterke en bittere reuk. Haare bloemen komen op de topenden van de takken als ruikertjes te voorschyn, zynde straalswyze geschikt of uitgestrekt als stralen, geformeert met een rondplatte geele schyf en een schubagtige kelk. Haare zaden zyn langwerpig, ingegroeft, dun en zonder kuisje of eenig stoppelhair.

C X X I.

Irias.

Iris hortensis, latifolia.

VAn deeze witachtige Rups heb ik 'er maar eene gehad, die tot zyne spyse blaauwe Irias gebruikte, en wanneer hy geene meer konde krygen, heeft hy het zaat daar van gegeten; op 't laaft is hy heel donker blaauwachtig geworden, en heeft den seventiende Juli 1689. zyne huid afgestroopt, die met een draadjen aan het Popje hangen bleef. Eindelyk is 'er den vyfde September een ligt Uiltje uit voortgekomen.

De groene Rups die op het blad kruipt, heb ik in de aarde vinden leggen by Irias wortelen. Den een en dertigste Maart 1698. is hy tot een Popje geworden, en in de volgende maand Juni is een zoodanig graauw Uiltje daar uit geworden.

C X X I I.

Braam-besien-struik.

Rubus.

DE groene Rups die boven kruipt, heb ik met soodanige blaaden gevoed, die hy te samen gerolt hadde en waar in hy woonde, zonder daar uit te komen, als wanneer hy eeten wilde. Op 't laafte werd hy bruin. Den een en twintigste Mai spon hy zich tusschen de bladeren in, en wierd aldaar tot een Popje, waar uit den twaalfde Juli een houtkleurd Kapelletje voortkwam.

De onderste groenachtige bruine Rups heb ik ook met deeze bladeren gevoed, in de maand Juni des jaars 1683. tot *Langen Schwalbach*. Wanneer men haar aanraakte soo liet ze wat groen water van zich, rolde in 't ronde te samen en bleef lang zoo leggen. Zy was zeer stil van aard, soo dat ze gantsche uren lang onbeweeglyk stil leggen bleef. Den veertiende Juni veranderde ze in een Popje, en den tweede Juli kwam 'er een soodanig schoon Uiltje uit, van kleur byna als de Rups, die boven op het bloesfel zit.

Dit Boompje schiet lange, teedre en hoekagtige takken, voorzien met zeer stekelagtige doornen. Haare bladeren zyn langwerpig, spits, tandswyze aan haare randen gekarteld, ruuw in het aanraken, van onderen witagtig en van boven swartagtig, van een samentrekkende smaak, zynde verscheide te samen gehegt op eene steel. Haar bloemen zyn klein, wit, te samen getelt uit vyf blaadjes, geformeert als een Roos en ondersteunt door een kelk, ingesneden in vyf deelen. Na dat de bloem ver-

welkt is komt 'er een ronde of ei-ronde vrugt te voorschyn, even als een kleine Moerbes, te samen gestelt uit verscheide besen, vol van sap, leggende d'eene en d'andere digt op elkander, zynde wel rood in den beginne, dog al rypende worden zy swart. Zy hebben yder een zaad. De uitspruitfels van dit Boompje zyn hoekagtig, maar zyn niet vierkant, gelyk als Pena en Lobel ze beschreven hebben.

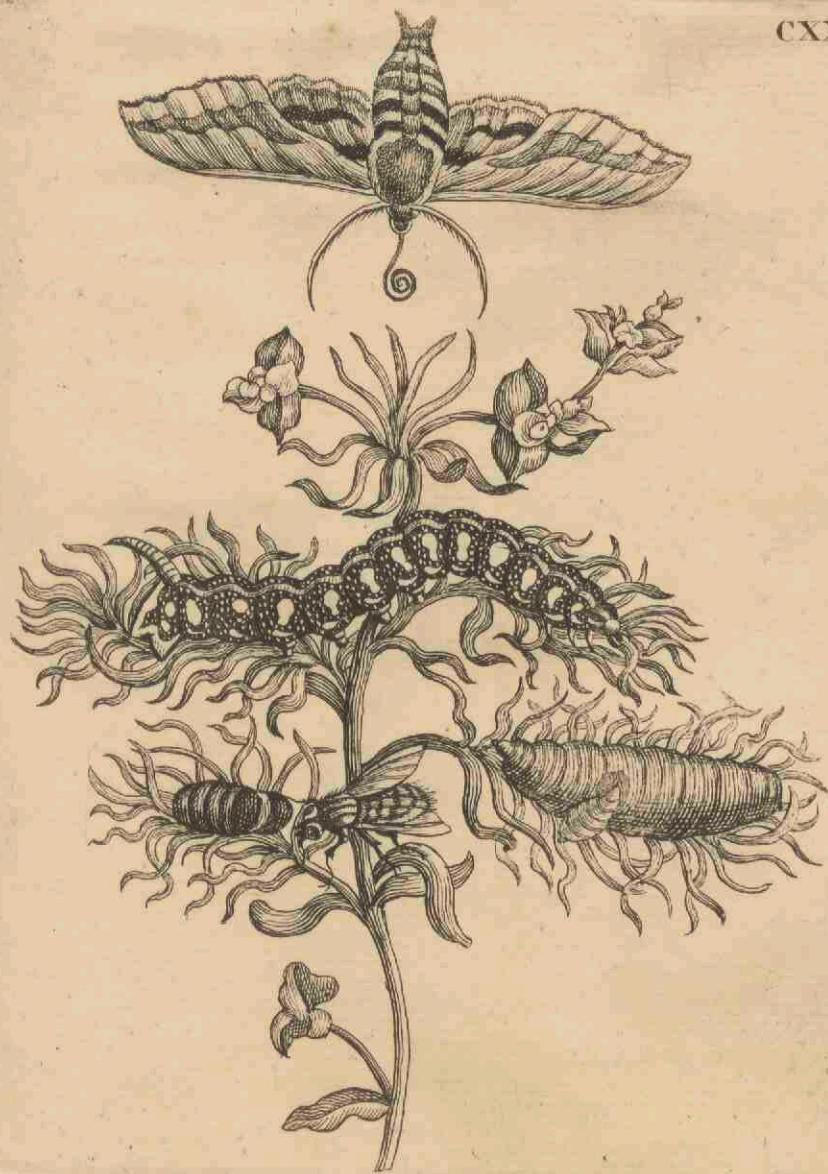
CXXI.



CXXII.



CXXIII.



CXXIV.





C X X I I I.

Wolfsmelk.

Tithymalus.

Diergelyke Rupsen, wanneer ze nog klein zyn, zyn geel en swart, maar grooter wordende, worden ze rood; wanneer men ze aanraakt, zoo slaan ze met de kop heen en weer, als of ze toornig waaren. Van dit soort heb ik 'er veel tot Francfort gehad, maar zyn by my altyd bedorven, en niet als Vliegen daar uit voortgekomen. Zy hebben braaf van dit Kruid gegeten. Anno 1684. den agtiende Juni wierden 'er weer twee tot Popjes, en den negende Juli bekwam ik eindelyk dit schoon Uiltje daar van, waar van 'er een nog den selven dag een groen ei leide.

De Wolfsmelk heeft een wortel die vry wat dikker is als de agterste vinger, zynde houtagtig, vezelagtig en somtyds bogt-
agtig en van een wrange, scherpe en walgagtige smaak. Haar
stammen zyn een elle hoog, en om hoog takagtig, alwaar de
bladeren by bosjes voortkomen, even als die van Vlasgewassen,
en zagt, dog in 't vervolg komen 'er veel dunder en hairagtiger

te voorschyn, of gelyk eenige haren. De bloemen komen by-
na als Zonnescermen geheel boven op den top der takken,
zynde geformeert uit een enkeld stuk, verbeeldende een bellerje,
groenagtig en verdeelt in vier deelen, die met een passer schyn-
nen afgerond te zyn. Haar zuiltje verwisselt zig in een drie-
hoekige vrugt met drie doosjes.

C X X I V.

Kamper-foely, of Capri folie.

Perichymentum.

VAn deeze schoone groene Rups heb ik 'er tot Francfort veele gevonden op Hardreegel en Kam-
per-foely, waar meede zy haar geneerden. Den dertiende Augusti wierd 'er een tot een Popje,
en des anderen jaars den vyfde Juni kwam 'er een soodanig schoon Uiltje uit. De voorige die ik
hadde zyn meest in 't ruien of vervellen gestorven, of daar zyn zoodanige Vliegen uitgekomen. Tot
Amsterdam heb ik ze met Kamperfoely gespyft.

De bladeren van deze Plant zyn byna rond, glinsterende en
by de takken te samengevoegt en als ingeregen. De bloemen
zyn eenige verwyderde buisjes, op de wyze als een klok gesne-
den in verscheide deelen. Deeze bloemen zyn geformeert als
stralen, waar van yder ondersteunt word door een kelk, ge-

maakt als een knoop, of de gedaante hebbende van een kleine
Granaatappel. Na dat de bloem verdwenen is, zoo word haar
kelk een zachte bes, die in zig bevat eenige platte zaden, byna
eivond.

C X X V.

Quee-bloefel.

Cotonea Flos.

DEn eersten Mai 1683. heb ik deeze Rups tot Francfort aan den Main op Queen gevonden, waar mede ik hem ook hebbe opgevoed. Hy was zeer onrustig, gestadig heen en weer lopende en at zeer weinig. Den vierde Mai maakte hy een graauw gespin, en den vier en twintigste dito kwam 'er een zoodanig graauw Uiltje uit.

Het kleine bruine Rupsje daar tegen over heeft mede deeze bladeren gegeten, heeft zich ook daar in gerolt en is aldaar op den ses en twintigste Juni tot een Popje geworden, en den veertiende Juli is het graauwe Kapelletje daar uit gekomen.

C X X V I.

Quee-bladeren.

Cotonea folia.

Soodanige bruine en geele Rupsen heb ik met Quee-bladeren gespyft; zy hebben ook Pruimen en Roosenbladeren gegeten tot op den agt en twintigste Mai, wanneer de eene tot een Popje wierd, na dat hy zyne huid hadde afgestroopt. Wanneer men deeze Rupsen aanraakte, zoo bleven ze zonder beweging leggen; des volgenden jaars den vier en twintigste Maart is een zoodanig houtkoleurt Uiltje daar uit voortgekomen: gelyk alles op de eene zyde te zien is.

De Rups daar tegen over staande heb ik met Sleebloom-bladeren en Quee-bladeren gevoed: maar hy at zeer weinig. Den laatsten Mai is het tot een bruin Poppetje geworden, en den twintigste Juni is zoo een graauw Kapelletje daar uit voort gekomen, gelyk 'er boven aan een vliegt.

CXXV.



CXXVI.



CXXVII.



CXXVIII.





C X X V I I.

Gras-Angelieren.

Flos Caryophyllorum.

OP deeze Bloemen vond ik diergelyke roodgestreepte kleine Rupsjes, waar meede ik se tot op den twaalfde Mai tot Neurenburg gevoed heb: zy hebben zich toen in de Bloemen ingesponnen, en zyn daar in tot Popjes verandert geworden, waar uit den ses en twintigste dito zulke Okerkoleurde Torretjes kwamen, gelyk 'er op de Bloemen gezien word.

Tot Amsterdam wierd my een geel en swart gestreepte Rups gebragt, gelyk 'er eene op het groene blad is: die zich aanstonds inpon, zoo dra als ik ze op den twee en twintigste Juni geschildert hadde, en den twintigste Juli daar aan volgende kwam 'er een zoodanig Uiltje uit.

C X X V I I I.

Indiaanſche Kors.

Nasturtium Indicum.

DIergelyke houtkoleurde Rupsjes heb ik met deeze Kors gevoed. Den dertiende Juli wierden eenige tot Popjes in de groene bladeren. Den derde Juli kwam 'er 't eerste Kapelletje uit, waar op den sevende noch twee volgden, en den dertiende dito wederom een ander.

Pit. Tournefort noemt deeze Plant *Cardaminum minus* & *vulgare*, Casparus Bauhinus *Nasturtium Indicum majus*, Johannes Bauhinus *Nasturtium Indicum folio peltato scandens*, Dodonæus *Nasturtium Indicum*, Paulus Herman *Viola Indica, scandens*, *Nasturtii sapore & odore, flore flavo* François Hernandez *Nasturtium Peruvianum* en de Heer Boerhaave *Acrviola*: na Fred. Cæf. is de stam van deeze Plant lang, dun, takagtig, slingerende zig rontom de stokken die men daar nevens in de grond steekt. Haar bladeren zyn gemeenlyk geformeert als een navel, rond, som-

tyds hoekagtig, naast malkanderen geplaatst, groen, van boven effen en van onderen een weinig gchairt. Haar bloemen zyn schoon, welriekende, yder van haar te samen gestelt uit vyf bladeren, gelykende na die van de Viole-bloem: haar kelk bestaat uit een enkeld stuk, ingesneden in vyf deelen, na beneden eindigende met een lange steel. Als de bloem verwelkt is, zoo schynt ze een ronde vrugt, ruuw, gefronst, te samen gestelt uit drie doosjes, dewelke yder een byna rond zaat in zig bevatten.

C X X I X.

St. Jans Bloemen of Koedille.

Buphtalmum.

Dergelyke geele en swarte Rupsen hebben deeze Bloemen gegeten tot op den drie en twintigste Juli 1704. wanneer se zich insponnen en tot Popjes wierden. Des volgenden jaars den vier en twintigste Mai kwaamen 'er sulke roode en swarte Kappelletjes uit, gelyk hier te zien zyn.

Deeze Plant is dezelve, die Casparus Bauhinus *Buphtalmum, tinaceti minoris foliis* noemt, Johannes Bauhinus *Chamamelum, Chrysanthemum quorundam*, Clusius *Buphtalmum vulgare, Chrysanthemum congener*. Deeze Plant brengt verscheide stammen voort ter hoogte van anderhalf voet, dun, roodagtig en takagtig, Haare bladeren zyn gelyk als by paaren ingesneden tot aan de zyde toc, wolagtig, aan haare randen tandswyze gekarteld,

gelykende na die van de kleine Tancet. Haare bloemen komen voort op de topenden van de takken zynde gestrept als die van de Ganzebloem, in haare langwerpige vlakke en in haar kroon gestrept: maar ze zyn grooter en geel van koleur: daarop volgen dunne en hoekagtige zaden, zynde haar wortel hard en houtagtig.

C X X X.

Speer-kruid.

Phu, vulgo Valeriana.

Dit Kruid is de spyze van deeze Rupsen. Den seventienden Juni hebben zy een wit gespin gemaakt en zyn daar in tot Rupsjes geworden, en den negen en twintigste dito kwamen 'er zulke graauwe Uiltjes uit.

De kleine bruine Rups heeft zich ingesponnen den veertiende October 1704. en des volgenden jaars den vier en twintigste Mai is 'er een zoodanig bruin vliegend Kappelletje uitgekomen.

De Speerkruid, of anders genaamt *Phu*, met bladeren van de *Olystrum*, van de *Pinax* van Casparus Bauhinus, heeft een wortel die zig in de dwarfte verspreid, zynde een duim dik, gelyk als ringswyze geschubt, uiterlyk bruin, van binnen wit, vezelagtig, scherp en een van de allergeurigste. De stammen van dezelve zyn twee ellen hoog, hol en onderfcheiden door verscheide knubbels of quaften. Haare blade-

ren groeyen twee aan twee vlak tegen elkander over, glad, van een donkergroene koleur, een span groot, van beide zyden zeer diep ingesneden als snippers: De bloemen vind men op de topenden van de Plant op elkanderen gehoopt: ze zyn van een enkeld stuk, wit, van een lieffelyke reuk, van gedaante als een tregter, verdeelt in vyve, hebbende een kelk, die zig verwisfelt in eenig langwerpig en plat zaad, ondersteunende een kuifje.

CXXIX.



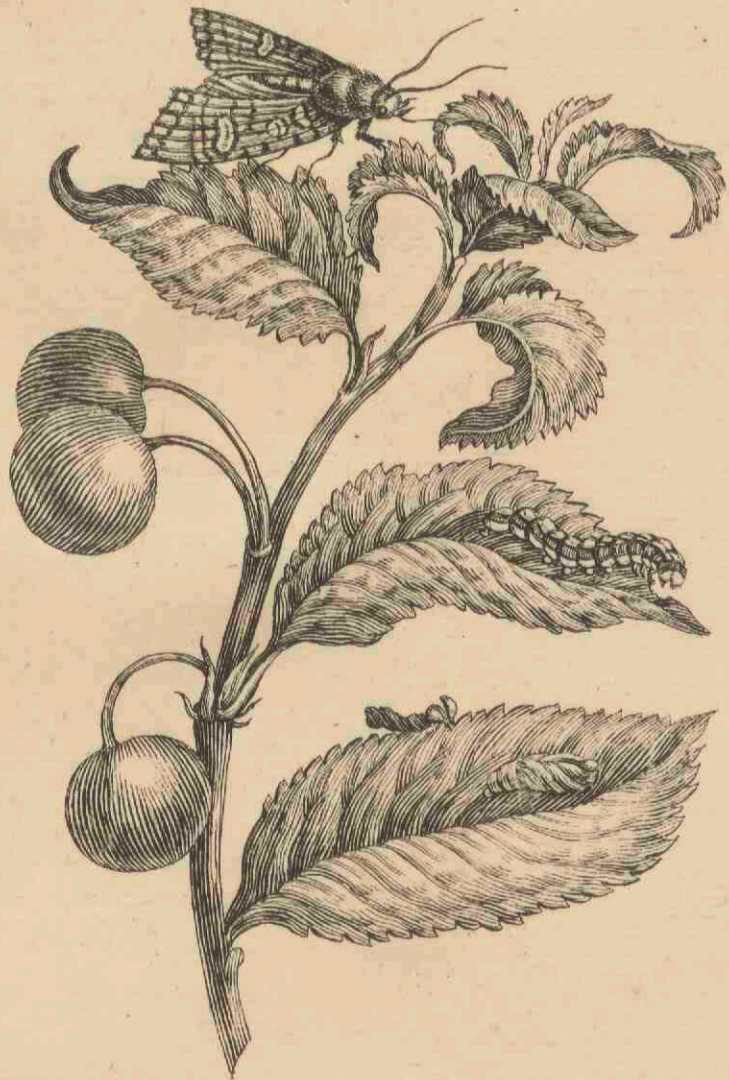
CXXX.



CXXXI.



CXXXII.





C X X X I.

Aalbefien.

Vva Ursina.

Tot Amsterdam vond ik diergelyke graauwe en witte gestreepte Rupsen, welke de groene bladeren van deeze Befien aaten, tot op den drie en twintigste Juni 1706. wanneer ze tot Popjes wierden, en den vier en twintigste Juli kwamen 'er zulke schoone bruine en witte Kappelletjes uit.

Dit is het zelve Boompje, 't welk Casparus Bauhinus *Vitis Idea, foliis carnosis & veluti punctatis, sive Idea Radix Dioscoridi* noemt. Dit kleine Boompje is laag, gelykende na een Mirtus Boompje; maar haare bladeren zyn dikker, langwerpig, afgerond, komende zeer na by die van de Palmboom, smalder, gestreept aan beide zyden, zenuwagtig, van een wrange smaak, daar by wat bitter. Hare bladeren zyn gehegt aan houtagtige takken, zynde een voet lang, overtrokken met een dunne balt,

en ligtelyk om ze daar van af te schillen: hare bloemen wassen by trossen op de topenden van de takken, geformeert als een belletje en root van koleur: wanneer ze verdweenen zyn; zoo volgen daar op byna enige ronde bessen, zagt en rood, bevattende yder van dezelve vyf steentjes, gemeenlyk geschaart als de ribbe van een Meloen, rond op de rug en plat aan de andere kanten. Deeze bessen hebben een samentrekkende smaak.

C X X X I I.

Moerelle Karffen.

Cerasa Pliniana.

Op deeze Boomen vond ik drie van zoodanige Rupsen, welkers bladeren zy tot hunne spyze gebruikten tot op den negende Juni, wanneer ze zich tot de verandering begaaven: En als de eerste tot een Popje wierd, heeft hem de andere opgegeten, tot dat 'er maar een overbleef, die den derde juli tot een graauw Uiltje wierd.

C X X X I I I.

Bloeyende Hey.

Erica florens.

Dit Kruidjen wast op dorre Heiden, 't welke deeze Rupsen tot hunne spysse gebruiken. Zy hebben zich den vyftiende, sestiende en seventiende Augusti ingesponnen, en des anderen jaars den sestiende, seventiende en agtiende dito zyn 'er tweederlei zoodanige Uiltjes uitgekomen, namelyk Mannetjes en Wyfjes.

Het middelste Rupsje, zynde swart met Oranje vlakken, heeft meede het selfde kruid gegeten, tot op den dertigste Juni, wanneer het zich aan dit kruidje vastpon, en tot een swart Popje wierd, en den ses en twintigsten Juli is 'er een soodanig graauw gestreept Uiltje uitgekomen.

De schoone gestreepte Rups heeft meede dit kruidje gegeten, als meede *Millefolium* of Duizendblad; hy was zeer gaauw in 't loopen. Den twee en twintigsten Juni heeft hy begonnen een zeer hard gespin te maaken, waar in hy zich tot een Popje veranderde, en wanneer men het aanraakte, heeft het zich veelmaalen omgekeert, en is eindelyk gantsch verdroogt. Ik heb daar op het harde gespin opgesneeden, en daar in gevonden zoo als hier te zien is. Dit heb ik in Duitschland, als meede tot Amsterdam alsoo bevonden.

Deeze Plant brengt verscheide stammen voort van een voet of anderhalf hoog, zynde houtagtig, van een bruinroode koleur, takagtig, voorzien met kleine bladeren, hart, altyd groen en ruuw. Haare bloemen zyn kleine klokjes van een zeer schoone purperagtige koleur, en somtyds wit, en door kleine zuiltjes vastgehegt langs de takken van het midden af na om hoog toe: van de grond van deeze bloemen komt voort een steunseltje, dat in 't vervolg een byna eyronde vrugt word, behelzende in zig

eenige zeer dunne zaden, opgestooten in vier kamertjes: haar wortel is zeer lang maar zeer ongemakelyk om te breken. De beschryving die Mathiole van deeze Plant gedaan heeft, is beter als men ze by andere Schryvers vind. Clusius en Johannes Bauhinus hebben deeze Heibloem aangemerkt voor een bloem met vier bladeren, alhoewel ze na 't gevoelen van de Heeren Tournefort en Boerhaave uit een enkel stuk bestaat.

C X X X I V.

Klaayer en Riet-Gras.

Trifolium & Carex.

De aardkoleurde Worm op het Klaverblad, word van de Landlieden een Aardworm genoemd, en is zeer schadelyk voor het Weiland, om dat hy de wortelen van het gras opeet. Hy heeft zich den negen en twintigste Mai tot een Popje verandert, zoo als 'er een onder de Worm gezien word: en den vyf en twintigste Juni wierd 'er een zoodanig Dier uit, gelyk 'er een op de bloem te zien is. Hy legt zyn zaat in de aarde, en zoo als de Landlieden zeggen, heeft hy wel drie jaaren noodig tot zyne verandering.

De schoone geel en roode Rups, tegen over de bovengemelde Worm, heeft Riet-gras tot zyne spysse gebruikt tot op den eersten Augusti, wanneer hy een wit gespin maakte, waar in hy tot een swart Popje wierd, en den vyftiende Augusti kwam 'er zoodanig een witagtig Uiltje uit, gelyk boven aan te zien is.

Deeze Plant brengt voort dunne stammen, voor een gedeelte regt opgaande, en voor een gedeelte langs de grond kruipende, een weinig hairagtig. Haare bladeren zyn gehegt drie aan drie aan een steel, dan eens rond, dan eens lang, somtyds in het midden getekent met een witte of swarte vlak, hebbende de ge-

daante van een Maan. Haar bloemen zyn geschikt als een koornaar, zynde kort en dik en van een purpere koleur, van een liefelyke reuk, op dezelve een korrel, die de gestalte heeft van een nier. Haar wortel is lang, houtagtig, byna zoo dik als de agterste vinger.

CXXXIII.



CXXXIV.

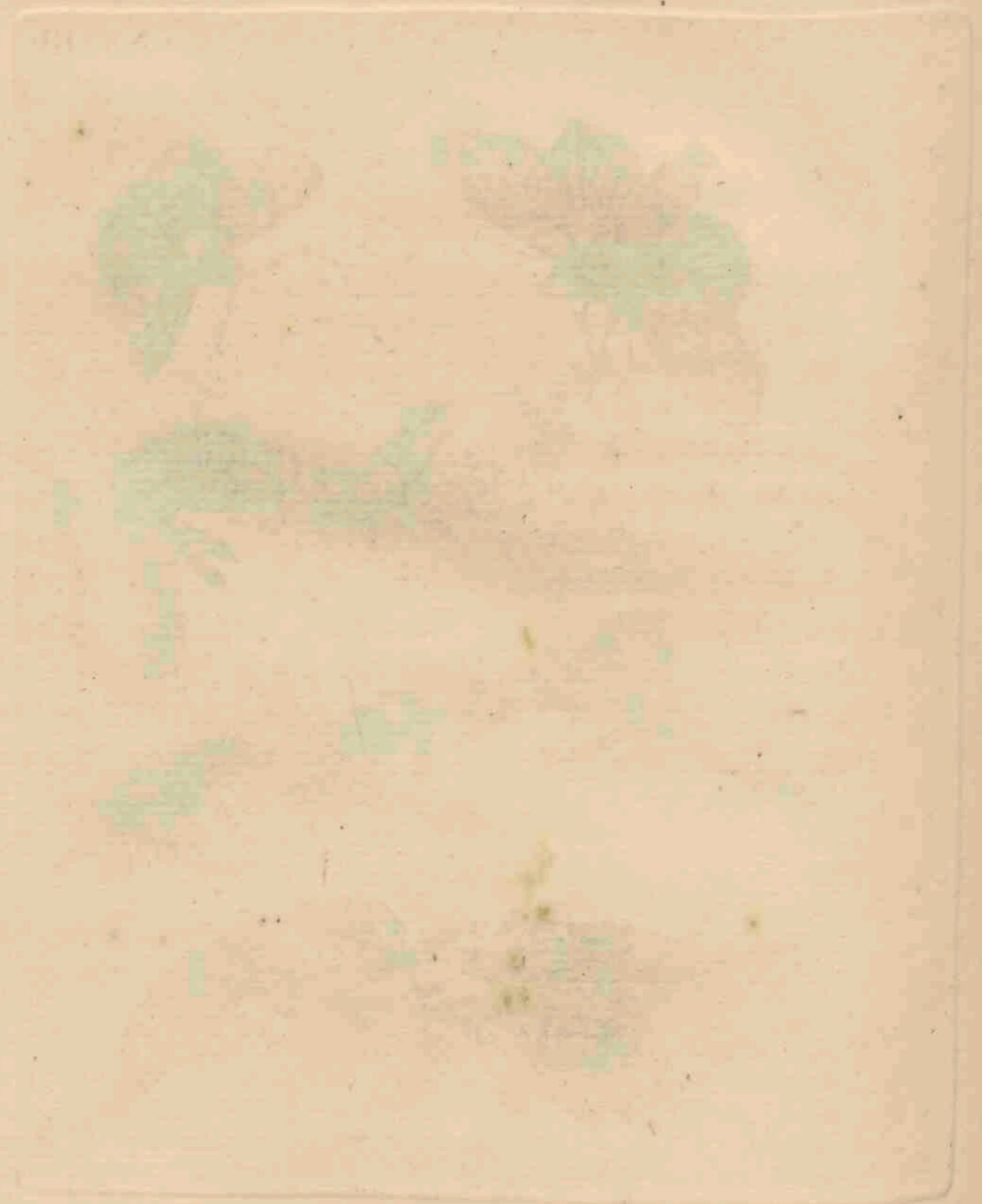


CXXXV.



CXXXVI.





C X X X V.

Wintbloemen.

Anemone.

Soodanige Bloemen heb ik by deeze Rupsen maar om 't welstaanshalven gevoegt; om dat 'er op 't voorgaande blad, Gras en Klaaver, die in 't Gras wast, te zien is. Deeze Rupsen hebben Riet-gras gegeten tot op den agtste Juni, wanneer ze tot Popjes wierden, en den agt en twintigste Juli kwamen 'er zoodanige geele Uiltjes uit.

C X X X V I.

Juffertjes in 't Groen.

Nigella.

IK heb deeze hier op de Bloem sittende Rups daar op geset, om dat ik haare spyze niet en wist; want zoo draa ik ze geschildert had, den agtste Juni 1705. heeft ze zich ingesponnen in een wit ey; den agt en twintigste dito is 'er een zoodanig Uiltje uitgekomen.

De onderste Worm die op de steel kruipt, gebruikt tot zyne spyze de kleine Luisjes die men op alderhande gewassen vind. Den ses en twintigste Juni veranderde hy, zoo als 'er een onder de Worm te zien is, en twaalf daagen daar na kwamen 'er zoodanige Torretjes uit.

Deeze Plant is dezelve, die Dodonæus *Melanibum sylvestre* noemt. Zy brengt voort stammen van een voet hoog, dun en ingegroeft: haare bladeren zyn als hairen, groen, en zyn geplaatst op de topenden van de groote takken, zynde de eene van de andere afgescheiden: yder van haar is te samen gesteld uit vyf bladeren, geschikt op de wyze als een Roos, bleek van ko-

leur, in 't midden voorzien met veel vezeltjes, die omvlogten zyn door een kroon, bestaande uit kleine langwerpige lichamen. Na dat de bloemen zyn afgevallen zoo volgen daar op vliesagtige vrugten van een redelyke dikte, eindigende door verscheide kamertjes, dewelke in zig bevatten eenige hockagtige zaden.

C X X X V I I.

Willige-boom

Salix.

Deeze groote Rupsen hebben eenen stinkenden reuk. Zy houden zich in de holle Willigeboomen op, eetende het binnenste van dezelve; maar wanneer ze geene spyze meer hebben, zoo eeten ze malkanderen zelfs op: men kan ze ook in geen Doosfen bewaaren, om dat ze alle houtwerk doorbyten. Den twintigste April sponnen zich eenige in, en den vierde Mai kwaamen 'er zoodanige graauwe Uiltjes uit, gelyk hier vertoont worden, namentlyk een Mannerje en een Wyfje. Ik bequam noch eenen anderen op den twintigste September: deeze leide zich in de aarde tot in de maand October zonder eenige spyze te nuttigen, en wierd een Popje. Den seventiende Mai des volgenden jaars quam 'er een zoodanig Uiltje uit, 't welk den eersten dag hondert agt en vyftig eyeren leide, en des anderen daags noch agt en seventig, wanneer zyn lyf dunder wierd, en den derden dag stierf het.

C X X X V I I I.

Swarte bloejende Water-willigen.

Salix niger aquaticus.

Diergelyke groene gestippelde Rupsen heb ik 'er veele gevonden in Vriesland, op diergelyke Willige en Abeele-boomen, welkers beide bladeren zy tot hunne spyze gebruikten tot op den agt en twintigste Augusti, wanneer ze zich in swarte Popjes veranderden, en des volgenden jaars den veertiende April zyn 'er twee zoodanige Uiltjes uitgekomen, die aanstonds groene eyeren leiden. Maar alle de andere Kappelletjes kwamen eerder uit, welkers vleugels zoodanig gerimpelt waaren, dat men niet bekennen konde wat gedaante dat ze hadden.

CXXXVII.



CXXXVIII.



CXXXIX.



CXL.





C X X X I X.

Willigen.

Salix.

DEeze schoone Rups heeft Willige tot zyne spyze genuttigt tot op den twee en twintigste Juni, wanneer hy in een Popje veranderde, het welke dagelyks bruinder wierd, zoo als den dauw op de blaauwe Pruimen. Den derden Augusti quam 'er een zoodanig schoon graauw rood Uiltje uit.

C X L.

Willigen bloeifel.

Salicis Flos.

DEeze dubbeld gehoornde Rups heb ik van Leiden gekreegen, alwaar ze op Willigen gevonden is, waar mede ik ze ook gevoed heb. Wanneer zich maar het minste ding beweegde, zoo trok hy zynen kop in, en hield zich een tyd lang heel stil. Wanneer hy at soo hield hy zyne twee hoornen dicht by malkanderen. Somtyds stak hy uit deeze twee nog twee weeke roode hoorens uit, die alsoo lang waaren als de eerstgemelde harde hoorens: deeze beweegde hy van de eene tot de andere zyde, en dan haalde hy ze weer binnen dat men 'er niets meer van konde zien. Dit duurde tot op den ses en twintigste Juli, wanneer hy zich inspon, en des volgenden jaars in April quam 'er dit Uiltje uit.

C X L I.

Feuille de Saule.

Salicis Folium.

DE bovenste groene Rups gebruikte de Willige-bladeren tot spyze: wanneer men hem aanraakte, soo rolde hy zich aanstonds in malkanderen en spatte uit yder lid wat helder water, als of het met een spuyt gedaan wierd; en dit soo dikwils als men hem aanraakte; den twintigste Augusti heeft hy een groot gespin gemaakt, en des volgenden jaars den vyf en twintigste Juni quam'er een foodanig geel en swart Dier uit, gelyk 'er een by de Rups te sien is.

De tweede half geel en half groene Rups heeft ook deeze spyze gebruikt, en daar mede heb ik ze in Vriesland gevoed. Anno 1690. den tiende Juli hebben ze zich na malkanderen in graauwe eyeren ingesponnen, en den eersten Augusti quamen'er zulke geele Vliegen uit, gelyk 'er in 't midden gesien worden.

Wanneer deeze onderste swart en geel gestippelde Beesjes vallen, soo hebben se moeite om weer op te staan, vermits zy op den rug vallen; haare spyze bestaat in Waater-willigen. Den vyf en twintigste Juni 1689. hebben ze zich tot geele eyeren ingesponnen, en den vyftiende Juli zyn'er diergelyke Torretjes uitgekoomen.

C X L I I.

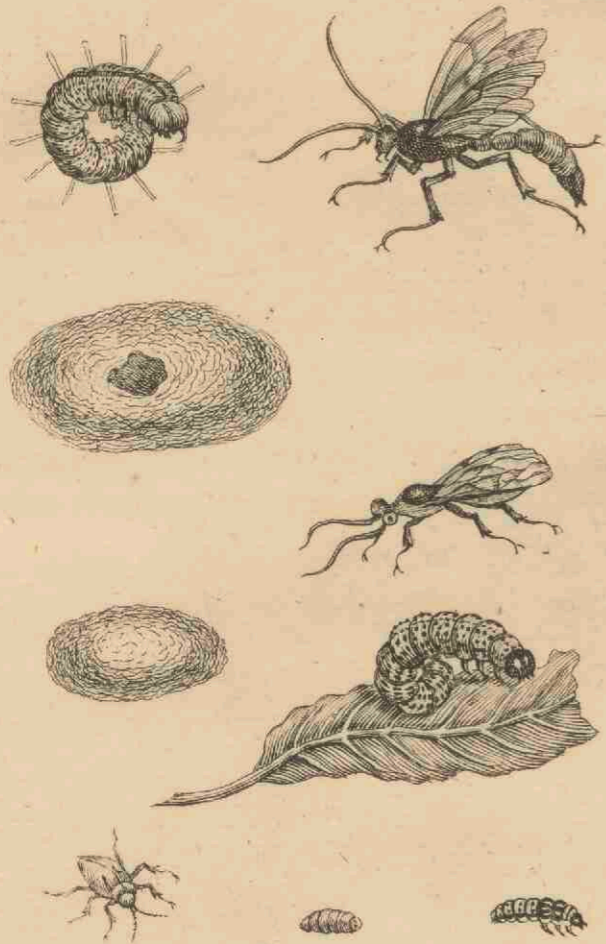
Feuille de Saule.

Salicis Folium.

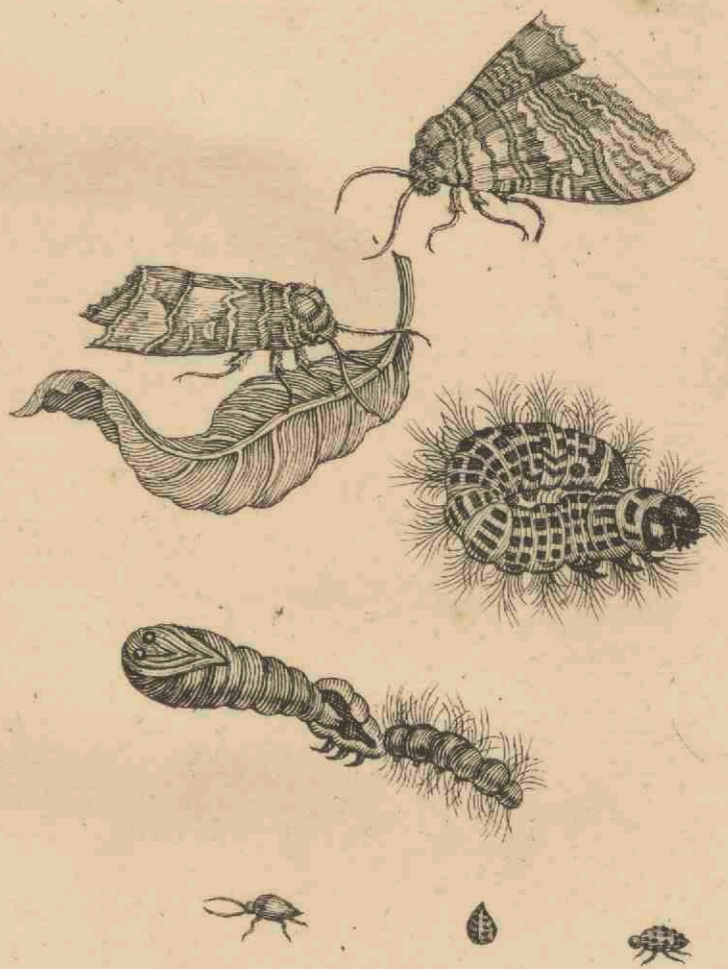
DEze geel en swart gevlake Rupsen hebben tot haare spyze water-willigen gebruikt. Den seven en twintigste Augusti 1689. hebben ze twaalf dagen lang geleege, tot dat ze haare huid afstroopten en tot schoone groene Popjes wierden, die binnen vier uren bruin waaren: en den een en twintigste Mai tot in de maand Juni, zyn deeze schoone Uiltjes daar uitgekomen, welke groene eyertjes leiden.

Diergelyke donker graauwe Beesjes, gelyk 'er hier onder een met zyne verandering te zien is, heb ik den vierde Juni op Willigen gevonden, die ze tot haare spyze nuttigden: zy aaten alleen het bovenste sap van de bladeren, soo dat de bladeren in haar geheel bleeven. Den twaalde Juni hebben ze zich ergens aan een blad of steel vastgehegt en zyn alsoo verandert, tot dat 'er den vier en twintigste Juni foodanige donker groene Torretjes uit voortquamen.

CXLI.



CXLII.

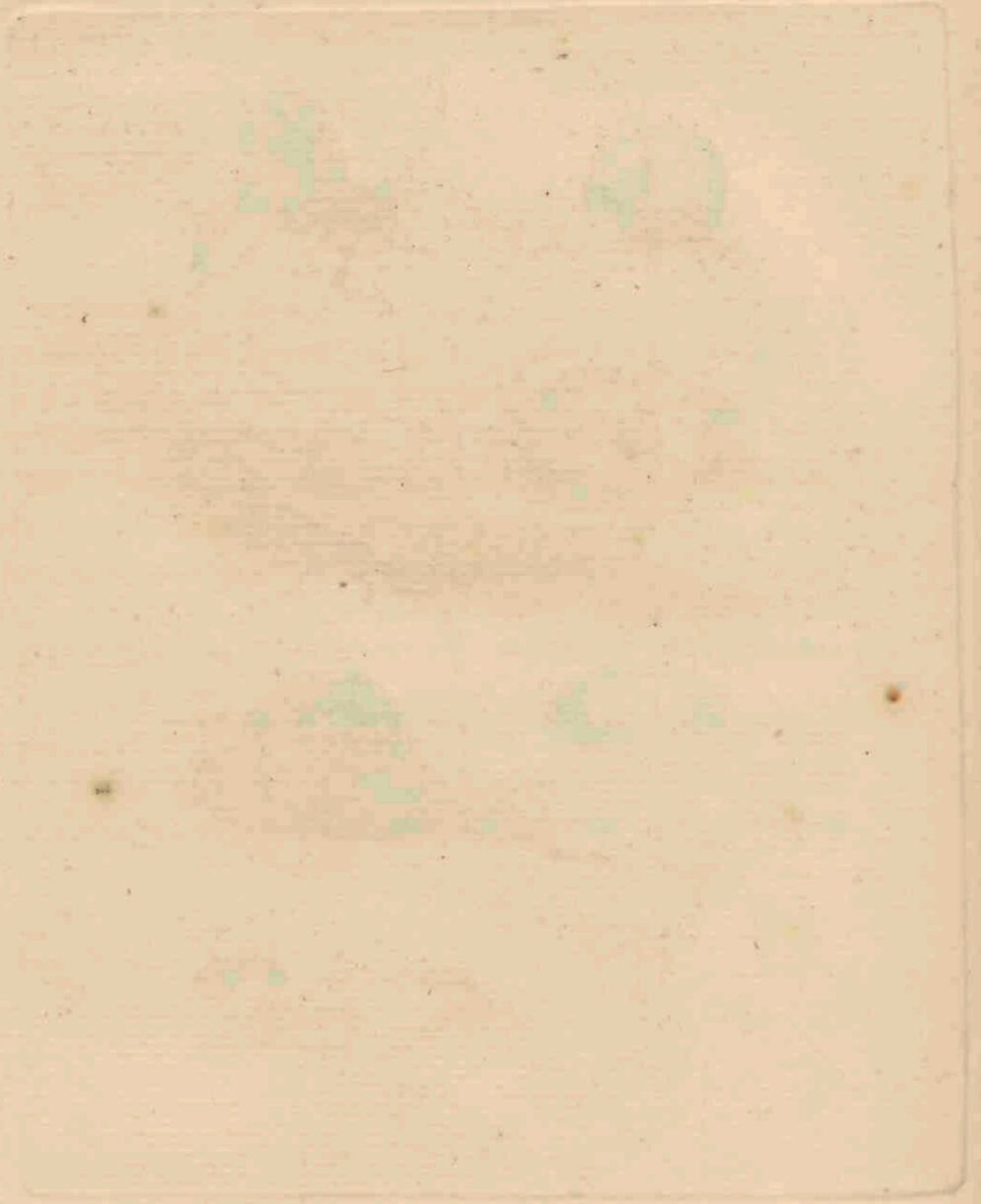


CXLIII.



CXLIV.





C X L I I I.

Roosen.

Rosa.

Soodanige Rupsen gebruiken Roosenbladeren tot haare spys: wanneer ze zich in Juli inspinnen, zoo komen noch in de maand Augusti Uiltjes daar uit. Maar wanneer ze zich in Augusti inspinnen, soo blyven ze leggen tot het volgende jaar in Juli, en dan komen 'er de Uiltjes eerst uit. In sommige Popjes zyn ook Wormen gegroeit, die aanstonds tot bruine eyeren veranderden, en veertien daagen naar na quamen 'er zulke Vliegen uit.

C X L I V.

Roosen.

Rosa.

Het bovenste geele Rupsje heeft Roosen gegeten tot op den veertiende Juli, wanneer het zich met de overige tot witte eyeren inspon, en den veertiende Augusti zyn 'er zulke Vliegen uitgekomen.

De onderste groene Rups gebruikte ook Roosen tot haare spys. Den twaalfde Mai hebben zich eenige daar van in de bladeren ingesponnen en wierden tot Popjes; waar uit den veertiende Juni sulke lichte Okerkoleurde Capelletjes voortquamen.

Van dit half groen en half Rooskoleurd Rupsje, dat op de knop kruipt, heb ik 'er veele gevonden, welkers bladeren zy tot haare spys gebruikten. Den vyfde Mai hebben zy haar koleur in groen verandert en zyn tot Popjes geworden, waar uit den twee en twintigste dito zulke kleine bruine Capelletjes voortquamen.

C X L V.

Roosen.

Rosa.

VAn de kleinste groene Rups heb ik 'er veele op Roosen gevonden, en daar mede gevoed. Den twaalfde Mai wierden zy tot bruine Popjes, en den sesde April des volgenden jaars quamen 'er zulke Capelletjes uit, gelyk 'er een boven de Rups te zien is.

De bovenste bruine Rups heb ik ook met Roosenbladeren gespyft, Anno 1684. den twintigste Mai tot op den sesde Juni, wanneer hy zich in een donker roode koleur veranderde. Den negende Juni maakte hy een gespin, waar in hy tot een Popje wierd: en den negen en twintigste dito is 'er een soodanig Capelletje uitgekomen, gelyk 'er een boven op de Rups gezien word.

C X L V I.

Roosen.

Rosa.

HEt hangende groene Rupsje eet mede Roosen. Dit soort kruipt menigmaalen op de rug, en laaten zich aan een draatje, dat uit haar mond gaat, op en af. Den tiende Mai wierd het tot een Popje, en den agtiende tot een swarte Vlieg.

De groote groene Rups gebruikte ook Roosen tot haare spysse. Den twee en twintigste Mai stroopte se haare huid af en wierd tot een Popje: waar uit veertien dagen daar na een Okerkoleurt Uilteje voortquam.

CXLV.



CXLVI.

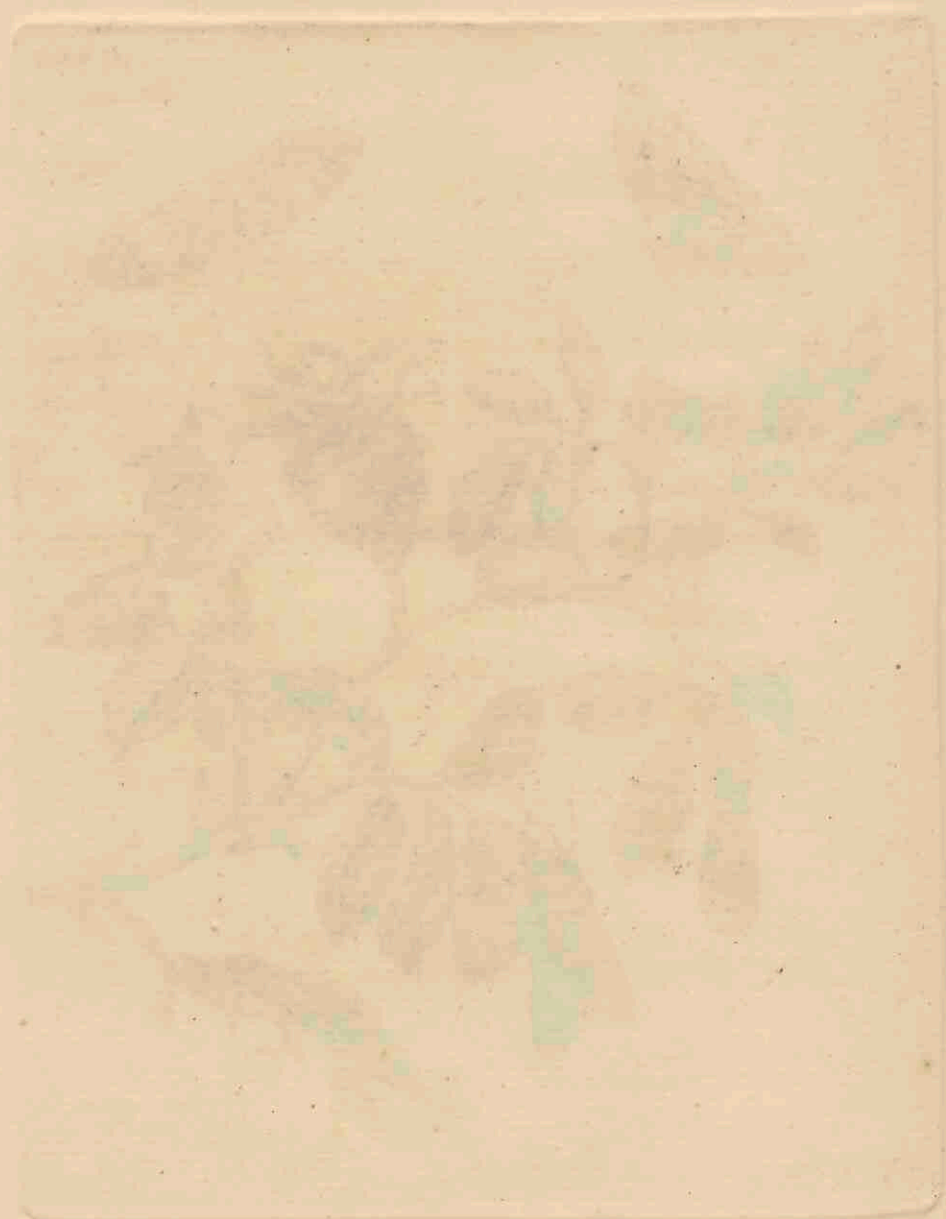


CXLVII.



CXLVIII.





C X L V I I.

Abeele-bladeren.

Abiegna folia.

Dergelyke graauwe Rupsen heb ik in 't eerst voor geen Rupsen aangezien, om dat ze heel stil, sonder zich te verroeren, onder aan de bladeren in malkanderen gekrinkelt saaten, en niet anders als vogelsdrek te zyn, scheenen. Ik heb ze met Abeelebladeren in Vriesland gevoed. Den drie en twintigste September heeft een daar van een blad aan malkanderen gesponnen, als of het te samen gelymt was, waar in hy zich tot een Popje veranderde. De anderen die ik hadde, hebben een gewoonlyk gespin gemaakt, waar in ze tot Popjes wierden. Den veertiende April des volgenden jaars quam 'er het eerste Capelletje uit, waar op de andere in de maand Mai volgden, en ligt-groene eieren leiden. Het Cappelletje is onder de Rups te sien.

De groene Rups heb ik te gelyk met de bovengemelde graauwe, op de selve Boom gevonden. Den agtiende Augusti leide hy zich stil ter neer, stroopte zyne huid af, en wierd een Popje, zonder te spinnen. Des volgenden jaars den veertiende April quam 'er het eerste Uiltje uit, en de andere eerst in de maand van Mai daar aan volgende, gelyk 'er een op het bovenste groene blad te sien is.

C X L V I I I.

Winde of Wrange.

Convolutus.

Vermits 'er op het voorgaande blad de spys van alle dese laatste Rupsen staat, en dit maar een wilde Boom is, soo heb ik deze laatste bladeren met bloemen willen verçieren, niet twyfelende of het sal aan de liefhebbers aangenaam zyn.

Deze bruine Rups heeft den twintigste Juni een geel gespin gemaakt, en is daar in tot een bruin Popje geworden, waar uit den veertiende Juli dit Oranjekoleurt Uiltje voortquam.

C X L I X.

Goutsbloemen.

Caltha.

DEze geele Rups heeft Abeelebladeren gegeten tot in de maand September. Den vyftiende Juni des volgende jaars quam 'er een bruin Uiltje uit, na dat het eerst in een bruin Popje verandert was.

Diergelyke Beesjes, gelyk 'er een op het groene blad fit, gebruiken de kleine Luisjes tot haare spys. In 't begin van Juni hebben zy zich tot Popjes verandert, en op 't einde dezer maand quam 'er foodanige geele Torretjes uit.

Het onderste bruine Diertje houd zich in 't water op tot in de maand Juni, wanneer het op 't land kruipt: en dan komt 'er foodanig een vliegend Beesje uit, gelyk 'er een naaft aan op het blad fit.

Dodonaus noemt deze Plant *Calendula*: zy verschilt veel ten opfigte van haar grootte, en brengt dunne, ronde en een weinig hoekagtige stammen voort, verdeelt in verscheide takken, latende, wanneer men dezelve aanraakt, eenige slymagtige vogtigheid aan de vingeren: haar bladeren zyn sonder steel, vastgehegt aan haar stam, hebbende een smaak na't Gras. Haar bloe-

men komen voort aan de topenden van de takken, zynde gestrept; groot, schoon, rond, geel en welriekende. Als zeyn afgevallen, zoo volgen daar op eenige kromme doosjes, die yder in zig bevatten een langagtig zaad. Haar wortel is wit en vezelagtig.

C L.

Granaat-bloem.

Flos Mali Punici.

DE bovenste Rups heb ik met Abeelebladeren gespyft Anno 1699. Den tiende September tot Amsterdam heeft hy zich in een wit gespin ingesponnen, en des anderen jaars in de maand April is dit graauwe Uiltje daar uit voortgekomen.

De onderste tweesteertige Rups heeft zich aanstonds ingesponnen, soo dat ik haar spys niet konde weeten. Hy heeft een wit gespin gemaakt en is daar in tot een Uiltje geworden, gelyk 'er een op de bloem te sien is.

CXLIX.



CL.



CLI.







CLII.



CLIII.



CLIV.



CLV.



C L I.

Krul-Lelien.

Martagum.

Zoodanige kleine groene Beesjes hebben geen sekere spyse nog tyd: want men vind ze op allerhande Kruiden en op alle getyden van 't jaar; waar men maar diergelyke witte schuim fiet, vind men 'er deese Diertjes in, soo lang tot dat ze in soodanige Torretjes veranderen, gelyk het eene en het andere onder aan by malkanderen te zien is.

De groenachtige Rups heeft Abeelebladeren gegeten tot op den agtste October, wanneer ze in een Popje veranderde, en den negen en twintigste Juni des volgenden jaars is 'er dit Uiltje uitgekomen. De Rups en het Uiltje zyn boven by malkanderen te zien.

Het onderste groenachtige Rupsje heeft bladeren van Kruisbesie-boompjes gegeten. Maar alsoo deeze vrucht en bloesfel reeds in dit Werk afgebeeld zyn, soo heb ik die hier niet wederom willen vertoonen, en in der zelve plaats deese Krul-Lelien gestelt, als meede een aangename bloem zynde. Wanneer men deeze Rupsjes aanraakt, zoo laten ze zich aanstonds aan een draadje neer. Zy zyn zeer snel in 't loopen. Den twaalfde Mai hebben zy zich tusschen de bladeren ingesponnen, en zyn daar in tot bruine Popjes geworden, en den vier en twintigste dito quamen 'er zulke Kapelletjes uit, die bruin en wit waaren, gelyk 'er een benevens zyn Popje boven te zien is.

Deeze Plant is dezelve, die Casparus Bauhinus *Lilium album bulbiferum latifolium majus* noemt.

C L I I.

Witte Lely met een gemeene regt opgaande bloem.

a Winterbloem

b Een kruipende bloem als een witte Lely.

Lilium album, flore erecto, & vulgare C. B. Pin. 76.

a Narcisso-Leucoium vulgare Tournef. 387. Leucoium bulbosum vulgare. C. B. Pin. 55.

b *Convolvulus longifolius azureus*, niveo umbilico, erectus. Barreliero Icon. 321. Boccon. Mus. part. 2. 148. Tab. 105.

Mevrouw van Merian heeft deeze Plant hier gesteld voor een çieraad gelyk als ze in verscheide plaatsfen van haar Boek gedaan heeft. Deeze soorte van Rupsje word gevoed door de bladeren van de Populier- en Wilgeboom. Zy zyn zeer wit en bevinden zig de meesten tyd boven op de boomen. Ik heb deeze Rups zedert den een en twintigste van de maand Mai tot aan de sestiende van de maand Juni gevoed: als doen vervelde zy. Veertien dagen daar na quam 'er een schoone witte Kapel uit voort, dewelke men hier op de Plaat verbeeld ziet. Deeze Kapel schoot zyn zaad na verloop van eenigen tyd en stierf vervolgens.

De Winterbloem doet uit zyn wortel voortkomen drie, vier of vyf bladeren, gelykende na die van de Prey, zynde groen, glad en blinkende. Van onder deze bladeren klimt 'er een stam op ter hoogte van meer als een half voet, zynde ingegroeft, hockagtig, hol, omkleed met haare bladeren tot aan haar midden toe als een soort van een messkoker: zy heeft gemeenlyk naar een enkelde bloem, somtyds twee, dog seldendrie. Deeze bloem heeft ses neerhangende blaadjes, geschaart als een klok,

hellende na een witte koleur, hebbende van buiten een groenagtige vlek, en van een onaangename reuk. Wanneer ze afgevallen is, zoo volgt 'er op 'en vrugt opgezet met drie hoeken, en geheellyk verdeeld in drie kamertjes, vervult met byna ronde, harde en geelagtige zaden: haar wortel is knobbelagtig, te samen gestelt uit verscheide witte vliessen, en van onderen voorzien met witagtige vezelen.

C L I I I.

Een purper-koleurde Lely met een omgebogen bloem.

Lilium purpuro-sanguineum flore reflexo. C. B. Pin. 78.

DE Rups die deze Kapel voortbrengt, word gevoed met Lely-bladeren: ik heb 'er van onderhouden in de maand van Juli veertien dagen lang; als doen vervelde ze en veranderde in een Pop, waar uit agt dagen daar na voortquam een Kapel, die men alhier afgebeeld ziet. Zy was van een schoone Hemels-blaauwe koleur, de vleugels waren paars, en ze had op de rug vier goudkoleurde vlerken.

C L I V.

De groote Narcisse-bloem met een biezeblad, *Narcissus Juncifoliis oblongo calice, luteus major* C. B. Pin. 51.

Deeze Rups word door deze Plant gevoed, na dat ze daar van verzadigt is, strekt ze zig uit in haar lengte, en blyft alsoo in die staat tot den volgenden dag. Wanneer zy kruit, zoo ziet men dat zy het voorste gedeelte van haar lichaam voegt aan haar achterdeel, zulks dat ze zig formeert als een groene ring, vervolgens verlengt ze zig en brengt haar weder in de vorige gestalte, en dit altoos zoo vervolgens tot dat ze haar loop volbragt heeft. Zy begon den sestiende October te vervellen, en veranderde twaalf dagen daar na in een Pop, waar na op den eersten dag van de Maand Mai in het volgende jaar een schoone Kapel voor den dag quam, gelykende na die, dewelke men op de bloem ziet.

Deze Plant brengt uit zyn wortels voort eenige bladeren, byna gelykende na die van de Prey, zynde van een bleekgroene kleur. Daar klimt onder dezelve op een stam van een voet hoog, dragende op haar toppunt een groote bloem met een enkeld wit blad, en omvlogten met ses bleeke en purperagtige bladeren,

soo seer vastgehegt aan deze bloem dat het alles te samen schynt een stuk alleen. Wanneer de bloem verwelkt is, volgt daar op een tamelyke dikke driehoekige vrugt, verdeelt in drie kamer-tjes, vervult met swarte zaden, byna rond: haar wortel is knobbelagtig.

C L V.

Indiaanse Hyacinth of Tuberoos.

- a Witte Lely van den Dale.
- b Veld-Renunkel met Kamille-bladeren.

Hyacinthus Indicus tuberosus, flore Hyacinthi Orientalis C. B. Pin. 47.

- a *Lilium Convallium album* C. B. Pin. 304.
- b *Ranunculus arvensis foliis Chamæmeli, flore phœniceo* Tournef. 291. *Adonis Matthioli, Adonis sylvêstris flore phœniceo ejusque foliis longioribus.* C. B. Pin. 178.

Deeze Planten verstreken hier niet als tot een geraad. De Rups die men hier ziet, eet de bladeren van de Framboise-boom. De dertiende Juni begon zy zich te vervormen, na zich in zyn vel omwentelt te hebben, daar na hield ze zich stil tot op den veertiende van Juli, zulks dat ze een en dertig dagen doorbragt om te vervellen, ten einde van dewelke uit haar voortquam een bruine Kapel, waar van de vleugeltjes yder in 't midden een ronde vlak hadden, trekkende na den witte. Deze Kapel kroop langzaam langs de gront: zy stierf twee dagen daar na.

C L V I.

Groote Oosterfche Hyacinth.

Hyacinthus orientalis maximus C. B. Pin. 44.

Deze Rups schiet zyn zaad op de bladeren van Boomen, dewelke zy overdekt men een soort van hair of wol, om dezelve te beschermen tegen de koude; als men deze omgerolde bladeren opent, vind men daar in groen zaad. Zy eet kruisbeziën-bladeren, 't zy witte, roode of swarte, dewelke zy 'teenemaal vernielt; en schoon men ze alle dagen dood, zoo vind men ze den volgenden dag alzooveel. Alle de Natuur-kenders merken aan dat de Vogelen gantsch niet van deze Rupsen eten, en dat ze op den dertiende Juli zig bereiden om te vervellen, dat 'er dan uit voortkomen witte en swart gevlake Capellen.

Deze Dieren als zy voor den dag komen zyn niet grooter als een Vlooy: en in 't vervolg groeyen ze oogenschynlyk en worden veel grooter. Men vind ze in de gragten, en zy gebruiken ook geen ander voedsel, ten zy de een den ander opeet. Ik heb gesien dat een van de grootste in weinig tyds heeft opgegeeten de kleinste van deselve soort; waar van daan het ook voortkomt, dat deze kleine Dieren by uitstek vreesagtig zyn. Van de eene van deze bloedeloofe Diertjes komt dit blaauw gevleugelt Dier voort, 't welk men op de Plaat afgebeeld ziet.

C L V I I.

Oosterfche Hyacinth met een dubbelde bloem. *Hyacinthus orientalis flore duplici* C. B. Pin. 45.

a Kleine geele Narcis-bloem met een biezeblad. a *Narcissus Juncifolius luteus minor* C. B. Pin. 51.

Deeze Rups voed zig met het hart van de gesloote witte Koolen. De regen doet haar sterven, en verdroogt se 'teenemaal. Dit bloedeloofe Dier heeft dit als wat sonderlings, dat het tweemaal in 't jaar vervelt, eens in de Somer, en voor de tweedé maal op het einde van dezelve. Haar eerste gestaltverwisseling geschied in weinig tyds, dog soo haar de winter overvalt, soo houdt het zig verborgen soo lang de groote koude duurt. Het begint te vervellen den eerste Juli, en den twaalfde van deselve maand komt 'er een schoone witte Capel te voorschyn, maar de andere vervorming duurt langer: het bleef in die staat tot den vyftienden van Mai van het volgende jaar, als doen quam 'er uit voort een gelyke Capel als de eerste.

CLVI.



CLVII.

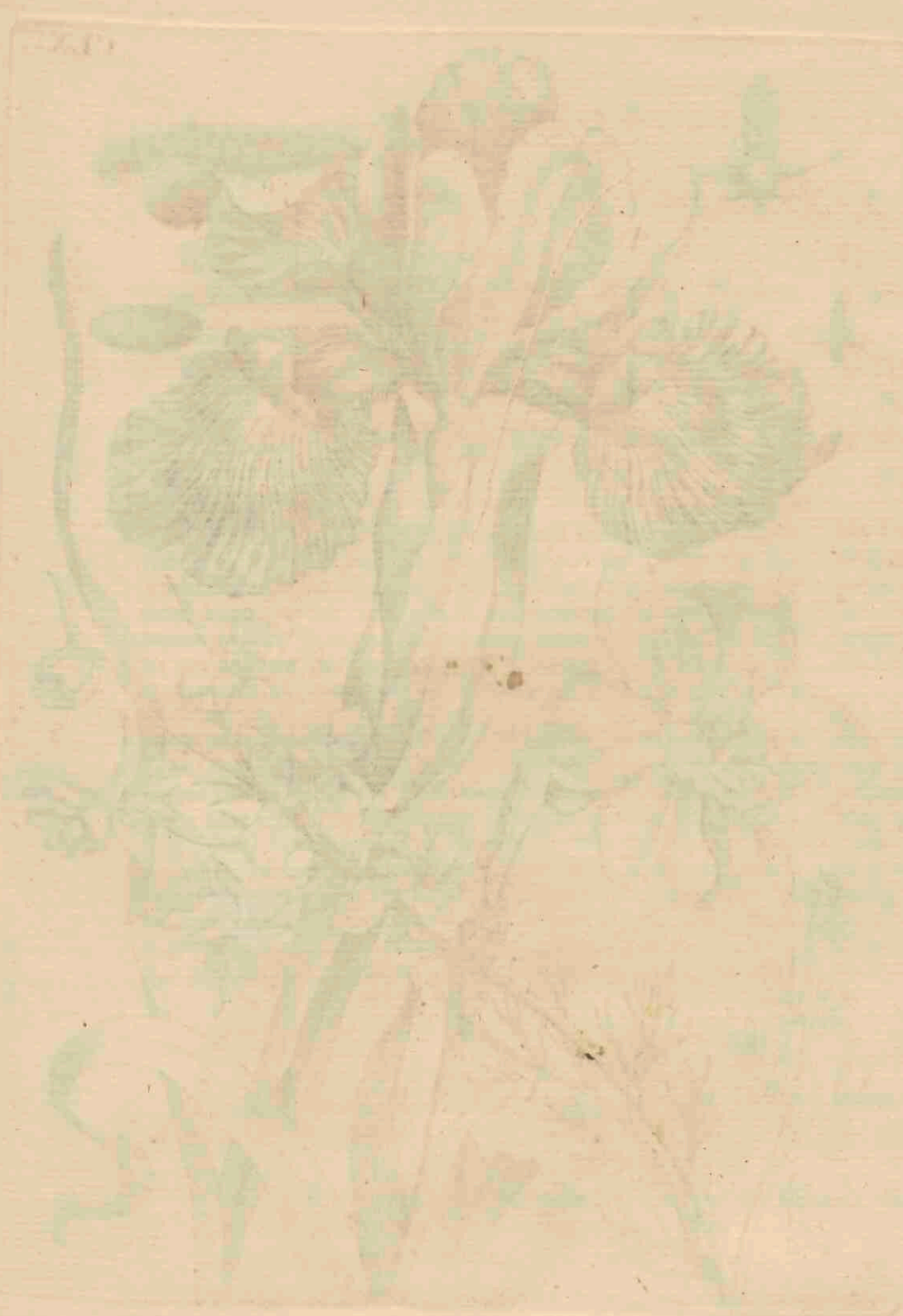


CLVIII.



CLIX.





CLX.



CLXI.



CLXII.



CLXIII.



C L V I I I.

- Witte Oostersche Hyacinth
 a Irias met een breed blad, zynde Nederlandsch en van een verscheide koleur
 b Hondstand met een breed en rond blad
 c Groot blaauw Vliegverdryvend kruid.

- Hyacinthus orientalis albus primus C. B. Pin. 44.
 a Iris latifolia belgica variegata C. B. Pin. 32.
 b Dens Canis latiore rotundioreque folio C. B. Pin. 87.
 c Muscari coeruleum majus Tournef. 347. Hyacinthus racemosus coeruleus major. C. B. 42.

De Hondstand brengt gemeenlyk voort twee bladeren, somtyds drie, verspreyd langs de grond, gelykende na die van het Varkens brood, tusschen dewelke opklimt een zuiltje van een hand hoog, zynde rond, glad, voortbrengende een schoone bloem met ses blaadjes, langwerpig, spits, hangend en gekrult na boven, somtyds purperagtig, van binnen getekent met melkagtige vlekken, hebbende in 't midden ses purperagtige vezelen.

Na dat deze bloem is verdwenen, komt 'er in haar plaats een byna ronde vrugt en verheven met drie hoeken, van een groene koleur, rood gemarmert. Deze vrugt bevat in zig drie kamertjes, vervult met langwerpige zaden: Haar wortel is vleesagtig, langwerpig, boven veel dunder als beneden, gelykende eenigzints na die van de Hondstand.

De Muscari is een Plant die van de wortel voort doet komen vyf of ses bladeren, op de grond verspreid, smal, gegroeft, en langer als een half voet, tamelyk dik en vol van sap. Van tusschen haar verheft 'er zig een stam, langer als een vierde van een voet, rond, redelyk dik, sonder blad, dog van byna van de midden af tot aan het bovenste omkleet met bloemen, geformeert als schelletjes, met kanten uitgekorven aan ses deelen in haar opening, in den beginne groen of purperagtig van koleur, daar na blaauwagtig groen, wit of swartagtig, of van een donker purper, daar na bleek, en wanneer zy beginnen te verdwy-

nen, swartagtig. Op deze bloemen volgen eenige redelyke dikke vrugten, yder opgeheven zynde met drie hoeken, en verdeeld in breede kamers, vervult met eenige ronde en swarte zaden. Haar wortel is een dikke witagtige bol, overtrokken met verscheide vliessen, van ondere voorzien met eenige vezelen. De Heer Tournefort heeft eenig onderscheid gemaakt tusschen dit geslagt van Plant met die van de Hyacinth, dewyl dat in de Muscari de bloem by de opening een foort van een getrenste klok is, in plaats dat die van de Hyacinth seer uitgebreit is.

C L I X.

Groote witte Narcissebloem met een lange kelk.

Narcissus major, totus luteus, calice praelongo. C. B. Pin. 52.

Deze Rups en zyn gestaltverwisseling zyn in de veertiende Uitlegging beschreven.

C L X.

Keizers Kroon.

Corona Imperialis Dod. Tournef. 372.

Deze Rups word gevoed van Kropfalade, indien men ze maar het minste aanraakt, houd ze zig aanstonds zo stil of ze dood was, rolt haar in een als een kloot, en doet haar hair opreisen als een Egel, indien men ze wil aangrypen by het hair, zoo laat se het aanstonds nedervallen. De Vogelen eeten 'er gantsch niet van en hebben tegen dit bloedeloos Diertje een natuurlyke afkeer, dewyl het fenynig is. Ik heb het somtyds op deze bloem gesien, dog ik ben tot nog toe onseker of het daar van eet: het begint zig te vervormen den dertigste van de maand Juni in een Pop, en den twee en twintigste van Juli komt 'er een schoone en groote Capel uit voort, die gevlaakt is als Bresils hout. Deze Capel legt ook eieren, maar men ziet ze die niet uitbroeijen als in de maand van October. De Rupsen, die daar uit voortkomen, verbergen zich onder de grond en blyven daar de gantsche winter.

Het blad en de stam van deze Plant gelyken na die van de Lely: de bloemen zyn geformeert als een kroon, die boven op voorzien is met een bosje van bladeren, te samen formerende een foort van een klok, geel of bleek, of van een purperagtige koleur, trekkende na den roode. Wanneer deze bloem is afgeval-

len, soo komt 'er een langwerpige en gegroefde vrugt voort, inwendig verdeelt in drie kamertjes, vervult met platte zaden: haar wortel is knobbelagtig, niet schubagtig, maar vast als die van de bol, te samen gestelt uit vliessen die in malkander schieten.

C L X I.

Xiphion of knobbelagtige Irias

Xiphion Angustifolium versicolor elatius T. 364. Iris bulbosa &c. C. B. Pin 39.

- a Een groote witte Narcissebloem
 b Leenwerks Voet.

- a Narcissus totus albus major. C. B. Pin. 49.
 b Delphinium hortense, flore majore & multiplici C. B. Pin. 124.

Deze Rups eet byna sonder onderscheid allerlei soort van kruiden en van bladeren. Zy is van een schoone swarte koleur: wanneer men ze aanraakt rolt se zig als in een hoop. Zy vervormde zig den dertiende September 1728. in een Pop en den vyfde Mai in het volgende jaar quam 'er uit voort een witte Capel, op drie verscheide plaatsen gesprinkelt met swarte vlakken.

C L X I I.

Een groote Tagete met een geel bleeke bloem.

Een regt opgaande Tagete met een enkele bloem van een zeer bleek geele koleur.

a Klein gras of Gras-paalen met een blaauwe bloem.

b Een groote Capucyn.

Tagetes major flore luteo pallefcente Vaillant Acad. Reg. Scient. anno 1720. Mem.

— Maximus, rectus, flore simplici, ex luteo pallido J. B. Tournef. 488.

a — An Lithospermum palustre minus flore caeruleo Tournef. 137.

b — Cardamindum ampliori folio & majori flore, Tournef. 430.

De Tagete brengt eenige gestreepte bloemen voort: deze bloemen zyn halfsigtig en de halve loofwerken zyn vrouwelyk, dog de vlag van de eene en de tong van de andere komen dikwils te voorschyn onder wanschapene gedaantens. De eyerneften zyn gefet boven op een kale moederkoek, en zy dragen een foort van een antique kroon, waar van de boven-punten gemeenlyk onge-

lyk zyn. Alle deze deelen zyn bevat in een enkele kelk, zyn- de langwerpig rond, volgens zyn langte gegroeft en aan de rand tandwyse gekartelt. Men kan 'er byvoegen dat de bladeren gevleugelt zyn na de zyde of ingefneden in verscheide quabben, of tandwyse gekartelde vleugeltjes, en ontrent hare randen doorzaait met knopjes of doortchynende punten.

C L X I I I.

Irias met een breed blad, hebbende de reuk van de Vlierboom.

Iris latifolia Belgica, odore Sambuci C. B. Pin. 32.

Dit bloedeloos Diertje word beschreven in de agt en dertigste Uitlegging.

C L X I V.

De vrouwelyke Pionie met een roode en groote bloem.

Pœonia foemina flore pleno, rubro, majore C. B. Pin. 174.

DEZE swarte Vlieg word voortgebracht door een kleine Rups, dewelke de bladeren van de Anconlis eet, terwyl zy nog jong en teder zyn, en ze hegt 'er zoo vast aan de enden van de bladeren, dat men haar daar niet van af kan haalen sonder haar te quetsen. Zy vreesst nog regen, nog wind, nog koude. Als ze iets gevoelt dat haar ongemak toebrenge, zoo beweegt en schiet zig op een sonderlinge wyse. Deze Rups verwisselde zig in een Pop op den negende van de maand Juni, waar uit op den drie en twintigste van de zelve maand een swarte Vlieg voortquam. Deze Vlieg set zig in 't gemeen, eer dat de Son opgaat, op de bladeren van de Kruis-besien boomen, waar van zy den dauw likt, die haar tot voedsel strekt, maar zoo zy twee dagen sonder eten blyft, sterft ze.

Men onderscheit de Pionie in mannelyke en vrouwelyke. De wortel van deze is te samengefelt uit verscheide knobbels, gelykende na die van de Radys of Knolletjes, die als aan dezvezelen hangen, gelyk als de Afodille. De stammen klimmen op ter hoogte van twee ellen, zyn takagtig en een weinig hairagtig, rood en dik omtrent als een duim: de bladeren zyn te samen gestelt uit verscheide anderen, vastgehegt aan een dikke rib, en takagtig: Zy zyn in verscheide gedeeltens ingefneden: de bloemen, die voortkomen op de topenden van de stammen, zyn die van de

breede Roosen gelyk, geformeert uit ses of agt neergaande roodagtige bladeren, uit het midden van dewelke een groote hoop vezelen met een zuiltje zig verheft, dat verandert word in een vrugt, waar in by een vergadert zyn eenige hoorntjes, geschaart als een straal, zy zyn van een dikke substantie en wolagtig, worden verandert in basten van anderhalf duim lang, dik, roodagtig en hairagtig, na beneden omgebogen, en bevatten in zig suivere zaden, van buiten swart, van binnen wit, zynde dik en rond als een Erwt.

C L X V.

Beeren Oor.

Auricula Urfti.

DEZE Rups, na langen tyd zig met de bladeren van deze Plant gevoed te hebben, verbergde zig in een hoekje, alwaar van hem van yder zyde een groen Wormpje voortquam. Zy beweegde zig zeer heen en weder, even eens als of ze pyn of eenige stuiptrekkende bewegingen hadde gevoeld.

Aanstonds als de eerste Worm was uitgekomen, hield ze zig zeer stil aan de plaats daar ze uit gekomen was, en verliet ze niet voor dat ze daar al het sap had uitgesoogen, niets agterlatende als het vel. De andere Worm stierf sonder voedsel te gebruiken, en wierd van de eerste opgegeten.

Deze Worm, na wel gevoed te zyn geweest, bleef onbeweeglyk zonder voedsel te gebruiken tot op den vyftiende van October 1726. als doen veranderde zy in een swart ey, waar uit op den agtiende Mai in het volgende jaar voortquamen twee Vliegen, gelykende na die, dewelke afgebeelt is op de Plaat.

Deze Plant brengt uit zyn wortel voort groote bladeren, glad, poezelig, dan eens tandswys ingekorven, en dan weder heel, bitter van smaak: tusschen deze bladeren verheffen zig eenige stammen, die op haare topeinden dragen eenige geele of bleeke bloemen, van zig gevende een soete en honingagtige reuk: yder bloem is een verwyderde buis, even als een tregter,

met een vlag in vyf deelen gekorven en voorzien in haar midden met geele vezelen. Uit haar kelk verheft zig ook een zuiltje, dat 'er aan vast gehegt is op de wyse als een sleutel, en dat in 't vervolg een eyronde en spitel vrugt word: het verdeelt zig in twee kamertjes, vervult met dunne en hoekige zaden: haar wortels zyn gevzelt, roodagtig, hangende vast aan de steenen.

CLXIV.



CLXV.



CLXVI.



Puncea flore pleno.

• CLXVII.







Faint, illegible text or markings at the bottom of the page, possibly a signature or a date.



C L X V I.

Groote Granaad-appelboom. *Punica flore pleno majore.* Tournef. 636. *Balaustica flore pleno majore* C. B. Pin. 438.

De takken van dit boompje zyn dun, hoekagtig, voorzien met doornen: haar bast is roodagtig. Haare bladeren zyn klein, door eenige roodagtige steelen vastgehegt, gevende een sterke reuk van zig wanneer zy verplettert worden: haar bloem is groot, schoon, rood van koleur, trekkende na het purper, te samen gesteld uit veel bladeren, geschikt op de wyse als een Roos in de holligheden van de kelk; deze kelk is langwerpig,

hard, purperagtig, van boven breed, hebbende eenigermaten de gedaante van een klok: haar bodem word, na dat de bloem afgevallen is, een vrugt: deze vrugt groeit aan tot een dikke ronde Appel, voorzien met een kroon, die geformeert word door de inkervingen van het bovenste van de kelk: haar bast is zoo hard als leder, van een purperagtige koleur, van buiten donker en geel van binnen.

C L X V I I.

Geele bergagtige Violier. *Viola montana, lutea, grandiflora* C. B. Pin. 200.

IK heb niets aantemerken op de hervorming van dit bloedeloos Diertje.

Men vind de Beschryving van deze Plant op de zevende bladzide van de Uitbeelding.

C L X V I I I.

- a Slaapbol
- b Lely met een omgeboge bloem
- c Knobbelagtige Lisch
- d Ancolie
- e Tulp
- f Bloem als een witte Lely
- g Ranuncul
- h Roos
- i Roos oorspronkelyk uit Guyenne
- k Klapproos of Windkruid.

- a Papaver
- b Liliium flore reflexo
- c Xiphion vel Iris bulbosa
- d Aquilegia
- e Tulipa
- f Convolvulus
- g Ranunculus Tournef. Adonis C. B.
- h Rosa
- i Fritillaria
- k Anemone

Onder de Klapproos zyn 'er drie bloemen van een drierwige koleur, in 't Latyn *Viola tricolor*, en twee bloemen voortfuitende van 't Verheusbrood.

C L X I X.

- a Knobbelagtige Lisch
- b Goudbloem
- c Klapproos met agt bladeren
- d Tulp
- e Witte Narcisse
- f Nagelbloem
- g g g Drie Roofen.

- a Xiphion vel Iris bulbosa
- b Caltha vel Calendula
- c Anemone octophyllo
- d Tulipa
- e Narcissus albus pleno flore
- f Caryophyllus
- g g g Tres Rosæ.

C L X X.

E E R S T E B L O E M K R A N S.

- a Capucyn
- b Lisch
- c Narcissebloem
- d Kleine tak van een Oranjeboom
- e Zonnebloem
- f Tulp
- g Vioolstoel
- h Kalmus.

In het midden is een Nagelbloem en een Roos geplaatst.

- a Cardamindum
- b Iris
- c Narcissus
- d Ramulus Aurantiæ
- e Corona Solis
- f Tulipa
- g Leucoium
- h Xiphion

In medio sitæ sunt Caryophyllus & Rosa.

C L X X I.

T W E E D E B L O E M K R A N S .

- | | |
|----------------------------------|--|
| 1 Vettkous | 1 Campanula arvensis |
| 2 Klaproos | 2 Anemone |
| 3 Hyacinth | 3 Hyacinthus |
| 4 Roos | 4 Rosa |
| 5 Heul of Mankop | 5 Papaver |
| 6 Klokbloem van No. 173 letter a | 6 Campanula No. 173. littera a depicta |
| 7 Tulp | 7 Tulipa |
| 8 Lely met een gekrulde bloem. | 8 Lilium flore reflexo. |

Deeze Plaat verstrekt tot zieraad aan het einde van dit Werk.

C L X X I I.

DE Rups in deze Bloemkrans bevat, neemt zyn oorspronk van het vermolmde hout van de Wilgeboom. Zy houdt zig gemeenlyk op in het pit van die boom, winter en zomer. Zy begon haar gestaltverwisseling den festiende van de maand Juni, in zulker voegen als men het hier ziet, en bragt de Kapel, die ik van digte by afgebeeld heb, den vyf en twintigste Juli te voorschyn.

C L X X I I I.

- | | |
|--|---|
| Swarte en witte Mankop | Papaver flore pleno, album & nigrum C. B. Pin. 171. |
| a Klokbloem, Halskruid, aliàs Onse Lieve | a Campanula Persicæ-folio Clusii Tournef. 111. |
| Vrouwe Hândschoenen met een blad van een | |
| Perfikeboom. | |

C L X X I V.

- | | |
|---------------------------|---------------------------------------|
| Groote dubbelde Roosboom. | Rosa multiplex media. C. B. Pin. 482. |
|---------------------------|---------------------------------------|

C L X X V.

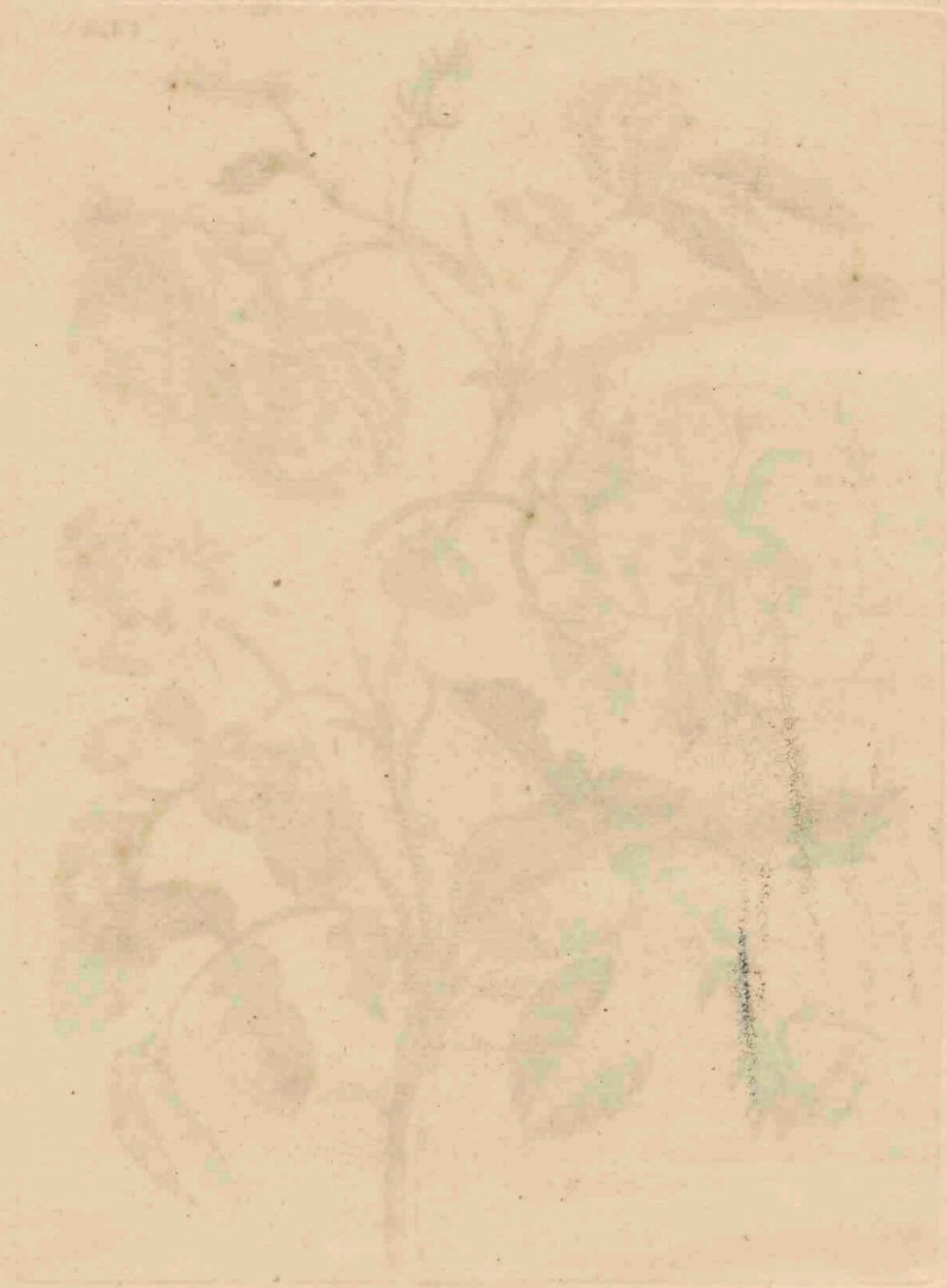
- | | |
|---|------------------------------------|
| 1 Roos | 1 Rosa |
| 2 Spaansche Jasmyn met een groote bloem | 2 Jasminum Hispanicum flore majore |
| 3 Klaproos. | 3 Anemone. |

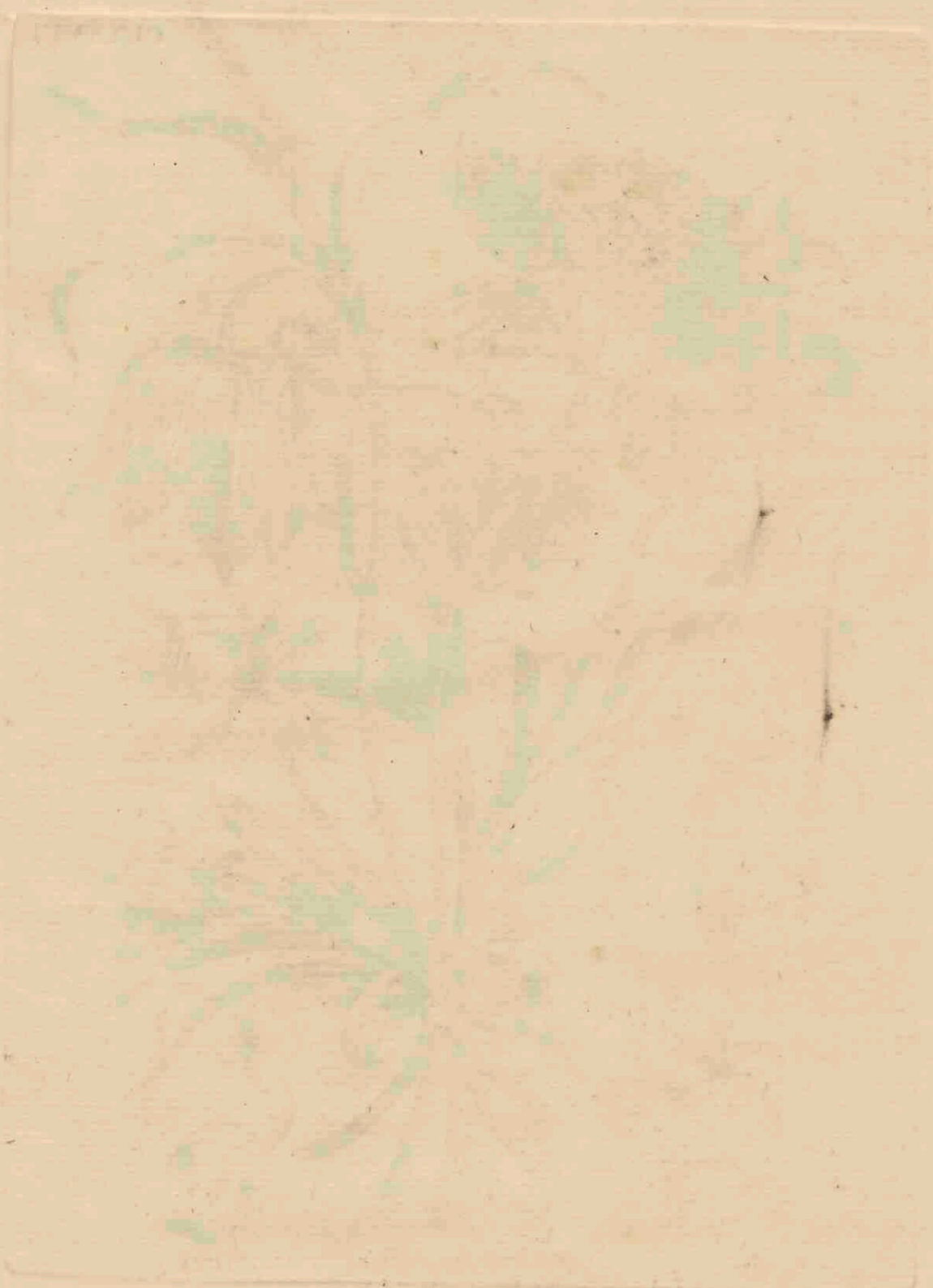
Dit Dier kruipt langzaam en 't speelt de quaadaardige als men het tergt, het laat zig niet verjagen van zyn verblyfplaats als met moeite. Het heeft op het agterste gedeelte van het lichaam een lymagtige prikkel, waar mede het zig beschermt, het bediend 'er zig van om die prikkel vast te maaken op zekere plaatsen als het rust, uit vrees van genootsaakt te zyn te rug te keeren. In 't vervolg haalt het zyn kleine lichaam in malkander, en met de gehoornde prikkels, waar mede het hoofd gewapend is, verweert hy zig: na dat ik het verscheide dingen om te eeten had toegeworpen, en die wygerde te proeven, zoo gaf ik hem eenige kevers, die hy at, en hebbende daar van het binnenste opgegeten, besloot hy 'er zig in, en maakte agter zich een hol. Hy bleef in deze schuilplaats sedert den twintigsten Augusti 1729. tot aan den negenden Juni van het volgende jaar. Als doen quam 'er uit voort een klein en zeer schoon gevleugelt Dier. Zyn vleugels waren doorschynende, en zoo teder dat het byna niet mogelyk was om het met het penseel af te malen. Het had twee goudkoleurde oogen, het lichaam was bleekgroen, trekkende een weinig na den blaauwe, vliegende hefte hy zyn hoofd om hoog, latende het ander gedeelte van zyn lichaam nederwaarts hangen. Zyn vleugelen waren te groot en belette het te vliegen, 't is ook daarom dat het door de wind wierd vervoerd. Het stierf binnen de twee dagen en vaste al die tyd.

De Spaansche Jasmyn is een Boompje dat voortbrengt eenige zeer lange dunne en quastige takken, zynde buigzaam, swak, groen, vervult met en voofe pit. Zyne bladeren zyn langwerpig, de topenden afgerond, geschaart by paaren, langs de eene ribbe, die eindigt door een blad alleen. Yder rib is gemeenlyk bezet met seven bladeren, somtyds met vyf, glad, van een schoone groene koleur. Zyne bloemen zyn als Sonneschermen aan de topenden van de takken, van een soete en zeer liffelyke

reuk, wit van binnen en roodagtig van buiten: Yder van deze bloemen is van boven af een verwyderde buys en ingekorven als een Star in vyf gedeeltens. Na dat de bloem is afgevallen, zoo volgt 'er somtyds op een ronde, groenachtige en sagte bezie, bevattende in zig eenige ronde en platte zaden; maar in de Noorder Landstreeken valt gemeenlyk de bloem af, zonder yrgt na te laten.







CLXXVII.



CLXXVIII.



CLXXIX.



CLXXX.



C L X X V I.

Ranuncel met een knobbelagtige wortel. *Ranunculus radice tuberosa, flore pleno & proli-
fero C. B. Pin. 179.*

DEze soort van Sprinkhanen houden alle jaaren zig op in de Nederlanden rondom de oude Lindeboomen, tegen de maand van November en December. Zy zuigen de vogtigheid uit deze Boom en bestaan 'er eenige tyd van. Als de winter nadert sterven se alle onfeilbaarlyk, die van de Lindeboomen zyn uitgegaan, en zy verlaten deze boomen niet, zoo lang als 'er wormen in het hout van de Lindeboom gevonden worden. Maar zoo haast als deze Wormen in Sprinkhanen zyn verandert, zoo eten zy iets anders.

Deze Worm gaat over tot zyn gestaltverwisseling in het herte of merg van de Boom; na haar geplaatst te hebben in een warme plaats, zoo brengt hy op den laatsten dag van Januari een Sprinkhaan voort, die eerstelyk verwisselt van vel en daar na van koleur: ik heb se den tyd van veertien dagen gevoed met Peren, Appelen en Suiker, dog eindelyk stierf ze.

C L X X V I I.

* Klaproos met ses bladeren. * *Anemone tenuifolia hexaphyllo C. B. Pin. 174.*
† Klaproos met een roode bloem met agt bladeren. † *Anemone tenuifolia, coccineo flore octophyllo C. B. Pin. 174.*

IK heb reeds deze Plant beschreven, en dewyl Mevrouw Merian aldaar geen bloedeloos Diertje geplaatst heeft, zoo kan men daar ook geen beschryvinge van byvoegen.

C L X X V I I I.

Roode Klaproos. *Anemone tenuifolia multiplex rubra, C. B. Pin. 167.*
aaa Laattydige Roosen, aaa *Fritillaria ferotina floribus ex flavo virentibus, C. B. Pin. 64.*
oorspronkelyk uit Guienne.

Deze Roos is dezelve Plant, die Johannes Bauhinus *Fritillaria Meleagris sive Fritillaria, reflexis oris, Aquitanica* noemt. Deze Plant heeft een knobbelagtige wortel, wit, vast, te samen gestelt uit twee knobbels, vleesagtig, uit het midden van dewelke een stam voortkomt van ontrent een voet hoog, dun, rond, van binnen voos, dragende vyf, ses of seven bladeren, middelmatig lang, smal, hol, en van smaak een weinig zuur. Haar topend lyd gemeenlyk niet meer als een bloem, somtyds twee of

drie, zy is zeer schoon en groot, te samen gestelt uit ses neerhellende bladeren, die geformeert worden als een klok, gemarmert op de wys als een Dambord, van verscheide koleuren, purperagtig, Rooserood, rood en wit. Na dat de bloem is afgevallen, zoo komt 'er een langwerpige, hoekagtige of driehoekige vrugt te voorschyn, verdeelt in drie kamertjes, vervult met bleeke en platte zaden.

C L X X I X.

Dubbelde Nagelbloem. *Caryophyllus flore multiplici, maximo &c. H. R. Paris, Tournes. 330.*

DEze Rups word gevoed door wilde Melde, na dewelke zy van koleur gelykt, zy is zeer langzaam en verwisselt van vel tot viermaal toe, aannemende een nieuw vel, na mate dat ze de oude aflegt. Na dat se ophield van te eten, zoo quam op den vierden September uit haar lichaam voort een Wormpje van een platte gedaante, gelykende na die geene die in het vleesch groeijen, dewelke niet en at nog zig geen rust en gaf, niet doende als gaan van de eene kant na den anderen, gedurende de tyd van veertien uren; al gaande veranderde zy allengskens van koleur en haar vel wierd hard: nalatende van zig meer te bewegen, keerden zy zig weder in een hoop; alsdoen schein zy te zyn van een donkeragtige bleeke koleur; daar na begon ze een weinig te eten: de volgende dag begon zy onbeweeglyk te blyven, en bleef in die zelve staat tot op den ses en twintigste September, als doen quam 'er een Vlieg uit van een vry ongemeene groote gestalte. Zy had lange voeten, plat op het end en een groot hoofd: zy lag gemeenlyk op de rug, de buik gekeert na boven, daarom is 't dat Mevrouw Merian dezelve omgekeert leggende heeft afgeschetst. Dewyl my haar eigen voedsel onbekent was, soo stierf se den derde October.

C L X X X.

Xiphium of knobbelige Lisch met een bleeke bloem. *Xiphion majus flore luteo mixto. Tournes. 364. Iris bulbosa pallido colore. H. Eyst.*

C L X X X I.

Vroege Tulp.

Tulipa praecox.

C L X X X I I.

Laate Tulp

a Roos oorspronkelyk uit Guienne.

b. Hoogduitsche Veld-ajuin met drie bladeren.

Tulipa Serotina.

a Fritillaria.

b Ornithogalum trifolium germanicum Tourn. 380.

De Hoogduitsche Veldajuin brengt eenige lange bladeren voort van een half voet hoog, smal als die van het Gras, zagt, leggende op de grond ter neder, hol, getekent in haare langte met een witte streep. Van tusschen haar klimt 'er op een stam van ontrent een half voet hoog, zynde rood, naakt, teeder, schietende in haar topenden verscheide zuiltjes op als een Zonnelcherm, die de bloemen onderschragen, zynde yder van haar te samen gesteld uit ses neerwaards hellende bladeren, die langwerpig en spits in de rondte zyn geschaart, hebbende in haar

middelpunt een verheve buys. Deze bloem is groenagtig van koleur of grasgroen van buiten, wit van binnen en verselt van ses breede en witte vezelen. Na dat de bloem is afgevallen, zoo volgt hem daar op na een byna ronde en witte vrugt, opgezet met drie hoeken, en innerlyk verdeelt in drie kamertjes, die in haar bevatten eenige dunne, byna ronde en swarte zaden. De wortel is een witte knobbel, aan welke verscheide andere kleine knobbels trossgewys vast zyn, verzelde van vezelen.

C L X X X I I I.

Passibloem.

Granadilla folio tricuspidi Tournesf. 240. Clematitidis trifolia C. B. Pin. 301.

Deze Plant brengt voort eenige lange ranken, zynde dun, kruipende langs de grond, groenagtig rood, uitschietende eenige gekrulde siceltjes, waar mede zy als met handjes zig vast hegten aan de muren, gelyk de Klimop. Haare bladeren zyn glad, zenuwagtig, tandswyse aan haar randen ingekorven, beurtswyse geschaart en liden tusschen haar de wylte van drie vingeren, hebbende ontrent haar steelen twee kleine verheventheden, dik als de korrels van Geers. Hare bloemen komen uit de holligheden van de bladeren. Deze zyn met veel blaadjes

geformeert als een Roos, wit, ondersteunt door een kelk, verdeeld in vyf deelen: uit het midden van deze bloem verheft zig een zuyltje, dat een jonge vrugt onderschraagt, die te boven geklommen word van drie lichamen, die eenigermate spykers verbeelden. Haar vrugt gelykt na die van de Granaad-appelen, zy is, als ze tot haar volkome rypte gekomen is, byna van de zelve grootte en koleur, dog zy heeft geen kroon: zy is vol van een zuuragtig vogt, en bevat in zig verscheide zaden.

C L X X X I V.

Doornagtige Kapperboom met een kleine vrugt, en een rond blad

a Deze Plant is zoo qualyk geëst, dat ik niet heb kunnen weten wat het is.

Capparis spinosa, fructu minore, folio rotundo.

C. B. Pin. 480.

a Hæc Planta est tam malè depicta ut cognosci non possit.

De doornagtige Kapperboom met een kleine vrugt en een rond blad van Casparus Bauhinus schiet verscheide looten uit van twee ellen hoog, voorsien met bladeren die by beurtwisseling geschaart zyn, zynde van een rondte gemaakt als een passer, anderhalf duim breed en zeer bitter. Uit hare holligheden komen

voort bloemen als een Roos, bestaande uit vier stukken, waar van het middelstuk is omset door een talryke hoop van vezelen, die in zig bevatten een langagtig zuiltje, van dewelke het top punt een Peerswyse vrugt word of puntswyse gedraait, in dewelke zyn nesten van platte zaden, en van gestalte als een Nier.



CLXXXI.



CLXXXII.



CLXXXIII.



CLXXXIV.



000000



ant 3657

